

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Осумдесет и првата седница на Собранието на Република
Македонија, одржана на 17 декември 1997 година

Скопје, декември 1997 година

**81 (ОСУМДЕСЕТ И ПРВА) СЕДНИЦА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА, ОДРЖАНА НА 17.XII. 1997 ГОДИНА**

Дискутанти:

1. АНДОВ СТОЈАН – 10, 13, 30
2. АБДИ ФАИК – 107, 147
3. БОГДАНОВСКИ ИГНАТИЕ – 145, 147
4. БУЗЛЕВСКИ ДИМИТАР – 3, 6
5. ВИДИМЧЕ КИРЕ – 155
6. ЗИБЕРИ НАСЕР – 46, 164
7. ИВАНОВ ЛЈУБИСЛАВ – 59, 67
8. КАРОВ ЗВОНКО – 11, 13, 142
9. КРСТЕВСКИ ЗОРАН – 72, 75
10. КОЦЕВСКИ АЦЕ – 138 138
11. ЛАЗАРЕВСКИ МИРКО - 160
12. ЛАЗАРОВ ЈОВАН - 162
13. МУРАТИ ЦЕЛАДИН - 113 (води седн.)
14. МЕШКОВ ЛЈУПЧО - 78
15. МИНОВ ПАНЧО – 113, 118
16. МИТЕВСКИ ДРАГАН- 68
17. НАЈДОВСКИ СЛОБОДАН - 41
18. НИКОЛОВ ЈОВАН - 83, 84
19. НАУМОВСКИ ВАНЕ – 98, 101
20. ПЕТКОВСКИ ТИТО – 1, 12 .. (води седн.)
21. ПОПОВСКИ Г. НИКОЛА - 102
22. РУЖИН НАНО – 120
23. СОКОЛОВСКИ ВЛАДИМИР - 91
24. СИМЈАНОВСКИ НАУМ - 86
25. СТОЈАНОВСКИ ТОМИСЛАВ – 4, 5, 6, 7, 51, 102
26. СУЛЕЈМАНИ РИЗВАН – 133, 137
27. СТОЈКОВСКИ ЗДРАВКО - 150
28. ТРИПУНОВСКИ МИРКО – 56, 59
29. ТРПЕНОВСКИ ДИМИТАР – 152, 154
30. ЦРВЕНКОВСКИ БРАНКО – 12, 14, до 29 (излагање)
31. ФИТИ ТАКИ – 31, 43, 44, 45
32. ЧИФЛИГАНЕЦ ВАНЧО – 125, 127

Дневен ред:

- Т.1-стр.31- Зак.за држ.ревизија
Т.2-стр.44- Зак.за ревизија
Т.3-стр.46- Предлог на закон
за зголем.на вработ.
(претрес)

-ПРОДОЛЖУВА-

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

**од Осумдесет и првата седница на Собранието на Република
Македонија, одржана на 17 декември 1997 година**

Седницата се одржа во просториите на Собранието на Република Македонија, сала 1 со почеток во 11,50 часот.

Седницата ја отвори и со неа раководеше Тито Петковски, претседател на Собранието.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Ја отворам Осумдесет и првата седница на Собранието на Република Македонија.

Пратениците Ристо Марковски, Туше Гошев, Теодосие Паунов, и Алил Џафероски ме известил дека од оправдани причини не се во можност да присуствуваат на седницата.

Констатирам дека на седницата присуствуваат мнозинството пратеници на Собранието и дека Собранието може полноважно да одлучува.

На седницата се поканети Претседателот на Републиката, претседателот и членовите на Владата на РМ, гувернерот на Народната банка на РМ, претседателот на Републичкиот судски совет и претседателот на Основниот суд во Кичево.

Записникот од 78-та седница на Собранието ви е доставен.

Дали некој од пратениците има забелешки на записникот?

(нема)

Констатирам дека записникот од 78-та седница на Собранието на РМ е усвоен без забелешки.

Комисијата за прашања на изборите и именувањата предлага дневниот ред на оваа седница да се дополни со предлози на

I/2 сп/вц

одлуки за избор на членови на управните одбори на медицинските центри Гевгелија, Струмица и Штип и Тетово, на јавните здравствени организации на заводите на здравствена заштита Струмица, Прилеп и Штип, Здравствениот дом "Здравје"-Валандово и на Градска аптека "7 Ноември" - Гевгелија.

Предлозите на одлуките ви се поделени.

Кој е за предлогот на Комисијата, молам, да крене рака

62 пратеника гласаа за.

Дали има некој против? (нема)

Дали има воздржан? (нема)

Констатирам дека предлогот е усвоен.

Комисијата за образование и наука предлага дневниот ред на оваа седница да се дополни со Предлог на одлука за давање согласност на Статутарната одлука за изменување на статутот на Факултетот за туризам и угостителство од Охрид.

Предлогот на одлуката ви е поделен.

Кој е за предлогот на Комисијата молам да крене рака?

65 пратеника гласаа за.

Дали има некој против? (нема)

Дали некој се воздржува? (никој)

Констатирам дека предлогот е усвоен.

Пратеникот Томислав Стојановски поднесе барање Владата на РМ да поднесе информација за ефектите од примената на Законот за радиодифузната дејност и таа да биде разгледана на оваа седница.

Барањето е доставено до Владата, до денеска ваква информација не е добиена.

Молам, претставник на Владата да се произнесе по ова барање.

Има збор господинот Бузлевски, потпретседател на Владата.

ДИМИТАР БУЗЛЕВСКИ:

Барањето за изработка на ваква информација е добиено и тоа е препратено до Советот за радиодифузија кој со законот ги има надлежностите во делот на работата која треба тој да ја завршува, а која се совпаѓа со содржината на бараната информација. Штом се добие таква информација од Советот за радиодифузија, таа информација ќе ја препратиме до Собранието.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Господин е Стојановски дали сте задоволен од одговорот?

(Задоволен).

Пратеникот Томислав Стојановски поднесе барање до Владата на РМ да поднесе информација за ефектите од прославата на одбележување на 28 ноември, празник на Република Албанија во повеќе општини на РМ и таа да биде разгледана на оваа седница.

Барањето е доставено до Владата, но до денеска ваква информација немаме добиено во Собранието.

Молам, претставникот на Владата да се произнесе по оваа информација.

Има збор господинот Бузлевски.

ДИМИТАР БУЗЛЕВСКИ:

Ние сметаме дека бараната содржина која пратеникот ја бара да се елаборира во вид на информација, барањето на пратеникот може да се задоволи со одговор на евентуално негово поставено прашање.

Според тоа, упатуваме на тој институт во работењето на Парламентот.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор господинот Стојановски.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани министри, почитувани колеги пратеници,

Има информации кои се актуелни во одреден временски период, има информации за кои може да се попричека за да бидат изготвени.

Првата информација доставена до Советот за радиодифузија спаѓа во оние информации за кои можеби е потребно повеќе време и повеќе податоци за да може таа информација да го задоволи барањето на пратеникот кое сигурно, не е негово индивидуално право или интерес

Втората информација насловена како - На кој начин е одбележан празникот на една соседна држава во самостојна и независна Република Македонија со задушно учество на актуелната власт на таа прослава преку актуелни министри во Владата и одбележување на пуштање во погон значајни објекти, ставање камен темелник и сл., е информација која е актуелна во одреден временски период. Образложението на претставникот на Владата не можам да го прифатам од едноставни причини, бидејќи пратеничко прашање се насочува за работа која има една димензија и на кое, по правило, се даваат конкретни одговори. Сметам дека Владата треба да размисли дали треба вака игнорантски да се однесува кон информациите кои ги бараат пратениците за да потоа не се создаваме непотребни тензии и нервози дека законодавната власт е потценета, па дури потчинета на извршната власт. Во последно време не

успеавме ниту една информација барана од пратениците со чесни исклучоци да се избориме да биде расправа на овој Парламент. Сето тоа е еден однос кој укажува дека Владата нема чувство за она што го бараат пратениците. Пратениците бараат информации не во свое лично име, тоа право го користат само како пратеници, бараат информации за тоа што тоа е интерес на пошироката јавност вклучувајќи го и електоратот на кој му припаѓаат.

Да се одбележува празник на една соседна држава со сите атрибути на државен празник на Република Македонија, сметам дека заслужува и бара една информација. Не можеме да прифатиме дека на денот 28 ноември празник на соседна Албанија во голем дел на територијата на Република Македонија граѓаните се чувствуваа како да се наоѓаат во странска држава со сечење на ленти, со камен темелници, со мноштво знамиња на соседна држава и без ниту едно знаме на Република Македонија.

Во овој случај е прекршен законот за употреба на државното знаме на Република Македонија

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Господине Стојановски јас се извинувам што ве прекинувам...

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Само уште една секунда, прекршен е законот, затоа што ако тоа се официјални одбележувања од актуелната власт во оваа држава тогаш обврска е на сите тие свечености да биде истакнато и државното знаме на Република Македонија. Тој закон е прекршен и да не должам повеќе ваквите настапи, ваквиот однос ги вознемирува граѓаните со право на оној дел каде националностите се во мнозинство и повторно инсистирам дека Владата ќе биде добро ако подготви таква информација за наредната седница.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали значи вашиот предлог да го ставам на гласање или го повлекувате?

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Го пролонгирам за наредната седница.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Пратеникот Томислав Стојановски поднесе барање до Владата на РМ да поднесе информација за состојбите на Хидроенергетскиот објект-Козјак, нашата најголема инвестиција во последните 20 години и таа да биде разгледана на оваа седница.

Барањето е доставено до Владата, молам претставник на Владата да се произнесе по ова барање.

Има збор господинот Бузлевски.

ДИМИТАР БУЗЛЕВСКИ:

Во владината процедура се оцени дека е потребно да се изработи ваква информација, информацијата е изработена од надлежното министерство, информацијата е утврдена на седница на влада и денеска е испратена до пратеникот и предлагаме таа да биде за негово лично информирање.

Се разбира по деловникот Собранието одлучува дали нешто ќе се најде на дневен ред или не.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Благодарам на расположението на претставникот на Владата да добијам една ваква информација, меѓутоа, ако е за такво информирање јавноста е и преинформирана од состојбите на Козјак. Медиумите во еден континуитет пишуваа, објаснуваа и сметам дека граѓаните со право

бараат една опстојна информација која ќе биде ставена на дискусија на дневен ред на овој Парламент. За еден таков значен објект и проект мене не ми треба лично информирање, меѓутоа треба на целата јавност, а и на поедини членови на Владата ќе им треба една таква информација за да сфатат дека не е можно во момент кога се гради еден објект да не се знае неговата точна вредност на таа инвестиција. Да се манипулира со бројки од 100 до 300 милиони долари, вредноста од 5 милиони долари која евентуално треба да се наплати како оштета на фирма за некого дека не е тоа важно, дека не- кој може да оди на суд, затоа сметам дека е неодговорно и со право во име на пратениците во овој дом и во име на јавноста и пред се во име на она што значи реноме на оваа држава особено на оваа актуелна власт потребно е оваа информација не ми биде доставена само мене како пратеник, туку да биде доставена до сите пратеници и потоа ова Собрание да одлучи дали ќе ја постави на дневен ред на наредната седница.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали се согласувате предлогот да го ставам на гласање за денеска или на наредната седница.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Јас не сум ја добил информацијата, останува за наредната седница.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Тоа значи дека го повлекувате предлогот, останува за понатаму.

Според тоа, за денешната седница го предлагам следниот дневен ред:

1. Предлог на закон за државна ревизија;
2. Предлог на закон за ревизија;
3. Предлог за донесување на закон за зголемување на вработувањето, со Предлог на закон;
4. Предлог на програма за користење на средствата што ги остварува Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал за 1998 година,
5. Предлог на Буџет на Република Македонија за 1998 година,
6. Предлог за донесување на закон за извршување на Буџетот на Република Македонија за 1998 година, со Предлог на закон,
7. Предлог за донесување на закон за ограничување на изворните приходи за финансирање на јавните потреби за 1998 година, со Предлог на закон,
8. Предлог на одлуката за целите и задачите на монетарната политика во 1998 година,
9. Предлог на одлука за девизната политика и проекција на платниот биланс на Република Македонија за 1998 година,
10. Предлог на закон за водите,
11. Предлог на закон за пасиштата,
12. Предлог за донесување на закон за основање на Агенција за поттикнување за земјоделството со Предлог на закон,
13. Предлог за донесување на закон за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права, со Предлог на закон,
14. Предлог за донесување на закон за ратификација на Спогодбата меѓу Македонската Влада и Египетската Влада за научна и технолошка соработка со Предлог на закон;

15. Предлог за донесување на закон за дополнување на Законот за данокот на промет на производи и услуги, со Предлог на закон,

16. Предлог за донесување на закон за јавни набавки,

17. Предлог за донесување на закон за враќање на имотите на Македонската православна црква,

18. Барање за давање автентично толкување на членот 19 став 1 точка 4 од Законот за данокот на промет на производи и услуги; ("Службен весник на Република Македонија" бр.34/92, 62/92, 64/92, 3/93, 4/93, 80/93, 42/95, 4/96, 71/96, 10/97 и 28/97), поднесено од Македонската ветеринарна комора,

19. Предлог на одлука за подготвување и одржување на предвремени избори за Собранието на Република Македонија,

20. Предлог за разрешување на судија на Врховниот суд на Република Македонија.

21. Предлог за избор на судија на Апелациониот суд во Скопје;

22. Предлог за разрешување судија поротник во основниот суд во Кичево;

23. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Медицинскиот центар во Гевгелија;

24. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Јавната здравствена организација - Завод за здравствена заштита Струмица;

25. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Медицинскиот центар во Струмица;

26. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Јавната здравствена организација - Завод за здравствена заштита Прилеп;

27. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Заводот за здравствена заштита - Штип;

28. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Медицинскиот центар - Штип;

29. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Здравствениот дом - Здравје-Валандово;

30. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Градска аптека "7 Ноември" - Гевгелија;

31. Предлог на одлука за избор на членови на Управниот одбор на Медицинскиот центар - Тетово;

32. Предлог на одлука за давање согласност на Статутарната одлука за изменување на Статутот на Факултетот за туризам и угостителство - Охрид.

Дали некој од пратениците има предлог за изменување и дополнување на дневниот ред?

Има збор господинот Андов.

СТОЈАН АНДОВ:

Господине претседателе, господине претседател на Владата, колеги пратеници. Го слушнавме сега предложениот текст на дневниот ред и предлагаме малку да ја прекинеме работата да се достави отчуван текст и ако е можно да се среди оти ќе направиме незгода околу текот на сеницата со оглед на тоа дека е најавено експозе на претседателот на Владата, ние очекуваме тоа да се однесува пред се на оние акти со кои се обезбедуваат инструментите за остварување на макроекономската политика, па да не ни се случи ние да го ислушаме претседателот на

Владата, а да расправаме потоа за други проекти кои имаат некоја врска, но сосема индиректна инаку се има врска со се, се разбира, мислам дека на тој начин ќе се изгуби можноста да се искористат податоците, а оценките, предлозите, образложението од експозето ефектно токму на она подрачје за кое се наменети. Затоа мислам дека претседателот на Собранието во чија надлежност може да го преуреди дневниот ред не да испадне некоја точка или да се внесува некоја нова туку да го уреди редоследот така да биде што покорисен за да може текот на седницата секој настап да се ориентира.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Добро, јас прашав дали некој пратеник има предлог за изменување и дополнување на дневниот ред, а за редоследот ќе се договориме дополнително.

Има збор господинот Звонко Каров.

ЗВОНКО КАРОВ:

Почитуван претседателе, почитуван премиере, министри, дами и господа пратеници, сватив дека нема дополнување на дневниот ред, па во врска со предлогот за изменување мислам дека поради важноста Предлог Буџетот за 1998 година да биде прва точка на дневниот ред и оние два закони што одат со неговото извршување и ограничување на изворните приходи. Со самото тоа на некој начин ќе се очекува во излагањето да се утврдат и кажат годишните проценки на приходите и расходите на Буџетот и мој предлог е Предлог - буџетот да биде прва точка на дневен ред.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Јас секако ќе го ставам на дневен ред предлогот, ако Вие инсистирате, но при конципирањето на дневниот ред во договор со Владата оценивме дека ова е логичниот редослед на точките на дневниот ред, бидејќи сите тие се поврзани со Буџетот и политиката за развојот на идната година. Немам ништо против ако Собранието смета дека прва точка треба да биде Буџетот но сите овие се непосредно поврзани со него и со развојните документи во следната година. Ако инсистирате господине Каров јас ќе го ставам вашиот предлог на изјаснување.

Молам, кој е за предлогот.

Има збор господин Бранко Црвенковски, премиер на Владата.

БРАНКО ЦРВЕНКОВСКИ:

Предлогот на господинот Каров навистина го разбираам како најдобронамерен, меѓутоа би сакал да дадам едно појаснување пред Собранието да се изјасни по неговиот предлог.

Имено, логиката на работите е следната. За да може во Буџетот на Република Македонија за наредната година да се предвидат некои ставки, претходно треба да се создаде некој законски основ за таа работа. Не случајно се предлага пред точката утврдување и донесување на Буџетот да биде Законот за вработување, бидејќи тој создава законски основ во Буџетот да се предвиди ставка за таа намена. Или Законот за ревизија или Законот за државна ревизија. Имено во Буџетот може да се предвидат ставки само за оние работи за кои што претходно е создаден законски основ. Сугестијата на Владата беше токму овој редослед на точки кој што пред малку и претседателот на Собранието на Република Македонија го прочита. Инаку, сосема разбирливо со најголема тежина е токму Буџетот, меѓутоа редоследот на точките е тој.

ЗВОНКО КАРОВ:

Го прифаќам образложението и ценам за потребно да створиме законски основ предлогот на Буџетот за остварување на овие закони да се најде како наредна точка на овој дневен ред.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали уште некој пратеник сака да предложи изменување или дополнување на дневниот ред? (Не)

Ве молам господине Андов, во врска со Вашиот предлог предлагам сепак ако немаме други точки, ако се договориме ако го усвоиме овој дневен ред, да го ислушаме излагањето на премиерот на Владата па после да дадам пауза за да можат пратениците да го видат.

СТОЈАН АНДОВ:

Ние редоследот можеме така да го прифатиме, можеме сега да го утврдиме дневниот ред, можеме да ги усвоиме овие закони со кои ќе се создаде законска обврска за ставките во буџетот а потоа да го ислушаме и експозето на претседателот на Владата по оние точки за кои се однесува, па тогаш ќе бараме пауза.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Молам, бидејќи никој повеќе не предлага дополнување на дневниот ред, предложениот дневен ред го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (92 пратеника гласаа за)

Дали некој има против? (Нема)

Дали некој се воздржува од гласање? (Никој)

Констатирам дека предложениот дневен ред е усвоен.

II/3.-

Пред да поминеме на првата точка јас сепак предлагам да го ислушаме излагањето на претседателот на Владата, бидејќи тој ги опфаќа сите овие закони, за кои пред малку разговаравме и за Буџетот.

Господине Црвенковски повелете

БРАНКО ЦРВЕНКОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници,

Денес пред Собранието на Република Македонија се наоѓаат базичните документи со кои се дефинира економската политика за наредната 1998 година. По секој од овие акти ќе имате можност да ги чуete воведните напомени и образложенија од надлежните министри, или во случајот на основите на монетарната политика од страна на гувернерот на Народната банка на Македонија. Меѓутоа имајќи го во предвид фактот дека постои една практично цврста поврзаност и корелација меѓу одделните сегменти тие треба да се третираат и како пакет на меѓусебно усогласени мерки. Од тие причини се решив и за едно кратко воведно излагање кое треба да ги потенцира глобалните цели и механизмите за реализирање на вкупната макроекономска политика за 1998 година, притоа, целосно почитувајќи ја и парламентарната процедура и Вашето право за секој закон или акт да расправате и да се изјаснувате поодделно.

Вкупната политика во оваа сфера за наредната година треба да изврши две функции:

Првата е да даде свој придонес кон натамошно приближување кон нашата стратешка цел - профилирање на отворено, пазарно ориентирано стопанство како основен предуслов за економски побогато и социјално поправедно општество.

Втората нејзина функција е да даде свои конкретни резултати, да реализира конкретни одредени цели веќе во текот на 1998 година.

II/4.-

Кои се тие поставени цели:

1. Создавање на услови и претпоставки за зголемен раст на бруто домашниот производ, за зголемување и поспешување на извозот, инвестициите и вработеноста.

2. Натамошно одржување на макроекономската рамнотежа, стабилен девизен курс и стабилна и ниска стапка на инфлација на ниво кое ќе го поттикнува економскиот растеж и ќе ја сочува вкупната економска стабилност.

3. Продолжување на спроведувањето на структурните реформи во реалниот сектор како услов за стабилизација на економските текови и пораст на производството врз трајни основи.

4. Отпочнување на процесот на нагласени реформи во општествените дејности, пред се во светата на културата и здравството.

5. Натамошна активна политика во социјалната свера - продолжителни мерки во насока на консолидација на социјалните фондови и посебно прилагодување на постојниот систем на социјална заштита кон новонастанатите процеси и промени.

Во функција на остварувањето на овие цели е предложен цел систем на усогласени односи меѓу буџетската политика, монетарната политика, кредитната политика, девизната политика, даночната и царинската политика и политиката во социјалната свера.

Дозволете ми сосема накусо телеграфски да се осврнам и на конкретните проекции, се разбира низ цифри и бројки.

Се планира одржување на целосна стабилност на националната валута во соодносот за денар за една германска марка.

- нивото на инфлацијата се проектира на 5% на годишно ниво, или 0,4% просечно месечно ниво.

II/5.-

- ако во некои претходни времиња, најчесто неостварувани, или поточно речено пробивани проекции беа токму оние околу инфлацијата и курсот, со резултатите кои на овој план ги постигнавме во последните три до четири години, мислам дека нема место за сомневање дека овие проекции ќе бидат остварени. Само да напоменам дека во последните три години во континуитет се остварува едноцифрена стапка на инфлација на годишно ниво.

Понатаму, се проектира номинално зголемување на бруто домашниот производ за 10% односно реален општествен раст од 5%. Веќе претходно споменав нивото на инфлацијата на годишно ниво се планира на 5%.

Според некои тврдења ова е нереална и превисоко проектирана стапка на раст. Се разбира, како што е логично во плуралистичко општество има и други, сосема поинакви мислења дека е ова ниска, незадоволителна стапка на пораст на бруто домашниот производ.

Владата се обиде да има крајно реалистичен пристап. Тргнавме од реални амбиетални претпоставки, за кои ќе кажам нешто повеќе подоцна но и од еден веќе воспоставен, почнувајќи од 1995 година, позитивен тренд.

Имено, во 1996 година, имаме позитивна стапка на раст на бруто домашниот производ од 0,7%, за 1997 година сеуште ги немаме конечните податоци, не само заради тоа што годината не е сеуште завршена, туку и заради временското со кое се обработува статистичките податоци но со сигурност можеме да тврдиме дека тоа ќе биде повторна стапка со позитивен предзнак. Затоа и оценката дека дното на економската криза го допревме во 1995 година и дека оттогаш натаму чекориме со скромни чекори, но во позитивна нагорна насока, не е паушална туку сосема точка и реална.

II/6.-

- за 1998 година се предвидува зголемување на извозот за 10,6% и на увозот за 5,2%, како и намалување на дефицитот во тековните трансакции со странство за 18,4%.

Кога сме веќе кај овој сегмент, дозволете едно мало појаснување

Во првата половина од 1997 година се констатира негативни тенденции кај трговскиот биланс на земјата што беше причина за донесување одлука за девалвација на денарот за 16%, а со цел да се зголеми конкурентноста на нашиот извоз. Не треба да напоменувам дека ваквите операции се крајно сложени и ризични по макроекономската стабилност. Со временска дистанца од повеќе од пет месеци можеме да констатираме дека успеавме, инаку во меѓународната практика таквите успешни реализации се малубројни, да ја изведеме девалвацијата без да ја разбудиме инфлаторната спирала. Вистинските позитивни ефекти од подобрените услови за нашето извозно стопанство очекуваме да се евидентираат во наредниот период.

- Во 1998 година проектирано е зголемување на парична маса (M-1) за 11%, зголемување на денарските пласмани на банките за 14,8% и на девизните пласмани за 11,9% од краткорочни кредити добиени од странство врз билатерална основа, како и дополнителен процент на зголемување врз средствата што ќе се обезбедат врз мултилатералните кредити-тори.

- Во наредната година се планира зголемување на девизните резерви на државата за 60-тина милиони долари од кои половината ќе бидат откупени како вишок на девизниот пазар со што вкупното ниво на девизните резерви на крајот на 1998 година ќе изнесува меѓу 330 и 340 милиони долари(што би значело покривање на повеќе од 2, 3 месечни плаќања на увоз во Република Македонија.

II/7.-

Во оваа прилика дозволете едно мало потсетување.

Монетарното осамостојување Република Македонија го дочека со десетина милиони долари девизни резерви. На крајот од 1992 година тие изнесуваа околу 40 милиони долари. Денес тие се на нивото од 270 милиони долари а за како што веќе претходно кажав, на крајот на 1998 година нивното ниво е проектирано на 340 милиони долари. Тоа е навистина голем резултат уште повеќе кога ќе се земе предвид дека е постигнат во извонредно тешки услови и околности.

- Она што исто така, треба да се земе предвид кога се разгледуваат макроекономските проекции е и држењето на јавната потрошувачка во државата во контролирана рамка.

Како илустрација нека послужат процентите кои го означуваат учеството на вкупните јавни приходи во бруто домашниот производ кој за 1995 година изнесува 44,2%, за 1996 година 43,3%; за 1997 година ќе изнесуваат околу 40,8%; а за 1998 година проектирано е пробивањето на бариерата од 40%, односно треба да изнесуваат 38,3%. Значи, имаме еден перманентен тренд на намалување на големината на вкупните јавни приходи во однос на бруто домашниот производ.

Кои се претпоставките врз основа на кои претходно наведените цели и проекции сметаме дека се реално остварливи, ќе ги набројам. Сосема без подетално елаборирање.

Веќе во висок степен постигнатата изграденост на системската и институционална рамка во државата во голема мера приближена до европскиот терк. Тоа е резултат на цела серија закони или измени на закони донесени во изминатиот период, што без сомнение ќе остане задача и во наредниот период..

II/8.-

- Од 1 јануари 1998 година отпочнува имплементацијата на Спогодбата за економска и трговска соработка со Европската унија како и на спогодбите кои се нејзин составен дел, при што посебно би го издвоил финансискиот протокол со кои се предвидува Република Македонија да повлече 180 милиони долари во наредниот двегодишен период, од кои најголемиот дел се предвидени за инвестиции во инфраструктурата.

- Во наредната година очекуваме уште поефикасно искористување на можностите кои произлегуваат од потпишаните спогодби за слободна трговска размена со повеќе земји во регионот.

- Голем број на стопански субјекти веќе завршија со структурните и сопственички промени и се во фаза кога треба да демонстрираат поголема економска ефикасност.

- Владата планира измени во царинската политика во насока на поефтинување на увозот заради извоз.

- Во Буџетот е предвидена стапка од 1,2 милијарди денари за поддршка на монетарната политика односно преносно на кредитната политика преку деловните банки.

Посебно би сакал да се задржам на три сегменти кои можат да се третираат и како претпоставки за општествен раст, но и како цели на макроекономската политика. Тоа се: зголемување на инвестициите, пред се, странските, поддршка на извозот и зголемување на вработеноста.

Имено, тешко е да се говори за позначајно зголемување на бруто домашниот производ или на пример за позначајно зголемување на вработеноста без зголемувањето на инвестициите.

II/9.-

Често пати имаме можност да ја слушнеме тезата дека на Македонија и е потребен нов инвестиционен циклус. Јас напoлно се согласувам со ова тврдење. Притоа имајќи ги во предвид лимитираните домашни ресурси сосема е разбирливо потенцирањето на потребата од странски инвестиции. Ако се направи споредба со другите источно и централно европски држави во транзиција може да се констатира дека по цели групи параметри Република Македонија не само што може да ја издржи компарацијата, туку во одредени сегменти е во понапредна фаза. Но, факт е дека на планот на странските инвестиции стоиме исклучително слабо и во тој дел упатените критики се сосема на место.

Причините за ваквата ситуација се различни. Има и надворешни и внатрешни ограничувачки фактори. Има и објективни и субјективни причини и слабости. Без амбиција да ги набројувам или идентификуван сите во оваа прилика ќе дадам само неколку примери само повеќе како илустрација.

На пример збиднувањата во регионот кај нашите соседи но и на нашите граници во изминатиот период (ембаргото, санкциите, годините на меѓународна изолација заради спорот со јужниот сосед) без сомнение се битен надворешен фактор на кој лимитирано можевме да, влијаеме. Но последиците и тоа како ги почувствувавме во повеќе сегменти па и во делот на зголемување на степенот на политички ризик на земјата што влијаеше и на одвраќање на странските инвестиции. Или, недоволната организираност, умешност и ефикасност во делот на промоцијата на инвестиционите можности пред соодветните бизнис клубови на меѓународен план без сомнение наша субјективна слабост која треба да ја отстраниме во периодот што следи.

Или, избраниот концепт на приватизација кој ја преферира автономната иницијатива на стопанските субјекти во однос на државниот

II/10.-

интервенционизам, со вградени временски термини за реализација на таа иницијатива, исто така создаде амбиент во кој постои временска константа, во кој период потенцијалниот странски инвеститор нема идентификуван партнер од страна на домашните претпријатија

БРАНКО ЦРВЕНКОВСКИ: (продолжение)

Исто така, треба да се земе во предвид фактот со кој инаку ќе мораме секогаш да калкулираме во изготвување на стратегиите на економскиот развој, а тоа е малиот, двомилионски пазар на Република Македонија. Тоа е големина на пазар кој, сам за себе, ги дестимулира потенцијалните инвестиции, пред се, од страна на големите меѓународни концерни и компании.

Овој објективен хендикеп го идентификувавме уште пред неколку години и во голем дел, токму од тие причини, се определивме за стратегија на либерализација на трговскиот режим со поголем број земји во регионот.

Така, потпишавме спогодби за слободна трговска размена со Словенија, Хрватска, Југославија... Имаме таква спогодба и со Босна и Херцеговина, но заради околностите што владеат таму, таа фактички не се применува. Во преговори сме, и јас сум убеден дека ќе успееме, такви спогодби да потпишеме и со Албанија, Бугарија и Романија.

На тој начин, инвестицијата во производството во Македонија значи не само слободен пристап на нашиот пазар, туку буквално и пристап без царински бариери на пазарите во целиот регион. Верувам дека на овој начин евентуалните препреки кои странските инвеститори, заради малиот пазар, ќе бидат надминати. Се разбира, треба да бидеме свесни за реципрочноста на односите со овие земји. Но, јас сум длабоко убеден дека нашите стопански субјекти се подготвени и да се впуштат и да ја издржат конкурентската битка со претпријатијата од државите со кои им^{ме} или планираме да потпишеме спогодби за слободна трговска размена.

Впрочем, ако наша стратешка цел е интегрирање во Европска та Унија, а тоа значи и прифаќање на директна конкуренција со стопанските субјекти од земјите членки на Европската Унија, тогаш уште денес мораме да бидеме подготвени да влеземе, но и да ја изврвиме конкуренцијата со земјите во транзиција.

Почитувани пратеници,

За 1998 година се предвидува радикално зголемување на инвестициите, пред се, на странските. Веќе претходно го спомнав финансискиот протокол Европската Унија, со кој се предвидува реализација на 180 милиони долари во период од две години. Владата, на своја седница, веќе одлучи во намената на овие средства да даде приоритет на изградбата на втората лента од правецот Скопје - Тетово, како и на дел од автопатот Градско-Гевгелија.

Продолжуваат преговорите со Европската Инвестициона банка околу вклучување на пругата кон Бугарија во листата на проекти финансирани од овој протокол.

Веќе подолго време траат преттендерските активности околу доделување за изградба по пат на концесија на неколку патни правци во Државата. Имајќи ја во предвид претходно наведената распределба на средствата од финансискиот протокол, во натамошниот период постапката ќе се концентрира на патниот правец Велес - Прилеп преку Бабуна и на поголемиот, преостанат дел од автопатот Градско - Гевгелија.

- Тече првата фаза од постапката за подготовки и распишување на тендер за изградба на најголемиот хидроенергетски објект во државата - браната Чебрин. Тешко е да се претпостави дали сите

III/3.-

активности што мора да претходат за да се додели концесијата и да почне изградбата, ќе бидат привршени во текот на 1998 година. Во секој случај радува почетниот интерес на поголем број реномирани меѓународни конзорциуми и компании.

Веќе подолго време се довиваат активностите што треба да обезбедат реализација на еден исклучително значаен предмет - приватизација на 35% од телекомуникациите на нашата држава.

Токму овие денови треба да биде донесена одлуката за избор на меѓународен адвајзер за овој процес, со кој заедно ќе треба да се подготви меѓународен тендер и да се донесе одлуката за избор на стратешкиот партнер. Целата постапка е предвидено да биде реализирана во текот на 1998 година.

Во оваа прилика сакам да Ве информирам дека Европската банка за обнова и развој даде понуда која ние ја прифативме авансно да откупиме дел од вредноста од 50 милиони долари, чие учество во проценти ќе зависи од цената постигната со стратешкиот партнер. И тоа 35 милиони долари треба да се реализираат во февруари и 15 милиони долари во јуни. Овде сакам да напомам дека ниту еден долар од овие средства, како што ќе можете и самите да се уверите, не е предвиден на прихдната страна на Буџетот на Република Македонија. Определба на Владата е сите овие приходи да бидат наменски распределувани врз основа на закони кои ќе ги донесува овој Парламент. Сите средства кои нема да бидат насочени кон одреден проект ќе се депонираат во девизните резерви на Република Македонија. На тој начин ќе се обезбеди целосна транспарентност и ќе се елиминираат евентуалните сомнежи за начинот на кој се трошат средствата добиени по овој основ.

III/3.-

Токму овие денови станува ефективна кредитната транша од Светската банка во износ од 45 милиони германски марки за поддршка на приватниот сектор, за што впрочем неодамна Вие го донесовте и Законот за ратификација.

Покрај овие активности, кадеа што Владата директно партиципира, радува зголемувањето на интензитетот на директни странски инвестиции во реалниот сектор каде извршната власт ниту влијае, а уште помалку арбитрира.

На пример, инвестицијата од 40 милиони долари до страна на Швајцарската компанија Дуферко во Скопската железарница, до кои 20 милиони долари преку откуп на акции и 20 милиони долари преку дополнителни инвестиции, или при влегувањето на Жиро - кредит односно ЕРСТЕ БАНК од Австрија во Стопанска банка со откуп на акционерски капитал во износ од 32 милиони германски марки.

Овие два примери не ги наведувам ниту како единствени, ниту како најголеми, туку како карактеристични. Имено, да се потсетиме, Железарницата беше фирма на листата на 25-те најголеми загубари, значи претпријатие кое по системската законска регулатива ги имаше исполнето условите за стечај, со перманентно блокирана сметка и со постојано зголемување на загубите. Стопанска банка беше банка на која, вонсистемски, или како што велат правниците со "лек специјалист" закон и се овозможи санација и организационо и сопственичко реструктурирање.

Денес, и Железарницата и Стопанска банка се субјекти во реномирани западно - европски компании и банки идентификувале интерес за инвестирање на овој капитал, притоа да идеме сигурни не за да го изгубат, туку за да создадат профит.

III/4.-

Мислам дека токму ваквите примери покажуваат дека она што го правевме во изминатите години и кои многумина скептично го оценуваат, не било залудно и дека реформите структурните прилагодувања, порано или подоцна, мора да почнат да даваат резултати.

Дозволете овој дел да го завршам со следната констатација можеби за некого премногу оптимистичка, за мене крајно реална, а тоа е дека 1998 година, во делот на вкупните инвестиции, и посебно во делот на странските инвестиции ќе биде година на радикален, позитивен пресврт со сите дополнителни ефекти што од тоа ќе произлезат.

Вториот сегмент кој сакав посебно да го потенцирам е извозот и неговата поддршка. Намалувањето на трговскиот дефицит, како една од целите на макроекономската политика е од економски долгорочен аспект многу подобро да се направи преку зголемувањето на извозот, отколку со интервенционизам и затворање на пазарот на увозната страна.

Покрај веќе претходно спомнатата девалвација, која во секој случај ја подбори кондицијата на извозно-ориентираните претпријатија, веќе во владина процедура е Закон за формирање на Банка за подраска на извозот чиј почеток основачки капитал ќе го обезбеди државата. Ви навестувам дека првите пари што ќе дојдат од приватизацијата за ТЕЛЕКОМ ќе бидат токму за таа намена и, ако се оди по планираниот распоред, оваа Банка ќе биде во функција на крајот на февруари 1998 година. На овој начин една наша дамнешна идеја за формирање на Банка од овој тип, банка каква што имаат најголем број од сите западноевропски држави а која до сега не можевме да ја реализираме заради немање финансиски потенцијал, конечно ќе стане стварност.

Почитувани пратеници,

Дозволете ми во кратки црти да се задржам и на законскиот проект за вработување, кој што, исто така, се наоѓа на денешниов дневен ред и тоа од најмалку две причини:

Првата е што овој закон се однесува на еден исклучително изострен проблем кој нема само своја социјална, туку има, исто така, ако не и повеќе, своја економска, политичка, па ако сакате и психолошка димензија, тоа е проблемот на невработеноста.

На почетокот би сакал да елиминирам една лажна или измислена дилема. Имено, Владата не мисли дека со овој закон ќе ја елиминира невработеноста, ниту пак дека овој закон е сам за себе како единствена изолирана мерка доволен за радикално зблажување на овој проблем.

Впрочем, проблемот на невработеноста не е проблем ниту само на помалку развиените, ниту само на земјите во транзиција.

Наша стратешка цел е интегрирањето во Европската Унија, а земјите членки на овој Клуб претставуваат за нас пример на економска благосостојба кон која се стремиме.

Но, како што имаме прилика и самите да се увериме, токму проблемот број еден денес во Унијата е невработеноста, проблем околу кој се организираат самити на највисоко ниви, се со цел да се изнајдат решенија ако не за елиминирање, тогаш барем за ублажување на невработеноста.

Исто така, не е точно, или не е во најголем дел точно тврдењето дека проблемот на невработеноста се изостри заради лошо или бавно водење на реформите. Имено, да го земеме примерот на

III/7.-

Словенија, која се посочува како земја која на најефикасен и најуспешен начин ги изведе досегашните економски реформи. Што покажуваат бројките кај неа: Во 1990 година (значи пред почетокот на спроведување на економските реформи во Словенија) имало 55.446 невработени лица. Тој број денес во Словенија изнесува 122.500 или тоа е зголемување од 400%.

Исто така, не е точно дека проблемот на невработеноста во Македонија се појавува со осамостојувањето на државата кои со отпочнувањето на економските реформи и реструктурирања.

Тој проблем беше присутен во нашата држава од многу порано. На пример, бројките покажуваат дека и во 1990 година бројот на невработените изнесувал 159.307, а во 1992 година 173.350 невработени лица, заклучно со 1997 година, значи денес кога таа бројка изнесува околу 245 илјади невработени.

Овие цифри покажуваат дека и пред осамостојувањето и пред отпочнувањето на транзиционите процеси, па ако сакате и пред доаѓањето на оваа Влада, овој проблем бил исклучително присутен и изострен.

Сето претходно го спомнав не заради релативизирање на проблемот, туку заради согледување на неговите реални димензии и корени кои често пати во меѓупартиски обвинувања и критики се поединсоставуваат, па дури и извитоперуваат до недозволени граници.

Во изминатиот период во повеќе наврати имав прилика да слушнам предлози или идеи со кои се бараше олеснување или намалување на давачките и придонесите при нови вработувања. Владата се реши за многу порадикален чекор - целосно ослободување од сите придонеси во период од две години и нивно преземање од страна на

III/8.-

државата. За таа цел, во Буџетот за 1998 година се издвоени 1,8 милијарди денари или приближно 60 милиони германски марки.

На овој начин, Владата смета дека ќе се стимулира по масовно вработуваше, но, во исто време и ќе се стимулираат новите инвестиции, бидејќи доаѓа до радикално поевтинување на работната сила во Република Македонија.

Исто така, молам овој проект да не го третирате изолирано, туку во корелација со предвиденото зголемување на инвестиционите активности за наредните години, за што веќе претходно говорев.

Почитувани пратеници,

Имав прилика да слушнам дека и Буџетот и Законот за вработување и целиот пакет на економски меркине е ништо друго туку политичко - пропаганден памфлет во годината на избори. Таа јавно фрлена ракавица, јас ја прифаќам. Ако сите овие проекции и предвидувања, сите овие јавно промовирани цели останат само празни зборови, прифаќање дека таквата оценка е точна. Притоа, во спротивен случај, доколку поголемиот дел од овие најави и предвидувања се реализираат, не барам ниту јавно признание, ниту јавно извинување од другата страна. Сите ние, веќе на есен, следната година ќе треба да се соочиме со граѓаните на Република Македонија. А, тие се највисоките, неприкосновени арбитри за постапките на секоја партија, на секој поединец. Тие, и никој друг, го имаат правото да одлучуваат и за својата иднина и за иднината на Република Македонија.

Благодарам.

(Аплауз).

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Г-динне Андов дали останувате на предлогот за пауза или барате збор?

Има збор г-дин Андов, деловнички, се разбира.

СТОЈАН АНДОВ:

Господине претседателе, дами и господа пратеници,

Го слушнавме излагањето на премиерот што се однесуваше очигледно за сите точки на дневниот ред, па и за 19-тата .

Според тоа, бидејќи имаме овде повеќе закони и одлуки што се јавуваат како инструменти на макроекономската политика, а овој пат и покрај законската обврска на Владата да го даде документот за макроекономската политика на пратениците за запознавање, ние тој документ не сме го добиле. Не сме добиле ни други аналитички документи, не знам ако е дојдено денес, но ние не сме го добиле не сме добиле и други аналитички документи, а имаме предлози на инструменти кои што таа политика треба да ја остваруваат. А, од таа политика имаме, од тој документ, како замена на тој документ го имаме излагањето на претседателот на Владата. Ние прелагаме да направиме пауза во нашата работа од еден ден, да обавиме консултации по овој текст, да ни се подели, сега го имаме, поделен е, да се подготвиме. Овие документи се значајни и треба да ни се даде можност со целата сериозност да можеме да расправаме за него.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Ве молам, се што е добиено како документ, што е доставено до Собранието од Владата Ви е поделено. И, многу порано.

Сега го ислушавте излагањето на премиерот на Владата
Објавувам пауза до 15,00 часот.

(По паузата седницата продолжи во 15,20 часот).

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Продолжуваме со работа.

Преминуваме на Правата точка - Предлог на закон за државна ревизија.

Предлогот на законот и извештаите на работните тела на Собранието Ви се доставени односно поделени.

Отворам општ претрес.

Молам, кој бара збор?

Има збор г-динот Таки Фити, министер за финансии.

ТАКИ ФИТИ:

Почитуван господин претседателе, дами и господа, почитувани пратеници, со оглед на тоа што првите две точки што се на денешнава седница на Собранието се извонредно значајни, затоа што фактички го регулираат доменот на ревизијата и тоа, како на вкупната јавна потрошувачка, така и на комерцијалниот сектор, дозволете ми сосема накусо да Ве воведам во содржината на овие два извонредно значајни закони.

Најнапред да кажам неколку зборови во врска со законот за државната ревизија. Сите Вие знаете, почитувани пратеници дека државата денес во сите современи национални економии се јавува како еден голем потрошувач на дел од бруто домашниот производ. Станува збор фактички за јавната потрошувачка, а учеството на јавната потрошувачка е извонредно голема, да кажеме, во современите земји со развиена

IV/2.—

пазарна економија, таму вкупната јавна потрошувачка учествува со 40% до 48% во нивниот национален доход. Во земјите во развој тој процент на јавната потрошувачка е нешто понизок и се движи обично меѓу 35% до 43%, додека во земјите во транзиција учеството на вкупната јавна потрошувачка во националниот доход и домашниот производ оди од 40% до 46%. Очигледно, станува збор за огромни средства кои и стојат на располагање на државата и која дефакто таа ги зафаќа преку современите даночни системи, ги лоцира во буџетите и после тоа врши трансфери преку буџетите. Бидејќи станува збор за големи средства кои имаат далекосежни реперкусии врз вкупната глобална потрошувачка во секоја национална економија, кои имаат значајни, покрај фискални, економски и социјални ефекти, секоја современа национална економија настојува да ја контролира и да врши ревизија на јавната потрошувачка. Како што знаете, ние досега немаме ревизија на јавната потрошувачка и затоа оваа проблематика дефинитивно треба да се регулира со овој закон, кој што е денес на дневен ред на Собранието.

Со овој закон, Законот за државна ревизија, фактички како субјекти на ревизија ќе биде Републичкиот буџет, буџетите на единиците на локалната самоуправа, сите фондови - значи, и социјалните фондови, вклучувајќи го тука плус Фондот за патишта - сите други државни институции, како што се агенции, фондови и т.н., кои постојат и веќе функционираат во Република Македонија и се разбира јавните претпријатија. Значи, кога ќе се земат предвид сите овие институции што се предмет на законот за државна ревизија, јасно се гледа дека фактички вкупната јавна потрошувачка со овој закон е предмет на ревизија

Веднаш сакам да кажам дека искуствата на земјите со развиена пазарна економија во поглед на институцијата што ја врши ревизијата.

IV3.—

се различни. Во некои земји постојат државни заводи, во други земји постојат државни уреди, во трети земји постојат финансиски судови и слично. Меѓутоа, по правило, формата не е толку битна, битна е суштината, а тоа значи дека институцијата што ја врши ревизијата едноставно треба да биде професионално организирана, треба да биде независна, што е исто така многу значајно и треба да биде компетентна за да може едноставно нормално и ефикасно да ја извршува оваа функција.

Ако го погледате образложението во законот ќе видите дека сосема на крај се поместени искуствата на некои земји со развиена пазарна економија, како и на некои земји во транзиција во доменот на државната ревизија.

Како што гледате од Предлог законот, ние се определивме за Завод аз државна ревизија кој што ќе биде независна институција и кој што ќе биде раководен од главен државен ревизор, кој го избира и разрешува Собранието на Република Македонија.

Што фактички се постигнува со воспоставување на Заводот за државна ревизија и со воведувањето на самата државна ревизија?

Прво, како што реков, на тој начин ние ќе можеме да правиме надзор, контрола и комплетна ревизија на вкупната јавна потрошувачка. Значи на Републичкиот буџет, буџетите на локалната самоуправа, буџетите на фондовите, она што значи вонбуџетска потрошувачка, плус тука е и Фондот за патишта, а исто така и на сите агенции кои постојат во Република Македонија како парадржавни институции, институции на други државни институции формирани со закон и на јавните претпријатија. Затоа велам се опфаќа целиот комплекс на јавната потрошувачка.

Тоа ќе придонесе исто така и за зголемување на степенот на доверба на граѓаните на Република Македонија во државното стопанисување со средствата од јавните приходи и другите државни средства.

IV/4.—

Исто така, тоа ќе обезбеди финансиска дисциплина на државната администрација, одговорна за јавните расходи.

Со овој закон се обезбедуваат и нужните информации за извршната власт за начинот на користење на средствата од аспект на нивната економичност, ефикасност и ефективност. Исто така, со востановување на соодветна ревизорска институција на јавните расходи, како што е пракса во најголем број развиени земји во светот, перманентно ќе се врши овој тип на ревизија, што е исто така многу значаен бидејќи сега со законската регулатива што постои и која што фактички е нецелосна, а во некои домени дури и дефектна, таа функција едноставно не може да се обезбеди.

Исто така, битна е државната ревизија затоа што таа ќе дава стручна помош и мислење на законодавната власт, значи Парламентот и извршната власт во процесот на донесување на одлуки кои имаат финансиски карактер. Таа ќе придонесе за спречување на злоупотребите во доменот на користењето на јавните приходи, односно нивното трошење. Исто така, ќе обезбеди информации за јавноста, за начинот на трошење на средствата што се врзани со јавните приходи, а од друга страна законот, како што е секаде во светот, дава неограничено дискреционо право на избор на методи и пристапи на ревизијата, што исто така е многу битно во конкретната ситуација и фактички со овој закон ние создаваме систем кој што е компатибилен со земјите од Европската унија за начинот на пристапите врзани со државната ревизија.

Инаку, главниот државен ревизор, според овој предлог што е во законот, го избира Собранието на Република Македонија и тој одговара пред Собранието на Република Македонија. Тој има мандат од 10 години.

IV/5.—

Она што е посебно значајно притоа, треба да се има предвид фактот дека главниот државен ревизор треба, пред се, да биде професионалец. Значи, тој може да работи само единствено и исклучиво во таа институција, што исто така е многу битно. Тој треба да поседува високи стручни и професионални квалитети. Тој треба исто така да биде политички независен односно да не членува ни во една партија . Исто така, не смее да членува во управни одбори што се врзани за институциите кои ќе бидат предмет на самата државна ревизија.

Ако го погледавте добро законот, ќе забележевате дека според законското решение што го предлагаме фактички еднаш во текот на годината задолжително ќе мора да се изврши ревизија на Републичкиот Буџет, на буџетите на единиците на локалната самоуправа, на буџетите на фондовите. За овој тип на ревизија кој што е врзан за Републичкиот Буџет, буџетите на единиците на локалната самоуправа и небуџетските или вон - буџетските фондови, средствата за самата ревизија на Заводот би се трансферирале од Буџетот на Република Македонија. Тој ќе ги покрива тие средства, ќе ги плаќа ревизорите и трошоците што се врзани со вкупната ревизија на јавната потрошувачка.

Што се однесува за трошоците кои се врзани за јавните претпријатија, за агенциите, за Народната банка на Македонија, која исто така е предмет на државна ревизија, за институцијата за платен промет, што исто така е предмет на државна ревизија, едноставно тие трошоци ќе си ги плаќаат самите субјекти што се предмет на контрола и ревизија. Такво е законското решение и ова не е никакво специфично законско решение, туку едноставно од прилика така работите се решаваат во сите земји со развиена пазарна економија и во земјите во транзиција кои веќе го имаат воведено овој систем, а досега е релативно мал бројот, има Полска , има и Унгарија воведено ваков систем.

IV/6.—

Ми се чини дека со овој закон и овие решенија што се овде понудени, имајќи го предвид едновременно фактот дека ние веќе го имплементираме трезорскиот систем, кој што на Министерството за финансии ќе му обезбеди многу позначајна контрола на начинот на трошење на јавните приходи од страна на сите буџетски корисници, имајќи го предвид исто така и законот за јавни набавки, кој денес е предмет на расправа на ова Собрание, каде што детално се регулира самата постапка и процедура врзана со реализација на јавните набавки, мислам дека сме на добар пат дефинитивно во оваа сфера да се заведе голем ред, да имаме далеку поголема контрола и фактички со тек на време да ја постигнеме крајната цел, а таа е со релативно мали средства да се обезбеди ефикасно извршување на програмите на сите буџетски корисници.

Дозволете ми сосема накусо, за да не станувам повторно, да кажам колку зборови врзани за Законот за комерцијална ревизија. Неговото име е Закон за ревизија, а тој веќе се однесува за комерцијалниот сектор односно за ревизијата што е врзана за приватните претпријатија.

Сите Вие знаете дека во последните пет години во земјата настана крупни промени. Фактички, клучните сегменти на стопанскиот живот на земјата се, би рекол, радикално комплетно прометни и во овој момент приватниот сектор учествува во формирање на бруто домашниот производ на земјата некаде со 75%. Според тоа, доминираат приватните претпријатија во сопственичката структура на Република Македонија. Имајќи го предвид фактот дека добар дел од тие претпријатија денес веќе се организирани како акционерски друштва, значи ја попримиле корпоративната форма на организација на производството, а Вие

IV/7.-

се секавате дека и според Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал сите средни фактички и големи претпријатија задолжително мораат да се организираат како акционерски друштва, сега овој тип на контрола е посебно значаен за самите акционери. Република Македонија во овој момент има некаде 200 до 250 илјади акционери. Без оглед на фактот што акционерството не е заживејано во вистинска смисла на зборот, онака како што се одвиваат работите, тоа се повеќе ќе биде присутно во нашата практика. Оттаму, менаџерите, вработените и акционерите секогаш се заинтересирани за согледување на фактичката состојба во нивното претпријатие, таму каде што вложиле сопствен капитал. Пред се, тие се заинтересирани за квалитетот на финансиските извештаи, а кога велам квалитетот на финансиските извештаи, мислам пред се а трите основни типови на финансиски извештаи во приватниот сектор. Тоа е: билансот на состојба, билансот на успехот на претпријатието и прегледот на паричните текови, значи готовинските текови што доаѓаат претпријатијата и тие се посебно заинтересирани за тоа дали сите сметковотствени искази и сите финансиски извештаи се веродостојни, објективни, реални, односно дали ја одразуваат реалната фактичка состојба и економска моќ на претпријатието или пак евентуално билансите грешно искажани, надвор од постојната законска регулатива надвор од прописите со непочитување на стандардите кои се повеќе се применуваат и во сферата на сметководството и т.н.

Оваа заинтересираност на самите инвеститори е сосема логична разбирлива, нормална, бидејќи како што знаете во претпријатијата што успешно работат тие добиваат дел од крупниот профит во форма на дивиденда. Според тоа, зависно од тоа како ќе се искаже резултатот зависи и големината на искажаниот профит, а од големината на искажаниот профит

IV/8.—

зависи и можноста за добивање на дивиденда. Значи, директно се, така да кажам материјално заинтересирани самите инвеститори за овој домен, за оваа проблематика, а од друга страна тие како сопственици на обични акции го имаат неприкосновеното право на управување со самото претпријатие.

Има уште еден трет момент, кој што исто така е извонредно значаен, а тоа е фактот дека со тек на време ќе расте бројот на акционери и меѓу широката публика, меѓу граѓаните, па за да можат да донесат правилна одлука кои типови и видови на долгорочни хартии од вредност, акции и обврзници да ги купат, тие исто така мораат да имаат реална состојба, реални сметководствени искази и точни и веродостојни, објективни финансиски извештаи.

Заради тоа, воспоставувањето на комерцијалната ревизија исто така е многу значајно. Друштвата кои ќе ја вршат оваа ревизија, како што се гледа од предлог законското решение, едноставно можат да бидат домашни и странски правни лица. Меѓутоа, битно е дека секое друштво, за да може да ја обавува оваа дејност, мора да има најмалку двајца овластени ревизори.

Во овој контекст, почитувани пратеници, посебно е значајно со тек на време да се направи соодветен тренинг и обука на овластени ревизори бидејќи тие мораат, меѓу другото, да се стекнат и со специфичен фонд на знаење од оваа извонредно значајна и комплексна проблематика. Се разбира, тоа ќе го обезбедиме меѓу другото и со техничка помош од соодветни меѓународни институции, со кои имаме соработка и кои веќе нудат техничка помош во облик на донаторство и слично за оваа извонредно значајна проблематика.

Покрај ревизијата на работењето на самите финансиски извештаи на претпријатијата, ревизорите исто така ќе можат да даваат и консултански услуги, ќе можат да вршат комплетна анализа на работењето на комерционалниот сектор на претпријатијата, ќе можат да вршат проценка на вредноста на имотот на претпријатијата, не само заради потребите на приватизацијата, ами тоа секогаш се прави кога се вршат дополнителни вложувања на капитал во претпријатијата од странски или домашни инвеститори, бидејќи секој кој што инвестира сака претходно да знае колкава е вредноста на претпријатието.

Според тоа, сите овие типови на услуги, како што е тоа и во земјите со развиена пазарна економија, ќе можат да ги вршат и самите ревизори во доменот на комерцијалното ревизорство, меѓутоа, со сите ограничувања што се тука нормални и нужни. Да речеме, да се избегнат роднински врски, да се избегне евентуално поранешно членство на дел од ревизорите во управни органи на претпријатијата и слично, за да може едноставно вкупната ревизија да биде објективна, веродостојна, односно да одговара на фактичката состојба. После извршената ревизија во секој субјект, во секое приватно претпријатие, ревизорот обврзано подготвува извештај, како што можете да видите од самиот закон, односно дава мислење за извршената ревизија и тоа мислење, како што е регулирано во другите закони во развиените земји, може да биде позитивно, значи, ревизорот да каже дека се во ред сметководствените искази и дека се квалитетни самите финансиски извештаи, но исто така мислењето може да биде резерва. Ревизорот има неприкосновено право да искаже резерва за дел од сметководствените искази, доколку утврди дека тие не се во ред. Се разбира, мислењето може да

биде негативно и дефинитивно ревизорот може да искаже воздржаност меѓутоа само во оние ситуации кога не му се дадени на увид сите финансиски извештаи , целокупната документација што самите ревизори барале да биде презентирана од страна на самите претпријатија.

Инаку, можете да забележите, верувам дека доста глобална е ориентацијата во овие два закони. Сакам да кажам на крајот дека не е случајно така постапено, затоа што во сите закони во земјите со развиена пазарна економија од оваа област работите се поставуваа многу широко. Рамката на самата ревизија е широко дадена и тоа овозможува да се употребуваат ревизорските стандарди. А ревизорските стандарди ќе бидат преведени во Република Македонија, Министерството за финансии веќе е во тек на спроведување на таа задача и после тоа ќе бидат официјално објавени, меѓу другото , и во "Службен весник", бидејќи сите ревизори кога ќе ја вршат ревизијата, меѓу другото, мора да ги почитуваат и тие меѓународни ревизорски стандарди, што се вообичаени во светот со самиот процес на стандардизација и хармонизација на сметководствените системи во одделните национални економии.

Ете, тоа се овие најкуси и најзначајни работи што сакав да ги изнесам на самиот почеток, врзани за овие два закони. Мислам дека уште еднаш ќе повторам, правиме крупен чекор напред, особено во домениот на државната ревизија, во рационализација на вкупната јавна потрошувачка, контрола, надзор, ефикасно трошење со крајна и основна цел, со помалку средства да се постигнат поголеми

ефекти, а исто така и ревизијата во комерцијалниот сектор е извонредно значајна бидејќи претставува и обврска плус за самите претпријатија, се разбира, објективно веродостојно да ја искажуваат состојбата во нивните биланси.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Сепак ние сме на првата точка и молам кој друг бара збор?

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитуван претседателе на Влада, почитувани дами и господа пратеници,

Сосема накратко би сакал да се осврнам на предлогот за донесување на законот за државна ревизија. Морам да кажам дека ние пратениците сме во една неповолна положба, така ни е измешан дневниот ред од она што ни беше предложено и она што можевме да го следиме, но сепак навистина, недвојбено го поддржувам донесувањето на овој закон од неколку причини. Иако бевме доста одамна обврзани како држава, како Парламент да донесеме еден ваков закон кој произлегуваше уште со донесувањето на законот за буџетите на РМ, кој што е објавен во Службениот весник број 79 во 1993 година и во членот 55 од овој Закон за буџети се предвидува дека неопходно е формирањето на служба која ќе врши контрола на трошењето на приходите на Буџетот на РМ. За жал, мораме да констатираме дека прилично време помина од донесувањето на Законот за буџети и формирањето на оваа служба што придонесе за зголемување на голем број неправилности во трошењето на приходите во Буџетот на РМ за изминативе периоди. Имено, вие знаете дека е формирана анкетна комисија за испитувањето на трошењето на трошоците во буџетите за 1994 и 1995 и првите три месеци од 1996 година и еден од ставовите на Анкетната комисија која расправаше токму по проблемот за контрола на трошењето на буџетските средства уште пред три четири месеци оваа Комисија до Министерството за финансии изведе свој заклучок дека што побрзо може да дојде до формирањето на оваа служба.

Бидејќи досегашната практика покажа дека во нашата држава скоро и да не постои контрола на трошењето на буџетските средства во онаква смисла како што треба бидејќи ниту постои екипираност во Министерството за финансии, зашто од оние информации што ги имавме ние, постои само една личност која врши контрола на трошењето на буџетот во РМ и во изминатиот период извршиле само 16 контроли за кои што сеуште немаме добиено податоци, дали тие контроли се вршени со записници и што е констатирано. Воглавно работата на тие контроли се состоела во гледање, односно контролирање само дали е извршено односно направени поголеми трошоци од предвидените трошковни стапки во буџетите на РМ.

Сметам дека со формирањето на една ваква служба и со донесувањето на овој закон, ќе придонесеме за надминување на сите постоечки проблеми, сметам дека ќе придонесеме за запирање на сите финансиски афери кои што произлегоа во РМ и сметам дека оваа служба треба што побрзо да почне да функционира, да не останеме само на тоа да донесеме закон, а отпочнувањето со работа на оваа служба да биде одложено за еден подолг период.

Втора битна работа која што е битна при формирањето на таа служба е навистина во овој момент да се овозможи формирање на служба која ќе биде од било какви политички и партиски влијанија и служба која со својата работа ќе придонесе во РМ за поправилно трошење на буџетските средства.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Молам кој друг бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на законот.

V/3

Комисијата за финансираше и буџет поднесе амандман на член 30 став 1, 2 и 3 по кој Владата не се произнела.

Законодавно правната комисија поднесе амандман на член 28 став 1 по кој Владата не се произнела.

Отворам претрес по амандманот на член 28 поднесен од ЗПК.

Со овој амандман се согласил повереникот на Владата.

Молам претставникот на Владата да се произнесе.

ТАКИ ФИТИ:

Онака како што се формулирани роковите во Законот пишува до 90 дена. Тоа не значи дека мора да поминат 90 дена, ние да оставаме еден простор, бидејќи има навистина голем број на активности кои треба да завршат. Меѓутоа Владата во секој случај ќе настојува и Министерството за финансии тоа да го направат во покус период. Затоа ве молам да остане така до 90 дена. Амандманот не се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали некој друг бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам претресот по амандманот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за молам да крене рака? (2 пратеници)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Отворам претрес по амандманот на член 30 став 1, 2 и 3 поднесен од Комисијата за финансирање и буџет.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

ТАКИ ФИТИ:

Амандманот од ЗПК претставникот на Владата го прифати уште таму.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Го прифати повереникот на Владата. Јас прашав дали претставникот на Владата се согласува.

ТАКИ ФИТИ:

По тој амандман ние се согласуваме, а за роковите останува истата експликација што претходно ја дадов. Ве молам да остане бидејќи таму е до 90 дена.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Според тоа амандманот на член 28 став 1 поднесен од ЗПК Владата го прифаќа и тој е составен дел од законот, а амандманот на член 30 став 1, 2 и 3 поднесен од Комисијата за финансирање и буџет Владата не го прифаќа.

Молам дали некој друг бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за молам да крене рака? (8 пратеници)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Продолжуваме со претрес по Предлогот на законот.

Дали некој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на законот го ставам на гласање.

Кој е за молам да крене рака? (66 пратеници)

Дали има некој против? (не)

Дали некој се воздржува? (никој)

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за државна ревизија.

Минуваме на точката 2 - Предлог на закон за ревизија.

Предлогот на законот, извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам општ претрес.

Имавте можност да го чуete излагањето на министерот по овој закон.

Молам кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на предлогот на законот. ЗПК поднесе амандмани на член 5 став 3 и на член 30 став 1 и за бришење на став 2 со кој се согласил претставникот на Владата и тие се составен дел на текстот на предлогот на законот,

Комисијата за финансирање и буџет поднесе амандман на член 29 став 1 точка 1 и на член 40.

Отворам претрес по амандманот на член 29 став 1 точка1 поднесен од Комисијата за финансираше и буџет.

Со овој амандман се согласил повереникот на Владата Молам претставникот на Владата да се произнесе.

ТАКИ ФИТИ:

Амандманот се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Отворам претрес по амандманот на член 40 поднесен од Комисијата за финансирање и буџет.

Молам претставникот на Владата да се произнесе,

ТАКИ ФИТИ:

Тоа е повторно за роковите, онаа експликација што ја кажав, амандманот не се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Молам дали некој друг бара збор? (никој)

Бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам претресот по амандманот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за молам да крене рака? (5 пратеници)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.
Продолжуваме со претрес по текстот на Предлогот на законот.

Молам дали некој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам претресот по текстот и предлогот на законот го ставам на гласање.

Кој е за молам да крене рака? (69 пратеници)

Дали има некој против? (еден)

Дали некој се воздржува од гласање (никој)

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за ревизија.

Минуваме на точката 3 - Предлог за донесување на закон за зголемување на вработувањето со Предлог на закон.

Предлогот за донесување на законот со предлог на законот, извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес по Предлогот за донесување на закон.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Почитуван претседателе, почитувани дами и господ пратеници,

Како што гледате денес пред вас е Предлогот за донесување на закон за побрзо вработување со Предлог на закон. Овој предлог ви се доставува и се предлага да биде изгласан во скратена форма од причини, иако се работи за доста значаен и битен закон, сепак се работи за краток текст и од тие причини Собранието да го прифати во ваква постапка и истиот да го усвои.

Прашањето на вработувањето и невработеноста е едно од стратешките и клучни прашања на развојот на секоја земја, па и на нашата. Со проблемот на невработеноста како што беше истакна

во воведното излагање на претседателот на Владата е едно од потешките проблеми со кој се соочуваат многу земји во светот па дури и најразвијните. Исклучок од ова не е ни Република Македонија која се наоѓа во процес на транзиција и севкупни реформи.

Како резултат на тоа, заради трансформација на многу претпријатија, преку процесот на економски, технолошки и други промени, стечаи, дојде до поголемо зголемување на бројот на невработените во РМ.

Според последните податоци со кои располага Заводот за вработување моментално се евидентирани 254 илјади лица кои бараат работа, односно кои се евидентираат како невработени. Некои тврдат дека таа бројка е поголема, други дека е помала. Како и да е, невработеноста кај нас претставува еден од посериозните проблеми, со кои се соочува државата.

Оттука, Владата на Република Македонија во последно време превзема низа мерки во насока на ублажување на последиците од овој проблем меѓутоа, очигледно не ги дава очекуваните ефекти. Да ве потсетам: Остварувањето на политиката за стабилизација на стопанството, во рамките на структурните реформи, во областа на трудот и социјалните сектори, беа остварени определени активности насочени кон донесување на нови, или промена на постојните законски прописи од областа на трудот и социјалната заштита. Во тој контекст, беше донесен нов закон за вработувањето и осигурување во случај на невработеност, нов закон за социјална заштита кај кој беа извршени измени и дополнување по законот за работни односи, Законот за пензиско и инвалидско осигурување и беа донесени, или се во постапка на донесување на други акти.

Основна цел на измените, во областа на трудот, е промовирање на флексибилни и конкретни пазари на трудот, создавање

на предуслови за поттикнување на основање и постабилен развој на стопанските субјекти, кои се од суштинско значење за поттикнување на економскиот растеж, како и обезбедување на навремено соодветно издржливо ниво на надоместоци по основ на осигурување со вградени елементи за поттикнување на работни активности.

Во функција на финансиско растоварување на работодавците и нивно поттикнување за нови вработувања, со Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност, беше предвидено ослободување на работодавците од плаќање на персоналниот данок за нововработените работници и тоа за време од три години.

Со цел да се направи поголемо финансиско растоварување на работодавците, да се поттикне поголем интерес и флексибилност за вработување, односно зголемување на вработувањето, се предлага донесување на закон за зголемување на вработувањето. Со законот што се предлага се создаваат услови за поттикнување и зголемување на вработувањето преку преземање на обврски на РМ за надоместување на средства за плаќање на придонесе за новопримените работници на неопределено време од евидентираниите невработени лица во Заводот. За оваа намена, како што веќе е најавено, Владата на РМ од почетокот на 1998 година предвидува издвојување на средства во висина од 1 милијарда и 800 илјади денари. При тоа важно е да се истакне дека овие средства не се планираат да се обезбедуваат со нови зафаќања, туку со пренасочување на планираните средства од Буџетот за 1998 година. Оваа мерка заедно со другите мерки од макроекономската политика е насочена кон создавање на поповолни услови за растоварување на стопанството, поттикнување и стимулирање на странски инвестиции, инвестирање во приватниот сектор, обезбедување на финансиска и друга поддршка при формирање на мали и средни претпријатија,

финансиско стимулирање и растоварување на работодавците при вработување на нови работници со ослободување од плаќање на персонален данок и комплет придонеси. Со законот се предвидува основ и можност за работодавецот кој ќе вработи работник на неопределено време со влегувањето во сила на овој закон се ослободува од плаќање на пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и вработување на ново работно лице од основањето на работниот однос до денот кога важи законот. Како број на невработени се смета бројот на вработените работници на неопределено време заклучно со 1.XI.1997 година. Законската можност за ослободување од плаќање на предвидените придонеси е предвидено за ново вработен работник на неопределено време, кој до денот на влегувањето во сила на овој закон бил евидентиран во Заводот за вработување најмалку една година или лице на кое му престанал работниот однос заради економски, технолошки и други промени, за лице кое останало без работа по основ на стечај, како и лица кои користат социјална помош. Се разбира, при тоа треба да бидат евидентирани во Заводот за вработување. Одредбите од овој закон не се применуваат, односно ослободувањата не важат за органите во државната управа, органите во локалната управа, јавните претпријатија, со еден збор сите корисници на буџетски средства. Тоа се со цел да се поттикнува продуктивно вработување преку стимулирање на стопанството.

Со цел да се обезбеди доследна примена на законот се утврдени и одредби во функција на заштита во смисла на тоа работодавецот до колку го намали бројот на работниците вработени на неопределено време, од денот на влегување во сила на овој закон, да ги губи правата (од ослободување и плаќање на утврдените придонеси на овој закон за намалениот број на работници, како и норми

во врска со користење на овие бенефиции и користење на други средства од други извори од страна на одделни работодавци наменети за вработување. Оваа мерка не треба да се гледа изолирано и надвор од контекстот на другите мерки од макроекономската политика, а кои се насочени и се во функција на ублажување на решавањето на проблемот на невработеноста.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитуван премиер, почитувани министри, дами и господа, колеги пратеници.

Предлог на закон со донесување на закон кој што требаше да не изненади, барем така беше навестено, во склоп на пакетот на закони, кој што треба да значат заокружуваше на макроекономската политика и се разбира, вкупните стопански токови во државата.

Пред се не можам да се согласам со метод на работење кои значи изненадувања. Кого треба да изненадуваме и зошто во услови на прокламирана и дефинирана определба за пазарна економија која долгорочно треба да даде подобри резултати од сегашните.

Еден амбициозен проект кој што ја исфрли бројката од 50 илјади нови вработувања за 2 години, со предвидени околу 60 милиони ДЕМ во Буџетот за 1998 година, се амбициозен проект, во поглед на вработувањата, а многу скромна бројка која треба да се издвои за едно такво амбициозно вработување. Во тој правец тоа е една прекрасна релација на бројки која секој би морало без резерва да ја прифати, вклучувајќи не и нас тука, па и мене лично па и како пратеник и како претставник на ДПМ.

Во овие релации е и она што еден добар дел од нас не остава не со таков оптимизам, како што тоа го предлага Владата и ресорниот министер, се разбира. Јас ќе бев посреќен ако овие бројки беа поригорозни, поофатни и што ќе значеа позначајни издвојувања за да се обезбеди еден таков степен на нови вработувања.

Никој прокламиравме пазарна економија, а сега на некој начин со оваа и со други мерки ние се враќаме назад во она што значи договорна економија, административна економија и ако се стави заеднички именител на овие две работи, јас ќе употребам еден нов термин, досега непознат, ние пласираме каубојска економија.

VI/2.-

Од една страна велиме пазарно ориентирана економија, борба, конкуренција на пазарот и под еднакви услови за стопанисување. Од друга страна ние протежираме одредени субјекти, со тоа што сметаме дека на овој начин ќе се придонесе да се намали невработеноста. Дали е така, и дали се тоа е во ред.

Министерот за труд и социјална политика во законот споменува начела на кои се заснова законот. Овие начела се следни:

Прво, обезбедување на потреби од работници на работодавците.

Дали досега работодавците не можеле да обезбедат работници.

Второ, обезбедуваше на подеднакви услови за остварување правото на работа. Напротив, обратно. Ова не се подеднакви услови, туку тоа се диригирани или насочени услови.

Слободен избор на вработување. Исто така не коинцидира со желбите и начелата на овој закон, затоа што нема слободен избор туку изборот ќе биде таму каде нововработениот треба да биде, но и да ја надмине онаа бројка на тачени вработени на 1-12-1997 година.

Значи, овие начела се контрадикторни за мене, се во колизија и практично не ги обезбедуваат овие начела во законот.

Прашањето дали можат да се вработат 50 илјади нововработени, јас ќе додадам трајно и продуктивно, за мене е со голема резерва од следните причини:

Последните денови од големата еуфорија и оптимизам веќе се прифаќа дека ова во основа ќе треба да значи легализирање на дивовработените, вработените на сиво, црно и неznam во каква боја увиткано вработување.

VI/ 3. -

Со ова Владата, априори, признава и прифаќа дека не е моќна да се соочи со она што значи сива економија, со она што значи непријавени работници, со она што значи обврска на сите вработени да ги подмируваат обврските кон државата, вклучувајќи ја и непријавеноста. Значи, практично, сакаме да ги стимулираме оние што работеле на диво и понатаму сега да бидат привилегирани, да регистрираат нововработени, за кои нема да плаќаат придонеси. Тоа е евидентно, затоа таа бројка е толку, јас реков, импозантна, и во таа насока продуктивно вработување, дами и господа многу тешко можеме да очекуваме.

Се прашувам каде е одговорноста, практично на еден ваков палијативен начин да разрешуваме една немоќ и несакање да се соочиме со вистината. Долго време не прифаќаме бројка од статистиката дека имаме 255 илјади невработени, а сега таа бројка веќе ја промовираме како точна и бројка која треба да биде основа на еден ваков закон.

Да не бидам погрешно разбран. Нема човек на оваа држава кој не го загрижува невработеноста, особено на младите стручни кадри. Нема политички субјект кој не размислува за вработување и нема ниту еден човек во оваа држава кој не би сакал товарот на транзицијата и проблемите во таа насока со невработеноста да ја поднесеме сите. Дали е така и дали овој закон во таа насока ќе даде резултати.

Што ќе стане со оние субјекти кои имаат легално пријавени работници кои совесно ги плаќаат сите давачки кон државата и сега овие, да ги речеме, нови стопански субјекти, може да бидат потполно нови или засилени со нови вработувања, особено во

VI/4.-

секторот на мали и средни претпријатија. Каде е сега односот на пазарни односи на стопанисување. Ќе имаме во една улица, во едно маало, во еден сокак стопански субјект кој има едно технолошко заокружено вработување, ги има пријавено сите работници и за нив ги издвојува сите давачки кои некаде се околу 80% од нето личниот доход. И, имаме сега од спротива конкуренција лојална, нелојална, диригирана или под капата на државата.

Ние дами и господа направивме една неправда, не велам грешка, неправда, кога со дисконтот на заостанатите давачки легализиравме и потхранивме, охрабривме работење на диво и непочитување на законите во оваа држава. За тоа секојдневно примаме критика и како субјекти и како членови на Парламентот и како обични граѓани, со една обична животна филозофија, како и секогаш, оној немирниот, оној несташниот, оној недисциплинираниот дека поарно ќе плива во животот, во она што значи стопанисување и остварување на профит. Дали повторно ние сега одиме во таа насока, а секако одиме. Практично донесуваме закон чие што дејство д-реба да биде ограничено на 2 години. Јас се прашувам дали со овој закон ние оправдуваме посериозни инвестирања, подолгорочно, особено во покрупни објекти, затоа што било која малку позначајна инвестиција за да се реализира потребни се минимум 2 години. Нека биде година ипол. Кој е тој што ќе влезе во едно такво инвестирање под овие многу поволни услови за да биде сигурен дека и по тој изминат рок ќе може да стопанисување продуктивно и профитно. Сигурно дека со овој закон, дами и господа, ќе биде голема илузија ако ние мислиме да привлечеме стран капитал, капитал од редот на

VI5.-

величини кои што треба да дојде во една правна држава. Капитал кој ќе има гаранција да не биде обезвреднет. Капитал кој ќе значи дека нема повторно некој парламент да се собере по две години и да донесе некои други закони а сигурно дека такво нешто треба и да очекуваме.

Прашањето е што да се направи сепак проблемот на вработување да се ублажи, не да се намали туку да се ублажи.

Без сериозни инвестиции, без да се зафатиме со вистинските проблеми, особено на производството, без да наоѓаме решенија од типот што со изградени објекти, како "11 Октомври" фабриката за каросерии и автобуси, еден гигант и други стопански субјекти каде што треба да вложуваме, каде што треба да создаваме услови за производство затоа што таму имаме и хали и технологија и квалитетен финален производ познат и признат по светските пазари.

Моите заложби и на еден дел на пратениците и на мојата партија ДПМ, во еден континуитет одат во правец, помали давачки, но да ги плаќаат поголемиот дел од сите субјекти. Помали даноци помали придонеси, но рамноправно распоредени на сите субјекти во државата. Во таа насока, во прилог на размислувањата, за попродуктивно и побрзо вработување, предлагам овој закон да не се прифати, Владата да размисли за упросечување на намалувањето на давачките на сите субјекти што значат производна сфера. Нека се размисли кои ефекти ќе бидат добиени ако на сите стопански субјекти сите придонеси им бидат намалени на 50%. За мене тоа е долгорочна мерка, трајна мерка која сметам дека ќе даде

поефикасни резултати и на планот на продуктивно и трајно вработуваше и тогаш нема да ни требаат закони чија што трајност ќе биде краткорочна.

МИРКО ТРИПУНОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, господо министри,

Нема да ги набројувам постигнатите или непостигнатите резултати на макроекономски план поради наследените или новонастанатите проблеми на стопанството во земјата. Меѓутоа, ќе нагласам дека позитивни промени главно се чувствуваат на глобален план, што значи дека во реален живот на обичниот човек тие сеуште не ги даваат потребните ефекти, особено на стандардот на населението и разрешување на еден од најкрупните проблеми невработеноста.

Пазарот на работна сила како една од областите на нашата реалност кои минува кој особени низ динамични промени, тешко ги остварува промените на правилата што дејствуваат на пазарот на работната сила, а со тоа и во промените, во нивото и структурата на истата работна сила.

Очекуваните промени во нивото на вработеноста, значењето на самовработувањето и се поголемата улога на приватниот сектор во отворање на нови работни места, не се до крај остварија со сета своја можност. Очекувајќи ги промените кои се случуваат со работната сила, ќе констатираме дека најзабележителна промена е несомнено големиот раст на невработеноста. Сите овие случувања на пазарот на трудот предизвикуваат големи општествени потреси, интерес, па и коментари. Што значи се отвора потреба од сериозна систематска анализа и оценка на промената кај работната сила. Значи, постои потреба од реформи во регулативата, како важен елемент во земјите со низок растеж и висока невработеност за

воведување поголема флексибилност на пазарот на пазарна сила, зголемување на обученоста, стимулирање на иновации и претприемништво и одржување на стабилно севкупно опкружување.

Од последната причина, предлогот за донесување на закон аз зголемување на вработеноста, како иницијатива и едно од решенијата на Владата, заслужува поддршка и е за поздравување, особено заради динамичните состојби кои се присутни во доменот на невработеноста и негативните реперкусии кои се присутни на социјален и севкупен општествен план од неангажирањето на голем дел од работотоспособното население.

Ценам дека решенијата што можат да се предлагаат за зголемување на вработувањето во услови на транзиција се лимитирани. Тоа и министерот во своето излагање го потврди.

Меѓутоа, предлогот на законот за зголемување на вработеноста бага сериозно партнерство со институциите на системот и претпријатијата, како средство за креирање на работни места, а со тоа законот добива значење во обврзувањето на приватниот сектор и институциите на јавниот сектор, со особено значење во пружањето на можностите за нови вработувања.

Еден од главните предизвици за остварување на овој закон е предизвикот за стратегиско иновативно партнерство во кој ќе се оствари координирањето на овие бројни партнери на еден ефикасен начин.

Целите на овој предлог закон ги гледам низ следниве три фази:

- прво, реализирање на предизвиците што стојат со овој закон за вработување пред партнерите кои треба да го остваруваат;

- второ, размена на искуства и гледишта како ова партнерство може подобро да профункционира и ефикасно да отвори нови работни места.;

- трето, препознатливост на крајот на иницијативата

од овој закон за вработување во стратегиско партнерство и остваруваше на промените во опкружување за подолг рок.

Се поставува прашањето, дали во овој транзиционен период, од осамостојувањето на државата можеше да се постигне повеќе. Одговорот е логичен, може.

Решавањето на проблемот на невработеноста, морам да го нагласам дека во Социјалистичката партија го гледаме исклучиво преку инвестиции и развој во стопанството, програмска промоција и финансиска поддршка на малите и средни претпријатија кои во основа треба да бидат и обезбедат нови вработувања како наредна фаза од пакетот на економски реформи.

Се поставува едно суштествено прашање за преиспитување на статистиката на невработените и корисниците на надоместоци на невработени.

МИРКО ТРИПУНОВСКИ(Продолжение)

Бидејќи неможе да се објасни обемот за потрошувачката и животната егзистенција што ја остваруваат граѓаните на земјата при таков обем на невработени и социјални случаи. А тоа значи, работоспособните граѓани заработувачката треба да ја заработуваат со работа

Едното прашање кое сметам дека треба да биде во корелација со денешниот предлог е трансформација и модернизација на институциите на Заводот за вработување, како берза на трудот, согласно меѓународните норми и пазарната развиена економија.

И на крајот како идеја го поддржувам, но осамените решенија бараат натамошна разработка и пред се, квантификација што ќе звучи убедливо и основно за да може секој да си ја знае сметката, макар и тие што ќе дотираат и тие што ќе бидат корисници на дотациите, не располагаат со пресметки, пресметките з предностите и негативностите од новите вработувања. Значи нови вработувања се неопходни и ургентно потребни но се реални ако се поставени врз трајни основи и врз рационални цели.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор господин Иванов.

ЉУБИСАВ ИВАНОВ:

Господине претседателе, дами и господа, почитувани министри, како што гледате овој закон во Социјалистичката партија предизвикува голем интерес по самото тоа што пратениците од таа партија еве го искажуваат својот став и мислење во врска со овој закон. Дотолку повеќе што ние сме така да речам промотори и ние предлагавме веќе повеќе

VII/2.-

години донесуваше на еден пакет на вакви закони и дававме во тој поглед предлози и идеи. Тие предлози и идеи еве веќе се преточуваат во реални решенија.

Едно од таквите многубројни решенија е решенија кој ги направ! Владата, но овој Парламент, како што е Законот за девалвација, еве и Законот за вработување.

Вие добро се секавате кога го донесувавме Законот за девалвација за кој што јас толку бев напаѓан, реков дека овој закон во исто време и ќе се девалвира ако ние не го следиме со ред решенија посебно Владата како оперативно тело.

Јас за тие тогашни предлози не би требало да зборувам, нема смисла, но ќе зборувам за решенија кои треба да го следат овој закон и во случај тие да не го следат самиот закон нема да има своја ефикасност и реализација.

Нас посебно ни чини задоволство што носиме еден закон за решенија на оној дел на популација на населението во Македонија, што е практично и наше гласачко тело. Тоа се работниците, селаните, знаетчиите и тн.итн. кои најголеми проблеми доживеа во времето на транзиција во овие промени, во тешки економски состојби кои не зафатија како земја. Каде ние треба тој проблем да го решаваме.

Прво, мислам дека сите се служуваме дека вработувањето треба да биде продуктивно. Значи вработувањето треба да се одвива во сферата на производството. Сите се сложуваме со тоа дека е овој најтежок проблем сега со кој ние се сретнуваме и тој најтежок проблем е и од политички и од економски и од социјален аспект.

Од политички јасно е дека огромен број на население барајќи по живот ја напушта Македонија. Некои цифри се и фрапантни и тоа

VII/3.-

се движат преку 100.00 0. И, кој ни патува по светот за Нов Зеланд, Австралија, Канада, Америка и тн. Најспособниот дел од населението, кремот на еден народ, тој што е најсилен, тој што е најспособен да создава, младиот свет, во кој што пак ние од своја страна како друштво и држава сме вложиле големи пари да стане еден инженер, да стане еден лекар, еден економист, правник и тн. низ образовните институции се вложуваат огромни средства и тие често пати ако се земе во предвид таква кадровска структура се создава тие цифри некогаш изгледаат фрапантно високи.

На тој начин не светот на нас да ни помага туку на еден начин како ние да го развиваме тој свет со вакви наши умови, со вакви наши кадри.

Од економски аспект да не зборувам затоа што се знае дека со создавањето на материјално производство, на производ за пазар, било на домашен или на странски се создава големо богатство. Според тоа се дига стандардот, расте општествениот производ, растат можностите за создавање на профити низ економичност и продуктивно работење, а тоа значи можности за понатамошно инвестирање и развој на едно општество.

Социјалниот аспект е толку јасен да не би го разработувал.

Кои се дејностите каде ние можеме да го решаваме овој проблем. Јас пред се ќе кажам дека се залагам за развивање на целата економија, за развивање на индустријата, рударството, меѓутоа можностите за вработување и тоа да речам на краток рок да се постигнат ефекти тоа се трудово интензивните гранки. Тоа е лесната индустрија, тоа е градежништвото, земјоделието, туризмот и тн.

Ако се тие полиња на кои треба бргу да дејствуваме, тогаш треба и овој закон, ред решенија за овие области да го следат. Нема

вработување дами и господа само со ослободување од придонеси. Вработувањето може да се обезбедува низ една поинтензивна инвестициона политика. Според тоа ние неможеме сега одеднаш да обезбедиме големи средства за инвестирање, но можеме да обезбедиме обем на средства кои што значат помали инвестирања. Оваа индустрија, а и овие другиве трудово интензивни гранки не бараат големи инвестициони вложувања. Таму практично, и кај нас и во светот со таков обем тие вложувања да можеме и ние дури сами да обезбедиме средства ако сакаме и ако се ангажираме во тој правец. А во тој правец требаше и буџетот така повеќе да го правиме.

Според тоа, ако лесната индустрија е таа за која што имаме кадри, а тие кадри ги создадовме за овие 50 години, ако таа лесна индустрија има квалитет кој може да произведува, а таа навика, таа практика ја стекна низ овој временски период затоа што во главно работеше за развиениот свет, за западниот свет каде што се бара квалитет и каде што се бараат високи стандарди. Ако за таа лесна индустрија имаме и во голема мера оквалификувана работна снага, ако во таа лесна индустрија имаме изградени капацитети, хали, машини и тн., таа треба брзо да ја ставиме во функција, производна. Но, тука треба навистина реално и објективно да се вклучиме. Многу фабрики стојат заради нерасчистени односи, заради недовршена приватизација, заради создадени лоши меѓучовечки односи и тн.,итн. А тоа е голем општествен капитал вложен и не е ставен во функција на производството.

Затоа тука треба ангажирање на Министерството за стопанство, Агенцијата за приватизација, други министерства и тн., Брзо таквите објекти да се стават во производство.

VII/5.-

Ние како партија му предложивме и еден амандман, во лесната индустрија е потребна и неоквалификувана работна снага. За да некој стане конфекционер или некој за да произведува чевли му треба три од четири па и шест месеци за обука. Тука треба да ги поддржime со неповратни средства тие обучувања, тие оквалификувања, а и обезбедување на опрема преку Агенцијата за приватизација за такви обучувања.

Таквите решенија во периодот кој што измина ги дадоа и најкрупните ефекти. Според тоа, не треба сега ние да носиме закон кој неможе да се примени, кој неможе да има ефект во оваа индустрија затоа што немаат организациите можност, немаат средства со сопствени средства тие сами тоа да го направат. А, и во оваа индустрија не влегуваат така богати луѓе да ја развиваат затоа што таа не носи големи ефекти и профити. Тие влегуваат во многу подруги доходовни работи, посебно денеска кога таа приватизација се обавува и се склучуваат многу поатрактивни објекти.

Според тоа тука треба амандманот што го поднесовме да се прифати што практично овозможува реализација на овој закон. Негова практична реализација.

Друга област која што може многу брзо да створи и отвори работни места, тоа е градежништвото. Градежништвото не на овој начин како го развивавме и само преку така да речам државните претпријатија јавни претпријатија или општествени претпријатија бидејќи сеуште не се приватизирани. Ние треба сега брзо да направиме ревизија на урбанистичките планови, не да градиме облакодери, солитери и тн., туку на најатрактивните места, места кои не се за обработка на земјата со житни култури, туку места кои се непогодни за таква работа на пример како што е Скопје, дело Водно или терените према Тетово, планински, ридски, или према Волково, спрема Скопска Црна Гора, за индивидуална градба, за индивидуални куќи. Ќе се створат четири-пет илјади фирми

VII/6.-

кои ќе ги изведуваат работите, мали фирми со по десет луѓе со по 15 луѓе, како што е во светот. Пет илјади фирми по 10 луѓе 50.000 луѓе.

Некој ќе рече од каде така средства за таква голема работа. Прво својство на нашиот човек е да сака да направи куќа. А, ние треба да овозможиме прво, средствата кои што идат од продажбата на становите да одат во развој на станбената изградба, не за други цели.

Втора работа, со ред мерки кои треба да ги вградиме во Буџетот и затоа на крај нешто ќе предложам за буџетот, кој ќе ја стимулира таа камата да биде пониска, кој ќе ги стимулира банките во тој правец да издвојуваат средства и најважниот извор тоа е огромниот капитал што стои кај луѓето. А, луѓето секогаш се подготвени во овој правец и последната пара да ја вложат. Тоа може да се направи во сите градови Тоа може и брзо да се направи. Ние располагаме со такви кадри, со проектански организации и тн. Државата треба да се вклучи, а подоцна да ги поврати тие правци со изградба на инфраструктура, патишта, водоводи, струја и тн. и тие локации да ги направи атрактивни.

Трета област, во која што можеме многу народ да вработиме и да го задржиме да работи, да не врши притисок на индустријата, тоа е земјоделието. Но, не вакво земјоделеие како што имаме и не ваква политика каква што водиме према земјоделието. Ние практично земјоделието сме го препуштиле само на себе. Тоа мораме да го направиме атрактивно , луѓето да не се занимаваат од нужда, туку да сакаат да се занимаваат затоа што ќе остваруваат профит, ќе остваруваат пари. Јас еднаш за тоа зборував. Никој не ги тера земјоделците во Европа да останат на земјоделието од некој патриотизам, туку парите процветот, животот, стандардот кој е на тоа земјоделеие.

VII/7.-

Според тоа, тука треба, прво, да се инвестираат средства како што го прави тоа целиот развиен свет, многу атрактивни, со долги роков на враќање и со поволна камата. Такви средства ние добиваме од меѓународните институции, но кога ќе ги ангажираме преку банките ние ги променуваме и времето на враќање и каматните услови ги правиме неатрактивни за нашите земјоделци.

Мора сега државата да изнајде форми и Владата да изнајдат форми и начин, на Владата тоа и е работа тоа да го работи, да најде начин како да ги осигура тие средства што ќе се пласираат во земјоделието, низ кои форми, може ли да се прават хипотеки на имотот, може ли да се направат такви осигурителни друштва и други начини и форми кои сега ќе обезбедат тој капитал да се враќа како што го решава тоа светот, така и ние да го решаваме. За тоа во светот има решенија. Ние треба само да ги препишеме и тн.

Понатаму, со голем број олеснувања кои треба да ги направиме во земјоделието со ослободување од даноци, од ренти, со регреси, во горива, во ѓубрива, во семенски материјали и тн. Тоа што ние брзо се откажавме затоа што наводно тоа не била пазарна економија, ние се лажеме. Цела Европа тука е сударот измеѓу Америка и Европа околу субвенциите на земјоделските производи. Ако тој развиен свет го држи ние сигурно тоа треба да го правиме. Ние мораме господо практично да работиме. Практично тоа брзо да го решаваме ако сакаме и брзи ефекти во тој правец.

Туризмот исто така е голема шанса, новотуризмот мора да отвориме процеси на одредени инвестирања затоа што туристичките објекти за овие седум години/ИГ:НИЗ нив една олуја помина и тие мора да се реконструираат барем во оној обем кој ќе биде привлечен за странскиот гостин, а Македонија има свое и културно наследство и културно благо

VII/8.-

што може да биде интересно и може да го покаже, Македонија има и низини и планини и реки и езера и тн. Тоа е атрактивно за туристот, а туристот треба да се анимира и да се доведе.

Сега, некој ќе рече убаво, ама од каде пари. Прво, мораме а за некои работи зборуваше тука и самиот господин премиер, Бранко Црвенковски. Ние парите со приватизација на телекомуникациите не треба да ги фрламе во некоја надворешна банка за надворешната трговија, ние таму треба да обезбедиме на друг начин средства ако некој веќе одлучил неа да ја прави, а имаме доста банки, значи уште една правиме административна институција која практично треба да живее од стопанството, туку тие средства да ги усмериме на инвестиции во овие области, за стварање на материјално богатство. Треба да се следи извозот, но кој извоз. Треба да го имаме производството за да го нудиме на извоз. А ние што сега ќе правиме напори за извоз а немаме производство. Според тоа, тие средства треба тука да се усмерат.

Требаше да се направат големи напори од луѓето да се издвојат средства за следење на стопанството, на инвестициите низ разни форми за кој што јас зборувам. Ако буџетот во однос на обемот на создавање на реализацијата на буџетот од оваа година 1997 го качуваме до 16% практично ние во буџетот внесуваме елемент на инфлација во земјата. Подобра беше тие 16% да ги издвоиме за овие цели, а сите потрошувачи да се стрпат на ниво на оваа година.

VIII/1.- СП/ЉР

ЉУБИСАВ ИВАНОВ: (продолжение)

Па и да се стрпиме од тоа да отвараме разни нови потрошувачи на Буџетот. Тој обем на средства да го насочевме во овие правци, ќе имавме и ефекти, а ефектите материјалното производство. Материјалното производство ги решава сите други проблеми. Нам ни треба сферата на потрошувачката да ја смириме за овие неколку години, а да го дигнеме производството, па утре и тој дел ќе живее многу поубаво. Вака непрекинато го исцрпуваме стопанството, тоа секој ден тоне, не е жво состојба ваква голема потрошувачка да покрие. Вие гледате за еден исплатен денар треба еден денар да се платат давачки. Тоа го нема никаде Тоа не можат да го издржат многу силни индустрии, а не нашата која е фрлена на плеќи. Има недостиг од размислување, недостиг на креација на практични решенија, недостиг од седнување да се решаваат овие проблеми. Ако некој зборува за такви проблеми, тогаш некој шепти затоа што не му одговара. Тоа го правевме 7 години, па се гледа до каде дојдовме. Еве јас не сакам да теоретизирам. јас зборувам за практични работи, тоа е живото што треба да го создаде и дајте во тој поглед да работиме. Нема ништо од надмудрувања. Нема ништо од партиски маркетинг. Народот го цени тоа што ќе го создадеме, народот ќе не осети колку сме ја извршиле својата задача од тоа каков му е животот, каков му е стандардот. Sprema тоа дајте во тој поглед да ги вложиме напорите и во тој поглед да го изградиме консензусот на решавање на проблемите.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Сакав да ве информирам дека г-динот Бранко Арсовски ја повлекува својата дискусија, укажувајќи дека го поддржува Законот и се

придружува кон Извештајот на Комисијата за труд и социјална политика. Ја приложува дискусијата во писмена форма.

Има збор г-динот Митевски

ДРАГАН МИТЕВСКИ:

Почитуван г-дине претседателе, почитувани господа министри, дами и господа пратеници,

Јас во моето излагање исклучиво сакам да се осврнам на законскиот текст и она што е предлага во него и што е тоа што сметам дека е позитивно и негативно со овој нов закон за вработување и што значи тој во овој момент за нашата Република и што значи во контекстот на предложената макроекономска политика за 1998 година од страна на актуелната власт или Владата.

Проблемот на невработеноста е присутен кај нас, како што Ви е познато на сите, в^ќе подолга низа години. Тој не датира од денеска, како што беше истакнато и во експозето на нашиот премиер тој датира од многу поодамна, но од познати причини на сите нас тој проблем се повеќе се заострува. Поради тоа почитувани колеги сметам дека настапува моментот кога треба да се преземат сите можни мерки проблемот на невработеноста да се сведе на едно пореално ниво. Оттука сметам дека Предлогот на Владата на РМ за донесување на закон за зголемување на вработувањето преку ослободувањето на стопанските субјекти од плаќање на придонесите за нововработените лица е една од мерките во таа смисла. Од тие причини сметам дека тој предлог треба да се прифати и Собранието на РМ треба уште на оваа седница да го донесе веднаш или поточно речено што поскоро, тоа подобро

VIII/3.-

Од досегашните дискусии по објавувањето на овој законски текст било водени преку јавните медиуми или водено преку други форуми или помеѓу граѓаните, а во врска со Предлогот за донесување на овој закон, сметам дека се оцртуваат два спротивставени става.

Едните сметаат дека тоа е предизборна фарса на СДСМ со цел да си го зголеми рејтингот пред наредните избори. Дека со овој закон ништо суштински не се решава, бидејќи со него само ќе се легализира дивото вработување. Дека ангажираните пари за едни ќе се префрлат во други фондови итн. Се во стилот дека се прави нешто, а нема да се постигне ништо.

Носителите на таквиот став се главно раководствата на опозиционите партии или нивните подражатели. Тие како и во секоја друга прилика на Предлог на Владата гледаат со темни очила.

Другите сметаат, почитувани колеги, дека резултатите од овој закон ќе бидат позитивни и предлагаат истиот закон да се донесе што поскоро. Тие воглавно припаѓаат на кругот на вработените за кои е најважно и на кругот на бизнисмените. Јас, дами и господа пратеници им припаѓам на овие вторите. Мојот позитивен став спрема Предлогот на владата за донесување на законот за вработување го градам врз основа на следните факти кои произлегуваат, а имено од содржината на Предлогот на законот за зголемување на вработувањето, а кое може да се види дека со негово усвојување ќе се создадат предуслови за остварување на следните цели на макроекономската политика на земјата во наредниот период.

Прво, сметам дека преку ослободувањето на стопанските субјекти од обврската да плаќаат придонес за пензиско и инвалидско

VIII/6.-

осигурување, придонес за здравствено осигурување како и придонес во Фондот за вработување да се создадат реални претпоставки за нови вработувања.

Второ, преку обврската регулирањето на нововработените да биде исклучиво од редот на евидентираниите во Заводот било да се невработени по основ на лица прогласени како технолошки, економски и други структурни промени, вишок на работна сила или се тоа стечајни работници или невработени лица кои користат социјална парична помош се со цел за да се создадат услови за намалување на бројот на евидентираниите во Заводот кои чекаат вработување, односно да се намали степенот на невработеноста.

Трето, преку невработените лица корисници на социјалната помош да се растовари Фондот за исплата на таквата парична помош.

Четврто, преку обврската нововработените да се вработуваат исклучиво на неопределено време и со тоа трајно да се реши нивниот статус.

Петто, регулирањето на статусот на до сега диво вработените лица се симнат од евиденцијата на Заводот за вработување, фиктивно невработените и со тоа да се утврди точниот број на вистински невработените.

Почитувани колеги, од досега наведеното може да се види дека донесувањето на предложениот закон за зголемување на вработувањето преку ослободувањето на стопанските субјекти од плаќање на придонесите на нововработените лица ќе се создадат следните услови. Тие услови како фундаментални би биле овие:

VIII/5.-

Прво, со економски мерки, а не со административна принуда да се разреши проблемот со дивовработените лица и се утврди реална бројка на лица кои навистина чекаат за работа.

Второ, со ослободувањето на стопанските субјекти од обврската за плаќање на придонесите за нововработените да се намали цената на работната сила, а преку тоа да се намалат инвестиционите трошоци и со тоа да се создадат поповолни услови за отворање на нов инвестиционен циклус било преку користење на сопствена акумулација на стопанските претпријатија и граѓаните на РМ било преку прилив или привлекување на странски капитал во нашата земја.

Трето, со намалувањето на цената на нововработената работна сила ќе се намалат производните трошоци во нашето стопанство и со тоа да се зголеми неговата конкурентна способност на странските пазари.

Почитувани пратеници, ако сето до сега наведено е точно, а убеден сум дека е точно, се поставува прашањето зошто опозицијата има негативен став спрема овој предлог закон на Владата? Причините за таквиот став се многу јасни. Имено, сметам дека високите бројки на невработеност кои во моментот изнесуваат околу 254.000 макар тие биле фиктивни, макар и нереално прикажани и евидентирани многу им се драги на нашите опозиционери како во земјата така и во странство. Врз основа на таквите бројки тие можат пред домашната и пред светската јавност состојбата во земјата да ја прикажуваат како крајно алармантна и крајно загрижувачка. Со донесувањето на овој закон и со создавањето на услови за намалување на бројот на евидентирани во Заводот за невработените лица им се избива еден од можеби најсилните аргументи на барањето за промена на актуелната власт и предвремени вонредни парламентарни избори.

VIII/6.-

На крајот дами и господа пратеници, морам да бидам јасен дека донесувањето на овој закон иако го сметам за многу корисен, за корисна мерка во овој момент истиот не го сметам како единствена мерка со која ќе се реши проблемот на невработеноста на РМ. Сметам дека тоа го знае и Владата на РМ. Уверен сум дека во најскоро време таа ќе преземе и други соодветни мерки за решавање на овој, за нас сите тежок проблем и дека овој закон може да се гледа само во контекст на целокупната макро економска политика за наредните години односно за 1998 година која во пакет ја предлага Владата да се донесе од страна на ова Собрание во овој момент.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Зоран Крстевски.

ЗОРАН КРСТЕВСКИ:

Почитуван претседадеце, почитувани пратеници, членови на владата,

Мислам дека овој закон дојден вака на дневен ред во основа треба да го гледаме во корелација со прокламираната макроекономска политика за 1998 година. Тоа значи да споредиме кој ефекти од Законот треба да ги има точно воведувањето на една ваква, по мене, длабоко административна мерка во врска со вработувањето.

Прво, морам да кажам дека ако го следевме експозето на премиерот на Владата и ако ги споредиме некои ставки од Буџетот на РМ ќе видиме дека всушност во Буџетот на РМ по основ на персонален данок се предвидува 500 милиони денари приход што е некаде за 6% помалку од досегашниот приход во буџетот на Р М што директно упатува

на фактот дека проекцијата е ќе имаме всушност намалување од постојниот контингент на вработени. Тоа е едната работа што треба да се каже.

Второ, експозето воопшто не проектираше бројки, проекција што значи во 1998 година решавањето на проблемот на вработените, колкав ќе биде бројот на нововработени, а колку ќе се намали невработеноста. Тоа не се прави случајно, не се крие случајно, се остава тие прашања категоријално да не се решаваат и подлога за таа работа има повеќе.

Првата по мене е чисто политичка и наназад Владата односно Владеачката партија цело време се води од еден постулат дека реформите во РМ имаат цена и таа цена треба да ја платиме пред се во областа на невработеноста. Тоа, по мене, е длабоко демагошки пристап, бидејќи всушност реформите треба токму спротивното да ги покажат ефектите и целите на било која политика и економска, а тоа пред се дас е одрази во однос на продуктивноста, инвестициите и вработеноста.

Второ прашање кое овде долго време во РМ не ја добива димензијата на факти е прашањето на фактичката невработеност. Ако се земат статистичките податоци би требало да констатираме следното:

Од вкупно милион 945 илјади жители на РМ во контингентот на работоспособни како што се изразува Законот учествуваат 64% тоа би значело бројка од милион 245 илјади и 300 лица. Ако од оваа бројка ги изземеме студентите и учениците близу 367 илјади лица останува работоспособно население 878 илјади лица. Во моментот според статистиката што јас ја користам вработени се 585 илјади значи невработеноста е на 283 илјади лица.

VIII/8.-

Како што знаете во 1996 година излезе податок дека невработеноста изнесува 39%, па потоа со статистичка гимнастика таа се сведе на 31%, тоа мораше да реперкуира со одредени персонални промени во Заводот за статистика. Меѓутоа, ваквиот пристап ни од далеку не го отсликува прашањето на невработеноста. Тоа е фактор што многу малку меѓународната јавност верува на податоците што ги даваме и често пати мора со посебен мониторинг да не преиспитуваат во однос на бројките што ги даваме.

Во таа смисла битно е да се потенцира што се во тој корпус на невработени треба да се третираат, пред се големиот број на стечаи и можеме да кажеме дека има доста случувања каде што законските основи за водење на стечај се изгируваат, траат многу повеќе дури до 5 години, 6, а со статистиката тој број всушност на неангажирани работници не се води во групата на невработените.

Второ, една голема бројка на неангажирани, невработени се крие во земјоделието. Таа проценка никогаш точно ја немало. По моја слободна проценка, следејќи ги компаративните научни трудови, изнесува близу 80 илјади лица.

ЗОРАН КРСТЕВСКИ: (Продолжение)

Понатаму, во овој корпус на невработени, на одреден начин, со методологијата на Статистиката треба да ги сметаме и они кои повеќе од три месеци не земаат редовно плата. Тие што ги имаме на евиденција ништо не значат во однос на реалната состојбата со прашањето на невработеноста.

Според тоа, проблемот околу невработеноста е стратешки и долгорочен. Тој не може да се решава со стратешки мерки, а уште помалку со фрлање прав врз стручната и политичката јавност во Македонија, не само со ракавици, во смисла на тоа дека тоа е прашање што го товари целиот свет, па знаете, и Словенија има невработени, знаете и Европската унија има невработени. Меѓутоа, не се нагласува дека тоа се дивергентно различни бројки на невработеност. И, уште поважно, што таму постојат проекции како тоа да се надмине. А, можеле да го применат нашиот рецепт, навистина ќе имаат како да си го решат проблемот. Меѓутоа, тие, вакви предлог на закони не носат. Не им текнало што дофрлува колегата.

Оној дел, пак, имаме уште еден проблем, а кого погледнеме Буџетот ќе видиме дека социјалните трансфери во Буџетот се една третина, што значи некаде 27%, што значи дека во Македонија има многу големо население што се издржува, кое се дотира. Вклучувајќи ги и издвојувањата што државата треба да ги даде за државната администрација. Исто, следејќи ги бројките во Буџетот ќе заклучиме дека всушност Владата ни предлага зголемување на државниот апарат заради што предвидува 2% повеќе буџетски средства. Да не зборувам за злоупотребите во областа на вработувањето што се проектираат врз

IX/2.-

база на еден воспоставен политичко-партиски апарат, да речам, кого мора да помине секој кој има желба да се вработи во државна администрација.

Натаму, потенцијалот на вработувањето мораме да го гледаме во корелација со инвестициите. Секако дека овој закон најмногу ќе имаше ефекти да се предложи ако беше во корелација со инвестициите. Бидејќи, ноторен економски факт е дека само ако има нови инвестиции, нови вложувања, ново подигање на продуктивноста, нови вредности ако се создаваат, тогаш ќе се разговара за продуктивно вработување и за ефекти од мерки какви што се и мерките - ослободување од придонеси во извесен период кога таа инвестиција е во тек.

Според тоа, проблемот е комплексен и нема магично стапче, особено со административни државни мерки какви што во изминатиот период, порано се носени во смисла на работни акции, акции за вработување и така натака.

Што се донесува до самиот Закон, морам да потенцирам неколку работи, бидејќи во услови кога сегашните зафаќања на постојните вработувања се 78%, значи радикален однос кон една посебна категорија на луѓе кои ќе се вработуваат и тоа, во основа, го поставува основното прашање зошто Владата или ние овде во Парламентот не се одредиме за генерално намалување на стапката на придонесите, бидејќи таа е близу 80%, во однос, ако се компарираме со најразвијните и помалку развиените, каде таа се движи помеѓу 35 и 50%. Велам, 78, и тоа пресметувано по најминималната просечна плата во Република Македонија. Постои прогресивна стапка за сите други заработувачки на платата што поединецот би ги имал. Што значи може да се движи и до сто посто.

второто прашање е зошто спиела Владата, Министерството за труд и социјална политика? Каде е податокот, да видиме како работела инспекцијата? Во колку случаи утврдила злоупотреба на уставното право на вработување? Дали за ова не се намигнало политички на поединци, фирми и т.н. во подолг период да не примаат вработени, да не ги озаконуваат, да го почекаат овој, да речам, политички закон? Каде е таа разлика помеѓу еднаквото право на стопанисување, пазарната економија и она што е фактички на теренот?

Трето, дали овој Закон на одреден начин, несуфестициран во одреден дел ќе значи и нови форми на злоупотреби. Колку да е законот добронамерно инспириран тој, во основа, може да рефлектира и со злоупотреби.

Една од тие, на пример, вработен по овој закон, ако работодавецот му даде плата, да речеме во висина од 5 илјади марки, на тие 5 илјади марки нема да се дадат придонеси, тоа е една добра форма за перење пари и тоа со државна поддршка.

Исто така, многу е битно зошто овој закон е "ан женерал", зошто не е по дејности и зошто, ако на одреден начин сакаме да извршиме стимулација, освен кај оние фактори што се бават со инвестиција зошто тој на одреден начин не е во оние гранки кои што со каматната политика на Владата 1993-1994 година, кога таа беше повисока од профитната стапка, многу, многу изгубија и со толку фалениот курс на денарот, односно со толку присутната апрецијација на денарот во ОЈ. нос на германската марка. Зошто на тие гранки, особено текстилот, градежништвото и т.н., на кои што во извесен период, од најразлични причини усвоивме неконкурентен пазар, дозволивме да ја поминуваат границата да не се плаќаат давачки, да живее шверцот на бофл-робатам

IX/4.-

и т.н. , зошто на таа групација вработени овој закон посебно не е насочен за да ги рехабилитира, во извесна смисла на зборот?

Така што, сакам да заклучам со тоа дека законот ниту има магична моќ, ниту ќе ги даде ефектите што се очекуваат од него. Туку, само ќе отвори уште една дубијоза во економскиот и правниот систем на Република Македонија, поради што последиците ќе ги имаат токму тие невработени лица.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-дин Љупчо Мешков.

ЉУПЧО МЕШКОВ:

Почитуван претседателе, почитувани колеги,

Една од главните задачи на Владата во спроведување на реформите во областа на работното законодавство е секако преземање мерки за намалување наневработеноста, кое што, како стапка во однос на активното население во државата е едно од најголемите во Европа. И, секако, не постои никаква основа да се критикуваат мерките во оваа насока доколку истите овозможат вистинско решавање или ублажување на овој навистина голем проблем како за државата така и за нејзиното работоспособно население.

Законот што се предлага е закон за зголемување на вработувањето. Но, во суштина не и за вистинско решавање на овој проблем што би било од взаемен интерес, како за работодавците, така и за невработените.

IX/5.-

Општо е познато економското правило дека потребата од зголемување на работната сила се јавува во услови кога, на пазарот се создадени такви услови за потреба од поголемо производство заради создавање економска основ аза зголемување на профитот.

Во моментов економските состојби во РМ се такви што работодавците не само што немаат потреба од работници, туку напротив, тие бараат различни варијанти и можности за ослободување од баластот на вработените, како би ги намалиле трошоците на работењето и како би преживејале некако.

Од тие причини секојдневно се присутни појави на отворање стечајни постапки, прогласување технолошки вишоци, притисок на секакви начини да се оствари пензионирање на вработените, испраќање на вработените да седат дома и примаат намалена плата и безброј други појави од кои што се гледа дека не постојат односно не се создадени економски предуслови за нови вработувања со што би се зголемила економската активност во државата. И, во едни вакви крајно неповолни економски услови, наместо актуелната власт да се зафати со решавањето на овие економски проблеми кои, доколку се решат, неминовно ќе доведат до процес на нови вработувања, таа предлага закон со кој, можеби, само административно и статистички ќе се намали бројот на невработените.

Доказ дека на овој начин со административни мерки на држава та не се решава проблемот на невработеноста е и пред неколку години преземената мерка за административно пензионирање на релативно млади луѓе на товар на средствата на Буџетот. Некои од нив и во најкреативниот дел на работниот век, со што требаше да се создадат слободни работни места на кои ќе има нови вработувања. Праксата покажа дека наместо да се намали бројот на невработеност, од година во

година се зголемуваше. А, Фондот за ПИО, покрај другите фондови, западна во поголеми финансиски потешкотии, чии последици се чувствуваат и денеска.

Ова ќе биде уште една таква мерка. Оттука , во најмала мерка економски е несериозно како цел што треба да се постигне со овој закон да биде зацртано поголемото финансиско растоварување, поддршка и мотивираност на работодавците за постабилно и попрофитабилно работење кога се знае дека во денешниве неповолни економски состојби не може да стане збор за мотивираност за создаваше поголем профит Туку, единствено за преживуваше, во кој процес, шансите да се преживее се се поголеми, доколку се помалиот колач се дели на помал број луѓе.

Идејата на законот, преточена во пракса, би значело дека еден празен камион со две вреќи работодавецот ќе биде мотивиран да го растовара со поголем број работници од досегашните, затоа што за новите нема да плаќа придонеси, туку само ќе обезбедувањето плати.

Дека не станува збор за вистинско решавање на проблемот на невработеноста базирано на економски основи зборува и фактот што со законот се овозможува ослободување од плаќање обврски на нето платата само за оние лица кои биле невработени и регистрирани на 1.12.1997 година, невработено лице корисник на социјална помош на таа дата или невработено лице кое бара работа најмалку една година, читај до новите избори, а не и за оние кои се невработени , но ја изгубиле надежта дека може да се вработат, па затоа не се пријавени во Заводот на 1.12.1997 година.

IX/7.-

Ако е вистински важно вработувањето, а не само административното намалување на регистрираните невработени, тогаш не би било воопшто важно вработувањето да се врши исклучиво од списокот на регистрираните невработени на 1.12.1997 година.

Сепак, јасно е дека единствениот придонес на овој закон што овој закон би можел да го има, односно да биде само официјалното вработување на оние кои сега работат како непријавени работници. Или, со други зборови, наместо преку своите инспекциски органи државата да си ја спроведува својата надзорна и казнена функција кон оние кои не ги почитувале законските норми, таа, по кој знае кој пат, таквите луѓе со закон ги фаворизира и постигнува двојна цел:

- од една страна го намалува вработувањето на црно, а

- од друга го стеснува списокот на невработените како еден од основните предуслови за користење на странски финансиски средства. Но, притоа се заборава дека ги демотивира оние кои вработувањето го правеле на легален начин, со плаќање на сите давачки кон државата и кон фондовите, со што и во иднина ги стимулира незаконските дејствија во областа на вработувањето.

Вакво едно нивно ставање во нееднаква положба, иако беа собрани значителни финансиски средства, еднаш беше направено со плаќањето на придонесите со дисконт, со измена на Законот за финансиско работење, односно со обврската придонесите да се плаќаат без оглед дали е исплатена плата. Веројатно станавме една од ретките, ако не и единствена земја во светот чиј еден дел вработени ќе работата првенствено и само аз државата, а не и за себе.

Недостатокот идеи за изнаоѓање решенија за надминување на проблемите еден ден ќе доведе, веројатно, да се предложи закон со кој

IX/8.-

ќе се плаќа данок на имот, без оглед дали данокоплаќачот располага со имот или не. Така се создаваат две групи на обврзници. Едни кои редовно и, согласно Законот, ги извршуваат обврските и други, кои тоа не го прават туку чекаат подобри времиња кога државата со закон, решавајќи го проблемот на најзагрозените, сакал или не ќе ги награди за сите дотогашни кршења на законските прописи.

Овој закон, исто така, како и сите други закони што системски и на прав начин не го решава прашањето, создава нови можности за додатни дубијози, односно можности за нови изигрувања. Имено, за разлика од редовните вработувања каде работодавецот не е многу заинтересиран на работникот да му исплати поголема плата, заради тоа што ќе мора да пресмета и уплати поголеми давачки на платата, во овие случаи работодавците ќе бидат стимулирани да утврдуваат што е можно поголеми плати од причина што тој нема да ги плаќа придонесите, за што ќе подига од својата сметка, на име плата поголеми средства од средствата потребни за исплата на плата.

Оттука, повеќе од јасно е дека овој закон ќе биде уште еден временски темпиран потег на Владата кој ќе си поигра со надежта на сите оние кои преку вработувањето ќе сакаат да си го остварат со Устав своето загарантирано право на работа со што трајно би обезбедиле материјални социјална сигурност за себе и за членовите на своето семејство.

Времето поднесувањето на законот ќе го покаже ова.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-дин Николов.

ЈОВАН НИКОЛОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници,

Пред нас е Предлог за донесување на закон кој што треба да ја намали стапката на невработеноста.

Во денешните услови кога имаме намалена бројка на вработеност односно поголем број луѓе кои чекаат во заводите за вработување, во услови во кои што денеска стопанството се развива и неможноста преку трудот и цената на трудот на вработените да издвојат поголем дел за репродукција, можеби овој закон, иако времен, ќе даде една таква можност.

Овде, законот, низ дискусиите беше доста критикуван дека се работи аз еден закон кој се носи маркетиншки, се со цел во една изборна година, Владата поново со еден закон што нема да ја изврши својата функција, а ќе го излаже на некој начин електоратот да гласа. Јас така не ги гледам работите, ги гледам поинаку.

Прво, во склопот на еден веќе донесен закон, тоа е Законот за вработувањето и осигурување при вработувањето се даде можност сите работни организации кои ќе вработат, значи не беше ограничувајќи, туку што ќе вработат нови работници да бидат ослободени од персоналниот данок. Во тој дел, ако во еден краток период, имаме некои ефекти. Можеби тие не се големи. Но, колку што има одредени статистички податоци, ние имаме некаде преку илјада вработени токму тие кои беа преку Агенцијата за трансформацијана претпријатијата. Таму се некаде, мислам околу 4 илјади. Тоа е една бројка од 5 илјади што во овие услови на невработеност не е така мала бројка.

ЈОВАН НИКОЛОВ: (продолжение)

Според предлогот на овој закон, мислам дека со намалувањето на цената на трудот - јас тука го гледам решението, за тоа што ако се намалат давачките, автоматски се намалува цената на трудот, односно работодавачот нема да плаќа поголема цена. Ако не плаќа поголема цена, тогаш дали не ќе дојдеме во ситуација ако некој и во делот на вработените до сега не ги плаќал и редовните примаша, да може од тој дел и тие другите да земаат одреден личен доход. Тоа е мое размислување. Не сум економист, но вака логично ако ги гледаме работите и можеме околу тоа да размислуваме

Понатаму, ако тој веќе имал некој доход како работна организација, сигурно дека со намалувањето на овие давачки ќе се создаде можност за една поголема репродукција, затоа што се намалува цената на работната рака, за да почне и недостатокот на репро материјал да внесе еден нов циклус на производство што ќе создава нови вредности во доходи, а и ќе дава можности за ново вработување. По сите логики, мислам дека тука треба да се добијат одредени ефекти. Сигурно дека времето ќе си покаже.

Понатаму, јас го гледам овој проблем и од еден друг аспект. Еве како. Досега имаме една инфраструктура на работни организации кои отидоа под стечај заради тоа што не можеа да си ги плаќаат долговите, немаа обртни средства и тн, дали не се дава една можност, ако веќе имаме готови работни организации кои тука имаат средства за производство, тука повторно активира дел од овие работници, било да се стечајни или се прогласени како технолошки вишок, затоа што и овде имаме намалување на цената на трудот, а ако се намали цецата на трудот, веќе се дава една таква можност работните организации да здивнат и да можат еден извесен период ако ова се предлага за две

години сигурно, а самиот закон нема да го реши и проблемот на вработување. Сигурно дека без нови циклуси на инвестиции не ќе може да имаме поголем број на вработени. Тоа на сите ни е јасно. Но дали овој закон во еден извесен период не ќе направи едно премостување на празнината за да еве моментот на новите инвестициони вложувања да даде уште поголеми ефекти на нови вработувања. Така размислувам кога го гледам овој закон.

Тука се спомнуваше на говорницава дека еве ќе има привилегирани работни организации на кои ќе им се даде таа можност да вработуваат нови работници па ќе земаат големи лични доходи за сметка на плаќање на државата и тн. Законот ги регулира тие односи. Се знае колку може да прими личен доход и колку да пријави личен доход, затоа што законот и санкционира такви неправилности. Дури, одредени луѓе рекоа дека големи се санкциите кои се предвидени во законот. Но ако законот е таков, мора и да се штити, па според тоа нема таква опасност дека некој ќе ги користи средствата кои се издвоени од Буџетот за вработување за зголемување на личните доходи. Тоа се апсурди затоа што законот тоа го регулира, не е оставена празнина во тој дел .

Да не должам многу, да завршам. Јас во законот гледам:

Прво, сепак одреден број работни организации кои отишле под стечај или отпуштиле работници како технолошки вишок да им се даде можност во делот на олеснувањето на давачките и намалената цена на трудот повторно да ги вработат, затоа што преку нивното вработување ќе создаваат одреден профит, а ако создаваат профит тогаш преку репродукцијата да застанат на здрави нозе.

Второ, дали може преку овој закон - сигурно, тоа е едно размислување, тоа економистите ќе си го кажат, а најмногу

X/3

работодавачите во стопанството, оние работни организации кои по некој основ отидоа во стечај дали ќе можат да ги вратат стечајните работници и во кој обем, за да можат исто така да создаваат доход,. затоа што ќе имаат намалена цена на трудот, и нормално, она третото, нови вработувања во нови работни организации преку ангажманите на кредитите кои што се нудат сега во државата на малите и средните претпријатија. Значи, прво им се дава кредит за да може да отвори работна организација, а Владата преку законот за намалување на невработеноста нуди една погодност во цената на трудот. Значи, прво имаме кредит кој што ќе може да отвори нови работни места, а од друга страна Владата му дава уште една погодност, да ја намали цената на трудот за да може преку кредитот што го зема економски тоа да го ефектуира, да има еден производ, а и да има остаток од доход за натамошни репродукции и нови вработувања. Ако така ги гледаме работите мислам дека законот ќе има одредени ефекти. Сигурно, времето ќе си каже, секој има свои размислувања. Јас никогаш не сум поаѓал од некој маркетинг или политички интерес. Секогаш сум поаѓал од тоа што значи заштита на човекот, таква ми е професијата и мислам дека овој закон ќе даде една заштита за едно ново вработување. Од друга страна, оние кои се во Заводот за вработување и оние што денес примаат социјална заштита, ако влезат во процесот на новото вработување, ќе ги ослободат тие пари кои можеме исто така да ги дадеме во нови вработувања и во создавање нови квалитетни можности за поголем број вработувања.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Симјановски.

НАУМ СИМЈАНОВСКИ:

Почитуван претседател, почитувани колеги пратеници,

Навистина доста интересна идеја, предложена од Владата, која е со посебен осврт на една поопсежна опсервација на истата и морам да

кажам прав предизвик за излегуваше на оваа говорница за дискутирање. Но, морам да истакнам еден страв кој во мене постои од овој предложен законски проект да не остане само идејата како таква за нови вработувања. Дали навистина со ова што се предлага и колку од сето тоа е реалност во овој момент во РМ. Навистина по долго време Владата ни предлага една навистина интересна тема, што морам да кажам стана тема број еден во РМ, но самата неиздржаност на истата, непоткрепеност со факти, со аргументи дава за право да заклучам дека навистина е можно да се случи сето ова да остане мртва буква на хартија. Помошта која во овој случај ја дава државата мислам дека се коси со принципите на пазарното стопанство и ја нарушува еднаквоста на сите стопански субјекти во РМ. Процентуално новите 50 илјади вработувања за две години претставуваат од прилика околу 20% од моментално невработеното население во РМ. Во наредните две години мислам дека во анализите од Владата, кои нам како пратеници не ни се достапни, изгледа сето тоа е достапно само за нив самите, а принципот за работата на Владата и ресорното министерство навистина се базира на таков принцип на комплетна затвореност и неадекватна информираност, барем информираност на пратениците, ми дава за право да заклучам дека воопшто не е сметано на оној природен прираст на работоспособно население кое за наредните две години ќе стаса во РМ, ако се смета после завршувањето на средното образование.

И уште еден феномен кој ја тангира, и тоа дебело ја тангира оваа проблематика исто така проблемот на високото образование. Ако досега од оваа говорница високото образование се тангираше од тие малцински права, правата на малцинствата за високо образование воопшто досега не е ни спомнато тука дека во суштина главниот агрегат на оваа невработеност е димензионирањето на високо образовниот систем во

РМ. Дали оној социо комунистички принцип по секоја цена запишување на високо школски установи и непрекинато и долготрајно школување на истите, на одреден начин оваа тема на невработеност ја компензираше. Но со рестрикциите на таа област во последните неколку години ненадејно се зголеми приливот на невработени лица и морам да кажам дека можеби таа бројка од 250 - 260 илјади лица е доста реална. Така, ако се размислува на оваа тема за решавање на оваа тема на невработеност, со одредена студија мора да се опфати и самото високо образование, нормално од аспект на вработувањето на тие високо стручни кадри.

Уште еден податок од таа фамозна макроекономска политика, која доста често се спомнува од оваа говорница во последниве два дена, која за жал никаде ја нема, а еве премиерот ја предочува преку неколку законски проекти и лични излагања на самите министри по тие законски проекти, што мислам не е во согласност со законот за Влада, се предвидува 5% проценти пораст на општествениот производ. Дали овој пораст на општествениот производ од 5% би произлегол од овие 10 илјади вработени, гледано во првата година од важењето на овој закон. Ова е навистина едно големо прашање на Владата, или тој пораст на општествениот производ од 5% е детерминиран од некои други фактори при анализата која ја изработува самата Влада. Или можеби овие 10 илјади вработени за наредната година ќе се инволвираат во оние така наречени непроизводни вработувања, во дејности од секундарен и терцијален карактер во РМ, така што онаа развојна функција која на некој начин се детерминира во овие неколку проекти кои ги предлага Владата во стварноста ќе ја снеса. Или она што велам, ако овие нови вработени се инволвираат во оние фирми од трговски карактер, нормално да потенцираат по- голема трговија и размена на производи и идеи , да не

детерминира еден уште поголем и посложен проблем во РМ, а тоа е трговскиот дефицит, кој гледаме во претходните неколку години перманентно расте и во 1997 година се планира од прилика околу 300 милиони долари. Така што од една добра идеја да не направиме, да не дојде до уште поголем трговски дефицит - се е можно. Значи, констатирам дека навистина една права продлабочена анализа и сеопфатно согледување на оваа тема изостана и овој пат.

Морам да кажам, кога веќе Владата се одлучила на еден ваков чекор во оваа област мора барем да ни предочи на директен или индиректен начин како да ги стимулира овие нови или постоечки работодавачи, тие нови вработени да ги стави во права функција, да ги опреми со нова технологија, да ги опреми со доволно обртни средства, со доволно репроматеријали. Значи, потребни се и нови форми на инвестиции, така што на тој начин новопредложени вработувања навистина да станат продуктивни вработувања. Инаку, онака како што ги гледаме овде во овој законски проект за мене лично навистина се отвора голем, голем прашалник, дали оваа зацртана бројка навистина ќе се оствари.

Морам да предочам, да предложам - се надевам дека овој закон ќе се изгласа и ќе стапи во сила - да има одредено следење во реализацијата на овој законски проект, навистина да се следи шестмесечно или еднаш годишно да се даде одредена информација до каде одат овие вработувања, да не чекаме цели две години ако има потреба на одреден начин повторно преку измена и дополнување на овој или други закони да се изврши одредена корекција на истиот, ако навистина се установи од она што декларативно сега се залагаме не останало ништо.

Инаку, лично како пратеник во повеќе наврати сум се залагал за перманентно решавање на овој проблем и постојано решавање за постојано вработување, за нови вработувања, а морам да потенцирам дека еден од најгорчливите проблеми на граѓаните на РМ и сите оние прашања што до нас доаѓаат како пратеници, како избраници од народните маси се прашањата за вработувањата. Како пратеник мислам дека не е оној правиот одговор, дека ова е одговор на сите тие прашања, но не е вистинскиот, што ценам дека треба како пратеник да го дадам.

Со надеж дека навистина овие 20 илјади вработувања што се предвидуваат и ќе се остварат, лично овој законски проект го поддржувам, но исто така ставам една навистина уште поголема резерва дека истиот функционално ќе профункционира и отворам навистина еден личен голем скептицизам, одкако ќе истече времето на важење на овој закон, повторно нагло да не ни се зголеми бројката на вработени од 50 илјади. Се плашам да не се создаде уште една лоша навика, а таквите доста ги имаме во оваа држава на неплаќање даноци и односот кон државата. Основата за почитување на државата е градење на позивистичка свест и морал на обврските кон таа држава. Навистина ние треба кај граѓаните да изградиме чувство кон таа држава, која на одреден начин ќе ни врати преку одредени форми и функционирање на истата. Вака отвораме уште една дупка за можни манипулации и можни создавања лоши навики за неплаќање даноци. Навистина еден голем прашалник со овој законски проект да не се создаде една еуфорија на граѓанска непослушност на неплаќање на даноци, покрај овие што се тука зацртани и за сите останати даноци во РМ, што е и логично кога на едни се дава право да не се плаќа, зошто веднаш се поставува прашање кај тие што плаќаат

XI/1. - РД/ПН

ВЛАДИМИР СОКОЛОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани претставници на Владата, почитувани колеги,

Проблемот за вработеноста и вработувањето навистина претставува ексцепционален проблем во нашава држава. Јас сум сигурен дека не постои партија, не постои физички субјект во оваа држава, па и граѓани кои не е животно заинтересиран за решавање на овој проблем, или со други зборови не постои граѓанин кој директно не го почувствувал овој проблем на свој грб и затоа сметам дека денешниот предлог на закон од Владата побудува еден голем интерес, од аспект што има амбиции да го реши овој проблем за кратко време, или како што изјави министерот во едно интервју да вработи 50 илјади нововработени лица.

Кога зборувам за овој закон морам да кажам дека овој закон ме асоцира на онаа акција за вработување пред 15-тина години, кој беше во оној систем кој го знаеме сите, кога на еден вештачки начин и со физички интервенции беа вработувани луѓе и кадри на несоодветни работни места, или со други зборови имавме вработување на лица во стопанството, во општествените организации кои беа во тоа време и со голем број превработени лица. Кога говорам за ова, сакам да кажам дека овој проект кој е понуден во Владата е апсолутно едностран сегментно опфатен, нецелосен што значи дека ако вработувањето и работната рака ја третираме како економска категорија, која зависи од други фактори во економијата, која е имплементирана со многу други елементи од економските процес[^] во државата, сметам дека ваквото решение на Владата еднострано, неефикасно и веројатно краткорочно. Да ве

XI/2. -

потсетам дека во макроекономската политика за оваа година 1997 година, Владата беше амбициозна во своите предвидувања и предвиде вработување во приватниот сектор од 10,7%, додека намалување на невработеноста предвидува од 2,7% во фирмите кои се во фаза на приватизација, или сеуште се општествени фирми во мешовитите фирми, така да, со еден ваков проект со кои излезе Владата во својата макроекономска политика во оваа година имаше амбиција тој процент да се зголеми, односно да се намали процентот на невработеност во оваа 1997 година. Очигледно дека резултатите беа сосема други. Имено, фактите покажуваат дека, а слушнавме и од експозето на премиерот дека од 1990 година каде што бројот на невработените беше 159 илјади и 307 илјади, во 1991 година тој број порасна на 173.350 невработени, а оваа година веќе имаме бројка од 254 илјади невработени граѓани кои чекаат на вработување, работоспособним претежно млади луѓе. Значи од 1990 година до 1997 година, значи во период од 7 години имаме зголемување од прилика 70% невработени лица или ставката на невработеност се движи некаде околу 40%, према оние статистички показатели со кои располагаеме.

Исто така, во Буџетот за 1997 година и во Буџетот за 1998 година предвидено е пораст на општествениот производ за 95%. Морам да кажам дека имало случи во пресметката во процентот на зголемување на општествениот производ меѓу другите економски категории спаѓа и категоријата на невработеноста. Имено, покрај новите инвестициони циклуси тој коефициент го сочинуваат и нововработени лица во наредната година и примената на новите технологии во однос на стопанските субјекти кои работат во системот. Во овој случај јасно е дека при еден ваков процент на зголемување од 5%, кој беше предвиден аз

XI/3. -

годинава, гледам дека е предвиден и во наредниот буџет, очигледно дека стапката на нови вработувања е доминантна и го доведува тој коефициент на општествениот производ и сметам дека меѓу другото Владата покрај другите намери што ги имала е токму тоа на некој начин да го оправда и овој процент од 5% како стапка на општествениот производ.

Морам да кажам дека сега во светот работната рака претставува економска категорија, претставува роба која се нуди на пазарот, како и секоја друга роба и тоа е економска категорија каде исто така важи законот на понудата и побарувачката како и за сите други производи што се пласираат на пазарот. Што се случува кај нас? При една ваква ситуација на лошо стопанство на нерегулирано стопанство, на лоша ликвидност, практично на затворање на многу погони, не верувам дека ваквата економска категорија може да функционира дека навистина во оваа ситуација ние имаме голема побарувачка на нова работна рака и дека гаранција со новите вработувања ќе направиме нова динамика или нов тренд на развој на економските процеси и развивање на стопанството, како што некој дискутираше и го спомна. Напротив, сметам дека во оваа ситуација, при едни вакви рестриктивни циклуси, при една лоша динамика на развој на ова стопанство, при масовно затворање на погони, на отпуштање работници, на неликвидност не постои оправданост на еден вештачки начин, со една акција, со еден ваков закон да се вработат многу лица кои чекаат за работа, или е тоа гаранција за некакви динамички економски процеси кои ќе настанат како резултат на едно вакво вработување. Не случајно премиерите на Германија во 50-те години при таа експанзија на таа економика во Германија, кога масовно примаа работници од други земји и од тогашна

XI/4. -

Југославија беше доказ дека во тој момент на тој пазар владееле тие закони на понудата и побарувачката на работата како економска категорија и навистина единствена оправданост за вработување е токму ваквиот однос на оваа економска категорија во стопанството.

Од друга страна, со еден ваков потез, создаваме една нереална конкуренција на пазарот. Тоа некој од дискутантите го спомна, меѓутоа мора да се објасни малку пошироко, бидејќи за производство на еден ист производ, посебно во малите претпријатија, во средните претпријатија, со претпријатија кои произведуваат некој текстилен производ, со 10-тина вработени кои се пријавени во овој случај во исто такво претпријатие приватно кои има 10 вработени накнадно, или има вкупен број на 10 вработени со оваа акција, практично создаваме ситуација да тоа претпријатие произведува поевтин производ што го произведува истиот производ првото претпријатие. Што значи дека на пазарот создаваме една нелојална конкуренција или со други зборови ги рушиме економските постапки на пазарното стопанство, што практично го декларираме во сите наши закони во пазарната економија, по законот аз трговските друштва, по макроекономската политика и тн. Сметам дека на овој начин се создава една нереална конкуренција, која има амбиција да го поремети односот на вредноста на производот во стопанството односно пазарот.

Од друга страна, постои една индиректна ситуација наместо да се намали бројот на вработените, постои шанса тој број да се зголеми[^]- Како? Имено, со еден ваков однос на Владата со еден дисконт кој се дава на сите претпријатија да ги вработат нелегалните невработени и другите вработени, во овој случај се признава дека се некаде 50-тина илјади,

XI/5. -

постои шанса голем дел од популацијата која не е пријавена во Заводот за вработување или немала амбиција досега да се пријави од низа фактори, токму од овој факт да добие стимул да се пријави, затоа што во рок од 2 години ќе добие еден дисконт, односно ќе добие една шанса и тие на некој начин да се вработат.

Сметам дека на овој начин, исто така, ќе се добие една негативност во делот на развојот во процентот на невработеноста или со други зборови мала е шансата бројот на невработените кои се пријавуваат во заводот навистина да се намали. Исто така, морам да кажам дека приходите кои се приходите од буџетот за 1998 година се намалуваат за 500 милиони денари, што значи дека јасно се подразбира дека бројот на невработените ќе се намали или се предвидува да се намали, бидејќи при вакво осетно намалување на таа бројка апсолутно се подразбира персонален данок ќе плаќаат помал број на вработени, што значи дека е и тоа еден контрадикторен елемент во однос на предложениот текст на законот.

Прашање е дали со една ваква буџетска интервенција, ние можеме да го решиме овој проблем. Јас и на почетокот реков дека со еден ваков сегмент на решавање неотстапувајќи ги другите економски категории, развојот на инвестициите, циклусот на инвестициите, шансата за отворање на нови работни места, навистина мали се процентите и шансите овој проект да се реализира. Од друга страна, мора да се каже дека овој закон е дискриминаторски на некој начин, бидејќи сите ние субјектите стопански, мали, средни и големи претпријатија кои плаќаа досега редовно придонеси, во

XI/6.-

овој случај се ставени во една дискриминаторска улога, практично се дава шанса на сите тие што држеле невработени наместо инспекциски да се реализираат такви случаи, ние практично сега им даваме легалитет, или на некој начин ја легализираме таа ситуација на сива економија во вработувањето.

На кој начин може да се реши овој проблем или на кој начин би требало да се реализира да се реши проблемот на невработеноста. Како што реков на почетокот не постои политички субјект или партија, па и граѓанин кој не е заинтересиран за ова прашање. Ние многу пати како пратеници на ЛДП сме го потенцирале овој проблем и секогаш во нашите настани, во нашата програма го актуелизираме овој проблем и мое лично видување е и па пошироко дека овој проблем единствено може да се реши само во контекст на развојот на новиот инвестиционен циклус што треба да престои во оваа држава, а што досега го нема или со други зборови создавање амбиент на влегување на нови инвестиции во државата, со отворање на нови погони обновување на постоечките погони, создавање на услови на поефтин производ, на нови економски циклуси, кои ќе предизвикаат индиректна потреба на нова работна рака, односно.. запазување на оваа основна економска категорија меѓу понудата и побарувачката. Исто така, многу е битно да се каже дека досега оваа Влада не успеа да создаде такви институции кои ќе го следат малите па и средните фирми во стопанството, од аспект на пратечки институции кои ќе го стимулираат развојот на малите и средните претпријатија, од аспект на пратенички институции, од аспект на финансирање или следење преку банкарски системи, преку кредити кои би се давале на средното и малото стопанство, да создаде

услови за нови вработувања. Мислам дека во оваа ситуација е повеќе пати кажано, јас дискутирав околу законот за трговските друштва, дека навистина со вакви услови на кредитирање што постојат сега во оваа ситуација во стопанството, не постои субјект кои може да земе кредит при вакви камати, при ваков циклус на враќање на тие средства. Значи Владата мора да се ангажира од аспект на пратечките институции кои ќе го стимулира тоа стопанство да отвори нови погони, нови работни места, тоа се банките да не ги чуваат парите во себе како капитал, туку треба да го форсираат во стопанството, со многу поволни кредити, со услови кои ќе бидат прифатени за една општа репродукција.

Исто така, треба да се направи чекор и од аспекти на даночниот систем со што преку даночниот систем ќе се овозможи помали зафаќања во стопанските субјекти, ќе се овозможи поширок стимул и развој на тие фирми, односно шанса за отворање нови работни места. Ми се чини дека оваа Влада го има заспоставено еден друг сегмент од аспект на едукацијата. Имено, кај нас веројатно, за разлика од другите држави, не постои институција на менаџер за вработување на работна рака. Или мора да се воспостави едукација на менаџери кои исклучиво ќе работат на проблемот на вработувањето, односно проблемот на работната рака како економска категорија која постои на пазарот и која ќе биде понудена како и секоја друга која оди на пазарот. Исто така Влада досега не успеа преку разни стимулативни мерки да привлече странски капитал, да привлече капитал кој ќе овозможи развој на многу гранки, посебно на туризмот, на земјоделството, кој се

XI/8. -

навистина тотално запоставени каде што ќе имаше шанса да се создадат нови работни места. Сметам дека овој закон мене ми делува сепак маркетиншки, па можеби и популистички, и убеден сум дека нема да го реши проблемот на вработувањето во оваа држава, туку напротив тоа ќе биде краткорочен потез кој ќе предизвика економски, па и правни импликации во нашиот систем, односно ќе предизвика влошување, наместо подобрување на економските состојби.

ВАНЕ НАУМОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани колеги, почитувани министри,

Незнам дали решението што го спомна колегата е маркетиншко или сосема сериозно, за мене е добро законско решение својствено за многу поразвиени од нашата земја, а тоа после ќе го кажам во својата дискусија, а поготово посакувано во земја што е во транзиција, како што е нашата држава. Проблем на невработеност и во практика се решава на три можни начини.

Прво, со нови инвестиции, домашни и надворешни. Оној што е од надвор го интересира пред се стабилна политичка состојба, добар правен систем, изграден правен систем и што ќе треба да даде спрема државата. Тоа се даноците и придонесите. Законот решава дел од таа сфера, инвестициите и странскиот инвеститор прашањето број 3 ќе го реши.

XI/9. -

Втор начин за решавање е ова што го спомнав и за домашниот инвеститор како и за стопанственик или тој што сака да се занимава, секако ме интересира што треба да дадам спрема државата-

Трето е, најнеповолно, работната рака, вишокот на работната рака, или вработените да ги трансформираме или преселиме од државата. Тоа никој не би го сакал во оваа држава. Затоа сметам дека понуденото решение е сосема сериозно и во функција и на теоријата економска и на праксата. Да кажам зошто тоа и други земји го имаат. Сабајлево случајно идејќи од Кичево спрема Скопје слушнав дека Јапонската влада донела одлука за 15 милијарди долари ги ослободи фирмите, односно стопанствениците до давачките спрема државата. Значи, мерка која во функција на она што нашата држава го предлага. Дали административно е решението или не. Точно е тоа дека 80-те години имаше административни мерки, но тие беа со декрети. Тоа беше со налог дека одреден субјект треба да вработи 5, 10 или 15 вработени. Ова не е административно. Земете ја макроекономската политика која овде ја спомнавме. Еден од елементите на макроекономската политика е намалување на даноците и придонесите спрема државата.

Уште една работа што сакам да ја спомнам дали е каубојска економија. Излегува дека јапонците ако се тие каубојци тогаш јас би сакал да бидам јапонски каубоец. За работењето на црно. Нема земја во светот и со поразвиена економија каде што нема работење на црно. Тоа е апсурд дека некој ќе се занесе дека тоа може да го искорени. Меѓутоа, целта е да се доведе во разумни граници. Кој се други пропратни мерки?

XI/10.-

Тоа се пред се инвестициите трите вида.

Прво, сопственици на фирмите, внатрешни на земјата и трето надворешните и каматните стапки. Тоа се трите компоненти заедно со ова што го предлага законот да се инкомпонираат, ми се чини ќе се постигне полн погодок и она што се сака да се постигне.

БАНЕ НАУМОСКИ: (Продолжение)

Бројката од 50 илјади што овде ја спомнаа колегите за мене и релевантна.

Доколку Законот овозможи да се стопира стапката на невработеност и да се оди со благ пораст, дали тоа ќе биде пет или десет илјади, тогаш сме го постигнале она вистинското што го сакаме, а бројот на невработените, да не се некој занесува дека ќе го реши со еден ваков закон оддеднаш.

Само да го земеме примерот од една Германија која пред соединувањето имаше 3% невработеност, а после спојувањето има од 18 до 19% стапка на невработеност.

Сакам сега да дадам едно мое размислување на решението што е дадено од две години, субјектите до две години да бидат ослободени од давачките.

Ми се чини еден нов став "доколку субјектите вработат високообразовани лица", тогаш може да им се даде малку подолг период за ослободување од плаќањето на придонесите. На тој начин не сакам да ја дискредитирам другата структура на невработени, но ми се чини високообразовните кадри во моментот треба да добијат приоритет во ова законско решение.

Законот заслужува поддршка и ми се чини ќе ги даде очекуваните ефекти, доколку Владата, убеден сум во тоа и со експозето што го слушавме од премиерот дека ќе бидат пропратени со други законски мерки, така да ќе се постигне целта која се сака.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Ве молам ако може реплика. Бидејќи јас се препознав во дискусијата на претходниот дискутант.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Немојте ве молам. Сите ќе се препознаат. Вие не бевте прозван.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Јапонија и Македонија господине Наумоски, би бил и јас среќен да може да ги споредиме.

Второ, во една Македонија ваков закон и да не знаеме кој тргува со дрога, кој шверцува, кој прави криминал во една земја со два милиони луѓе и една земја огромна не држи споредбата. Ние се знаеме кој сме и зошто сме.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Ова не беше реплика.

Има збор господинот Никола Г.Поповски.

НИКОЛА Г.ПОПОВСКИ:

Почитуван претседателе, господине министри, почитувани пратеници,

Пред да го образложам своето мислење по законот сакам да кажам дека овој закон во секој случај, е обусловен од повеќе причини и тие треба да се бараат во фактот дека во нашата држава, во еден ПОДОЈ временски период не само ова што особено денеска се димензионирано последните седум години, туку и подолго, постои една сериозна тенденција на пораст на невработеноста која се движи од 25 па во еден период 30, ја надминува и бројката од 35 и мислам дека сериозно наближува, не мислам туку тоа се податоци од нашите државни органи, бројката од 40% на невработеност, по мое убедување, со опасност, доколку не се преземат радикални мерки, да влеземе во зоната трендот да не го запреме и тој да почне да се движи спрема фантастичната бројка од 50%

XII/3.-

на невработеност, се разбира во еден подолг временски период доколку овој тренд не се запре. Затоа сум длабоко убеден дека овој тренд треба, покрај дискусиите овде кои најчесто и со право тежината ја ставаат само на економските па и на социјалните проблеми кои ги предизвикува ваквата тенденција во државата, мислам дека заслужува да биде укажано и на фактот дека овие тенденции сами по себе веќе не можат да останат само како социјално-економски проблеми, како тренд и како тенденција туку тие нужно почнуваат да се прелеваат во други свери, што не е згодно во расправа по ваков закон или по ваков пакет на закони да се образлагаат. Меѓутоа, нужно ќе се согласиме дека трендот станува, ќе си дозволам да кажам опасен и неговото пресекување, па макар и со вакви методи, мора да се одлучиме да го пресечиме. Се разбира колку што е во можност законот само по себе да го направи тоа, затоа што мислам пресекувањето на трендот, ако се преземаат само класичните стандардни мерки и други инвентивни мерки на кои, еве, укажуваат и од опозицијата ќе дадат резултат и можат да дадат резултат само на среден и долг период, значи дека влегуваме во ова што претходно го кажував, опасноста тој тренд брзо да не се запре и да предизвика проблеми кои ќе ги надминат границите на социјалните и економските превирања во државата. Затоа сметам дека пред или паралелно со преземање на овие мерки од подолг период за кои, еве и премиерот зборуваше во своето обраќање до пратениците, сметам дека е неопходно да се земе здивот. Тој здив мислам, не е лошо одбран моментот, ниту начинот, да се преземе со соодветна шок мерка затоа што ќе создаде простор да може порационално да се размислува за другите мерки кои следат.

Исто така, сметам дека пропратеноста на подолг рок од овој краткорочен на две години, односно не подолг, меѓутоа, инсистирам на зборот на среден рок, треба дури и оваа мерка да се претвори од краткорочна во среднорочна а ќе кажам на крајот што размислувам за тоа, Меѓутоа, да се прифати како таква во овој момент.

XII/4.-

Инаку се приклонувам кон оној дел од пратениците и пошироката јавност кој укажува дека оваа мерка сама по себе гледана, сега веќе дискутираме за овој закон кој претставува дефакто, една мерка, можеме да кажеме дека е по малку задоцнета мерка и дека ништо не не спречуваше и претходно да ја преземеме кога немаше да влеземе веќе во опасната зона, зборувам како држава. Меѓутоа, исто така, го почитувам и мислењето дека за вакви и за многу други работи во животот никогаш не е доцна. И затоа ако веќе задоцнивме во одредена смисла, секако не треба да ја испуштиме шансата во овој момент да ги прифатиме предлозите и да се обидеме да ги надминеме празните одови кои се јавија во сверата на политиката на вработувањето во последните неколку години, еве да речеме од осамостојувањето, на сметка на решавањето на други економски, пред се проблеми во РМ. Затоа дочекувањето на законот во Парламентот мора да го цениме од една рационална гледна точка и јас во таа насока си дозволувам да го оценам овој закон односно оваа мерка како многу одлучна мерка на Владата на ова поле.

Слушнавме оценки кои се дијаметрално различни, во расправата не само во овој Парламент и кои се движат од тоа дека Законот или мерката прави обид за наводна реставрација на буџетската држава во РМ, или дека е тоа палиативна мерка и други порадикални мислења по законот.

Она што мислам дека недостасува, прифаќајќи вакви оценки за Законот како делумно можни вистини, мислам дека недостасува една политичка добра волја или ако сакате позитивна енергија во начинот на кој пристапуваме во разгледувањето на овој закон. Едноставно мислам дека се прави селекција и Законот се прифаќа исклучително со неговите проблеми, сами по себе или со неговите евентуално и позитивности сами по себе и дека еден рационален поглед во овој случај, имајќи предвид за првите проблеми за кој зборував, не присилува да имаме поглед со таканаречена позитивна енергија во Законот кој на еден начин веќе

XII/5.-

курсот ќе ни го одреди кон решавање на еден проблем, можеби на сметка на некои други проблеми, или во овој случај на други буџетски давачки. Меѓутоа, сепак мерка која треба да биде прифатена.

Дури мислам дека и позитивните оценки со право се претпазливи, можеби и мојата оценка можам да ја изградам по овој закон како позитивна но претпазлива и тоа пред се не само по овој закон сам по себе, меѓутоа поради едно лошо искуство кое веќе се создаде во државата со вакви проекти кои секогаш на пола пат го губат здивот или се извитоперуваат во нешто за кое ни Владата како предлагач, ни Парламентот како законодавец не размислува. Така да и во таа смисла сметам дека законот заслужува сериозно внимание. Се разбира Законот и образложенијата кои министерот ги даде по законот, тука или во јавноста кои се, сеедно, дадени образложенија, понекогаш можеби беа по моја оценка преамбициозни, за ефектите кои треба да ги постигне овој закон за периодот од две години, за кој важи. Меѓутоа, можам слободно да кажам дека и половичните резултати од најавените од страна на господинот министер како очекувани ефекти во овој закон за мене би го прогласиле Законот за успешен, иако сме на прагот на расправа за Буџетот кој во своите решенија за финансирање на овој закон предвидува соодветна бројка односно соодветен износ на пари за поткрепа на законот во финансиска смисла.

Поддржувајќи го Законот, на крајот сакам да кажам нешто што мислам дека се јавува како мал технички недостаток и кој, мислам дека Владата треба да прифати билансно да го надомести, иако се работи за идни мандати на Владата на РМ и самиот закон практично не навлегува само во мандатот на оваа Влада.

Јас внимателно го слушав господинот Ване Наумоски, за тоа каква динамика предвидува на овој закон. Морам да кажам дека не ја прифаќам во таа мера во која он ја наговести, а уште помалку мислам

XII/6.-

дека Владата изготвила соодветна динамика. Се разбира дека тоа не треба да се прифати како негативен однос кон динамиката на законот, меѓутоа, како една понуда за покреативно решение, и се надевам дека министерот после воведното излагање, или го повикувам министерот после излагањата на пратениците и неговото излагање да даде еден осврт врз основа на што и јас ќе оценам дали дел од идеите може и амаднмански да се поднесат. Имено, за што се работи:

Мислам дека Законот има една несреќна динамика а тоа е, почнува целосно и се гасне мерката во тие 24 месеци односно последниот ден на 20-тиот век, мерката која се предлага во Законот ја снемјува и првиот ден од 21-иот век го дочекуваме без оваа мерка.

Предлагам законот да доживее соодветна измена во која овластувањата односно олеснувањата од процесот на вработувањата ќе се дисперзираат во еден понатамошен тригодишен период, со овој закон, меѓутоа не во иста динамика. Претпоставувам можеби и Владата разгледувала варијанти законот да не се гасне радикално со никакви субвенции за придонесите за вработување од страна на Владата туку во еден период од три години постапно да се намалуваат, што по моја слободна оценка би изнесувало, да речеме во 2000-та година, наместо никакво ослободуваше што овој закон дефакто го промовира, да се предвиди ослободување од придонесите за овие три фондови кои ги спомнуваме од законот од 75% во 2001 година ослободувањето да биде од 50% за новите вработувања и во 2002 година да биде 25% ослободувања и веќе во 2003 година законот полека да згасне.

Ценам дека мерката по мое видување е како една мерка на шок терапија. Можеби не е добро и во истиот манир да се изгасне, туку во еден период од три години постапно да се гасне мерката со оваа динамика која веројатно подлежи и на усогласувања согласно билансите на Буџетот на РМ за овој среднорочен период во наредните пет или шест

XII/7.-

години. Меѓутоа, сметам дека, ако Буџетот може за овој и те како битен проблем да направи една контракција за 60-тина милиони марки колку што изнесува финансирањето на овој закон во една година и во двете наредни години, сметам дека првите три години од 21-иот век би можеле во оваа смисла да бидат постапно намалувани обврските на работодавците односно од една и од друга страна обврските на буџетот за нововработените и тој закон постапно да се згасне. Некаде јас дадов пример на динамика, се разбира не претендирам дека тоа е најсреќно одбраниот, меѓутоа во некој процент од 3/3 или постапно во една година со 50% па во наредната без никакви буџетски олеснувања да се тој промовира.

Се разбира дека, поддржувајќи го законот и еве промовирајќи вакво решение доколку министерот оцени дека има билансни и други можности да се размислува за вакви измени во Законот, јас и ќе ги доставам амандманите официјално до Собранието на РМ.

ФАИК АБДИ:

Господине потпретседателе, дами и господа пратеници, почитуван господине министри,

Бидејќи овој закон е инкорпориран во макроекономската политика на РМ и Буџетот на РМ и неминовно беше да разговараме денеска за него, бидејќи неговата инкорпорација таму чини пари.

Се мислев дека денес овде ќе имаме најголем број на пратеници присутни пред граѓаните на РМ како многу заинтересирани пред себе си и пред светот како многу заинтересиран да разговараме за она што најмногу не боли што еден огромен проблем во државата, вработувањето, како и на кој начин.

Јас ова не го гледам од чисто партиски аспекти. Овој проблем е пред се граѓански проблем, проблем на државата.

XII/8.-

Се согласувам со одредени стопанственици овде, пратеници, економисти, правници и технолози кои укажаа на одредени недоследности, правејќи паралела помеѓу поранешниот закон на господинот Близнаковски, тогашен секретар на Секретаријатот за труд и социјална политика па и овој закон, како да треба да примаме на одреден период по неznam колку приправници со одреден временски период на работа и тн., така да тоа доаѓа како еден притисок врз тогашното производство.

Јас колеги пратеници не мислев така. Во овој закон јас гледам една далекосежност. Тоа е мое лично мислење. А во што далекосежност:

Ние често овде разговараме како и во колкава мера се извршуваат даноците и придонесите од платите и тн. Дали луѓето што се вработени во приватниот сектор примаат плата и дали се плаќаат придонеси или пак газдата во џеб ќе му стави 100 или 200 марки и толку, а пак тој како невработен се пријавува во Заводот аз вработување и таму користи минимум социјална заштита.

Јас мислам дека сега е дојдено времето за тие наши граѓани да се осознаат и да бараат од своите работодавци да бидат пријавени и да користат социјално, здравствено и пензиско осигурување, за две години додека трае законот, а понатаму газдата ќе мора да плати. Овој закон иако е со неколку членови има голема содржина. Јас така го разбираам ова. Тоа е една работа.

Ако денеска премиерот ја образложи макроекономската политика на РМ и одредени поставки во Буџетот и овде неколку пратеници повгоруваат од 1990 година наваму што се случуваше со невработените како растеше бројот на невработените, па да ви кажам многу сум зачуден јас го молам и министерот ако сака да ме ислуша, од одредени академски

XII/9 . -

граѓани. Тоа да го кажат да речеме на телевизија некои граѓани што не разбираат од оваа проблематика, но доктор по економски науки да каже на телевизија мислам дека беше дама, да дава коментари за овој закон со нулта резултати. Какво труење на студентите и граѓаните и генерациите кои што доаѓаат. Еве зошто:

ФАИК АБДИ: (продолжение)

За овде премиерот кажа од 1990 година па наваму како растеше бројот на невработените, односно ако некој стручњак, економист, доктор по економски науки на телевизија каже дека ова е блеф со нулта резултат тогаш би морало секое едно лице кое што така мисли да каже дека ќе мора да направи споредба за тоа што му се достапни податоците на таквото лице, на пример, да речеме да ја земеме во предвид 1989 година и РМ во составот на поранешна Југославија, колкаво беше производството на РМ во физички единици, производството по работник, колкав број ан невработени, колкав општествен производ по работник итн., да ги наброи сите економски категории, а колку имаше реализација од производите на РМ во РМ колку во поранешните ЈУ Републики колку на клириншко подрачје, и колку на конвертибилно подрачје. Па, понатаму да дадеа податоци, ако сака така да критикува. Се осамостоивме, сакаме 4 граници, знаеме треба да има војска, треба да имаме полиција, треба да имаме власт, Парламент, на крајот имаме и локални парламенти, па дипломатија, па амбасадори итн. итн., значи се трошок и да направиме една споредба општествениот производ односно за јавните потреби колку тогаш, колку сега.

Или пак во најмала рака да им текне на сите граѓани и нас овде колку нас не чини зошто и таква пресметка е прикажана што губиме и колку губиме од тој нулти резултат за вработување. Што имавме, каква корист, односно штета од затварањето на границата спрема Грција, односно тие ја затворија, ембаргото према Србија, неможноста за пласман и на тоа подрачје, па војните итн., Средна Европа и пошироко, транзицијата во источно европските земји уште полошо и што сакаме од РМ.

XIII/2 . -

Сакаме нов инфузионен циклус. Мислам дека сите ние што сме овде знаеме, и сигурно е дека се знае дека внатрешниот мир во демократски односи се толеранцијата и дијалогот се основа за стабилноста на земјата. Само со таква стабилност во Републиката и регионот развојот ќе добие многу побрзо темпо и одот кон европските и светските интеграции.

Па оттаму, доколку со политички партии, како пратеници и како народ, како граѓанин не тежнееме кон тие европски интеграции по пат на она што пред малку го реков, ние не можеме да најдеме соодветни партнери кои што ќе вложуваат, ќе бидат сигурни во своите вложувања. Ние имаме, па замислете, јас еве по втор пат ќе го кажам тоа ние имаме еден голем кредит со 0,75% камата грејс период од 30 години. Кој ти ги дава тие пари. Но, нас ни требаат многу такви пари, а тие многу пари што ни требаат нас за тој инвестиционен циклус треба да ги ангажираме директорите да не се плашат од нови инвестиции, од нови вработувања заради тоа што патот ни е отворен. Немаме пречка ни на север ни на југ, само во прашање се купувачите. Старите викаат "мој купец, мој господар". Додека имавме купувачи многу тешко ги добивме, ги загубивме многу тешко ќе ги повратиме.

Тоа значи нашата макро економска политика на микро план секое работна организација, сите задолжени треба контакти со своите поранешни купувачи, тие треба да бидат исти како таму на Запад во обртот на средствата, во капиталот односно во цената на чинењето, во квалитетот, во рокот на испораката. Тие три моменти се многу битни и само така ќе постигнеме поголем обрт на средствата и поголема акумулација и во амортизацијата и во остатокот.

XIII/3.-

Овој закон што се предлага сметам дека има неколку кратно значење. Треба да се гледа малку подолгорочно што сакаме со овој закон. Ни краткорочно. Јас си знам дека внесува голем лимит кај сите нас овде и кај граѓаните на РМ, кај сите партии. Но, мислам дека долгорочноста онаа што ја кажав на почетокот треба да ја оцениме и да имаме доверба во нас, а не дали ќе вработат, дали ова, дали она дали нема да ги испуштат работниците итн. Се дали, дали. Ние имаме да речеме патишта, опростете што го употребувам овој збор, има такви апаши и ќе ги има. Меѓутоа, да ги има што помалку. Нашата Влада, сите ние и како стопанственици и како Парламент, се знае, извршна власт, водиме сметка да ги има што помалку за да може да прибереме поголем број на луѓе да влезат внатре во некој бизнис, мали бизниси, да речеме во една "Славија", една Славија која што е колку илјади пати подобра од нас и економски и било како, тој вика неговата фабрика. Неговата фабрика е некаде 10 м. на 5м. и тој е сам и уште двајца има и вика мојата фабрика. Смол бизнис.

Треба многу да се свртиме кон овие мали бизниси за да можат луѓето да влезат внатре. Не се работи само за трговијата. Ние овие 3-4 години удрихме на трговијата и ништо повеќе. Препродавање купување итн. Нови производи што ќе даваат нова вредност, ако така не одиме ние многу тешко ќе добиеме бараната позиција на државата која што ќе го оправда она за што се залагаме.

И на крај, да не ве заморувам многу, она што имав намера да го кажам кога ќе расправаме за Буџетот и за макроекономската политика, би сакал тука да исфрлам неколку зборови затоа што сме го запуштиле земјоделието, земјоделците си го запуштија земјоделието и државата, ние односно и порано носиме соодветна кривица за тоа оставајќи го

XIII/4. -

селото без пат, без струја, без вода. Има уште без струја села, ако не таму имаме патишта, имаме струја, имаме вода и тие што се во Скопје, Прилеп, Гевгелија ќе се вратат назад, пак ќе доаѓаат потоа во град. Меѓутоа, сигурно од расположливите количини, од расположливите производствени капацитети во РМ ќе може да добиеме годишно околу 320 тони пченица, до 130 илјади тони пченка. Суфицит на производство на ориз од 15 до 20 илјади тони. Компаративни предности ги имаме за одгледување на градинарски и раноградинарски култури за задоволување на сопствените производи а и надворешниот пазар, извоз на јагнешко месо, над 1.700 тони, над 1.500 тони вишок на производството на јајца од 190 до 280 милиони парчиња, производство на слатководна риба од 1.200 до 2000 тони и други производи

Со оваа наша макро-економска политика сметам дека овие податоци треба да бидат инкорпорирани со задача нашето министерство, нашата Влада и сите ние да се ангажираме да ги подобриме условите за живеење на село за да може таа земја, тој аграр да даде соодветни резултати. Само да ви кажам дека во Франција иако климата таму каде што сум, бил е друга, средоземноморски, од една страна Средоземното море, од друга страна планините и во тераси обработување на земјиштето. Што значи големо селско стопанско производство.

Благодарам.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор Панчо Минов.

ПАНЧО МИНОВ:

Почитуван потретседаде, почитувани министри, и потпретседаде, дами и господо пратеници,

Не случајно наеднаш во оваа прилика стана многу тешко и

XIII/5 . -

напорно да се дојде до збор на собраниската говорница, неслучајно по мое убедување од аспект на тоа дека овој состав на Парламент веќе поодамна тежнее и е скратен за една расправа и одлучување што ќе има непосредно конкретно влијание и последици на она што значи најважен и најзначаен проблем во државата односно вработувањето.

По мое видување на овој закон јас сум длабоко убеден дека овој Закон не го предлага ниту Владата, ниту нејзиниот премиер , овој Закон не го промовирале некои претставници од пратеничката група на Социјалистичката партија кој што се декларира како промотори на истиот, туку овој закон го предлага, а најверојатно и условено со тежината на тоа предлагање и така ќе се усвои од овој Парламент проблемот на невработените, тоа се над 250 илјади невработени со сите проблеми и социјални катастрофални негативни состојби кои што таквиот статус на невработеност е со одраз врз лицата на невработените

Многу е блиску до вистината исто така дека овој закон го предлага и како една компензација, да не речам сатисфакција на одговорноста на актуелната власт заради многу лошата досегашна економска политика со директни негативни последици на се поголемото зголемување на невработеноста на РМ.

Некој овде кажа дека не е овој закон за маркетинг. Јас би рекол дека не е многу ни за фалба затоа што она што досега беше најголем причинител на невработеноста, тоа е прескапата работна снага за еден денар да се исплатат давачки еден денар, како што признава и самиот предлагач во Предлогот на законот. Така да за она што е причинител за невработеноста што дотолку ја претежнал состојбата каде што извршил како последица такви резултати на преголема

невработеност, сега поради таквата состојба се прибегнува кон предлагање за донесување на овој закон.

Исто така сметам дека називот на овој закон не е адекватен. Ние имаме закон за вработување и осигурување во случај на невработеност. Овој закон кој што има назив закон за зголемување на невработеноста, всушност е несоодветен на неговата содржина која што содржински во својата суштина значи она што е одамнешна со упорно застапување и мое лично и на пратеничката група на ЛДП е поевтинувањето на работната сила односно растоварувањето или ослободувањето од превисоките оптоварувања со придонесни даноци на име на работната сила, плата и надоместоци.

Мислам дека, само за потсетување, овде некој спомна дека и нивна претходна заложба било растоварувањето или ослободувањето на платите од силните оптоварувања со придонеси и даноци, само во Законот за вработување, овој што е сега, новиот, имавме лично и како пратеничка група директно интервенирање во амандманската расправа за покрај ослободувањето од персонален данок за три години, исто ослободување заради алармантната состојба во областа на невработеноста да важи и за другите придонеси што тогаш не се прифати, а еве по два месеци се прелага од страна на Владата. Што значи ова една потврда дека оние аргументи и овие заложби иако доаѓаат од опозицијата ако со силата на аргументите коренспондираат со реалноста и вистината и во интерес за оние кој го носиме законот, во конкретниот случај за невработените да треба благовремено да се прифаќа.

Многу дискусии истакнаа дека ова еден сегментарен приод кон решавање на зголемувањето на невработеноста. Јас реков неадекватно затоа што овде се работи само за поевтинување на работната сила

преку ослободување на платите на работниците од придонеси и даноци бидејќи вистинското зголемување значи обезбедување на услови на работа. Тие услови на работа не се обезбедуваат само со административан мерка како што е оваа, со оваа мерка е на некој начин само создавање на можности за евентуално зголемување на вработувањето, додека вистинско зголемување на вработеноста , она што значи продуктивно вработување е непосредно врзано со создавањето на услови за нови вработувања кои се пред се врзани со новите инвестиции и тука веќе е она што е за посебен коментар, а тоа значи нови странски инвестиции како во случајот за 1998 година во РМ, такви реални изгледи за нови странски инвестиции кои што значат продуктивно вработување нема затоа што најголем дел и токму колку што се новите странски инвестиции е и долгот на РМ према странство и тие најмногу се користат за покривање на долгот на РМ према странство, тоа е буџетскиот дефицит. Што значи нема услови во многу мал простор за нови инвестиции кои ќе бидат во стопанството. Домашни инвестиции како услов за продуктивно вработување исто така има многу малку во услови кога имаме и понатаму зголемување на јавната потрошувачка со Буџетот од 1998 година и во тие рамки преголеми оптоварувајва и за граѓаните и за стопанските субјекти, што значи многу малку им остануваат сопствени средства за комерцијални инвестирања во стопанството.

Враќајќи се во содржината на Законот сметам за потребно да истакнам оној дел од Законот кој што ги регулира условите за стекнување на правото за ослободување кај работодавците и тоа е врзано за неколку услови. Тоа е прво, се ослободуваат оние работодавци кои ќе вработат невработени лица кои на Заводот за вработување се на евиденцијата најмалку една година. Сметам дека овој услов е

XIII/9. -

рестриктивен и по својата условеност ќе значи една нерамноправност кај структурата на невработени лица бидејќи ние сите знаеме поради ефективната и поради резултатите од овозможување на вработување преку Заедницата за вработување голем број на невработени лица од тие причини и не се евидентираат во Заедницата за вработување.

Понатаму има една структура на невработени лица кои што го немаат остварено правото на евидентирање со пријавуваше во Заводот за вработување, не по своја вина, туку пак по вина на службите на седницата за вработување поради тоа што поради степенот на образование до 8 Одделение голем број на невработени лица не ги евидентираат, што значи и тие ќе бидат во една нерамноправна положба во однос на користењето на ова право кај работодавците кој би вработиле на неопределено време.

Понатаму овие услови се однесуваат на категоријата на лица кои останале невработени поради технолошки вишок или стечај, врзано со крајна граница 1 јануари. Исто така и корисниците на социјална помош кои користеле социјална помош со крајна граница од 1 декември. Овие услови се уредени заради спречување на можностите за злоупотреба на Законот. Но, во исто време овие услови ќе значат многу хранење и создавање на вештачки предмет на работење со доста можности за слободно дискреционо селектирање во извршувањето на примената на овие одредби од страна на бирократско административниот апарат во службите за вработување по општините.

ПАНЧО МИНОВ: (Продолжение)

Сметам дека ќе се направи една голема нерамноправност по- меѓу самите невработени прво, оние кои не се пријавуваат или не се пријавуваат до година дена на бирото за вработување, а второ сите оние кои по основ на технолошки вишок или на стечај во овој нареден период по 1.12. ќе се здобијат со евиденција на Заедницата за вработување, а не ќе можат поради вака регулираните услови кои се заради злоупотреба на користеше на правото за ослободуваше не ќе можат да бидат во рамнорпавна положба со другите невработени лица да се вработуваат кај работодавците кои ќе го користат ова право на ослободуваше.

Во таа насока сметам и се залагам овој закон да ги укине сите услови односно за невработените да важи статусот невработени, невработени се и оние кои се на евиденција до година дена и оние кои се десет години. Со уреденоста на ова прашање во законот тој ќе се однесува за една голема структура која нема да се однесува за голема структура која не го исполнува тој услов да биде со тој период на време на евиденцијата за вработување или нема да се однесува за сите други невработени лица кои тој статус на евиденцијата на Заедницата за вработување ќе го стекнат по 1.12 како технолошки вишок, стечајни работници или корисници на социјална помош. Не треба да кажувам дека е евидентно дека таква структура на луѓе каква што ни е сега економската состојба во државата ќе има и во наредниот период.

Во исто време се залагам и за укинување на категоријата на определено и неопределено време на статус на работен однос. Тоа создава една состојба во овие услови на проблем на невработеноста

XIV/2. -

да има самовработување кое ќе се извршува додека трае договорот за работа меѓу работодавецот и лицето кое ќе склучи договор за работа со работодавецот. Мислам дека е изживејана категорија и понатаму опстојувањето на статусот на вработени на определено и неопределено време.

На крајот една заложба по однос на законот, а се однесува на оној дел кој го регулира користењето на ова право од оснивачите на нови трговски друштва како правни лица кои имаат, според законот право да го користат ова ослободување само во случај ако докажат дека до 1.12. пак се врзува со горна граница дека до 1.12. не би биле веќе регистрирани како правно лице трговско друштво од соодветен вид. Сето тоа е во ред и продолжува ограничувањето важи или да не биле регистрирани нивните најблиски сопруга, деца, родители и т.н. Сметам дека е формата на самовработување преку основање на претпријатие на правно лице во било која форма на трговско друштво дека е и голема погодност и за самото вработување преку вработување кај член на фамилијата односно така нареченото самовработување. Со овој закон на некој начин се осудуваат за некористење на правото на ослободување при вработување кај работодавците оние на кои нивните блиски имале претходно оснивано некое трговско друштво. Мислам дека тоа е една неравноправност и едно пренесување од член на фамилијата на ограничување на правото на другите членови на фамилијата во случај кога ова се однесува и за самите оние кои се оснивачи на трговски друштва.

На крајот да кажам дека, бидејќи ова е моја и на мојата пратеничка група подолг период заложба за застапување на поевтинување на работната сила изразувам поддршка на донесување на законот

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-динот Нано Ружин.

НАНО РУЖИН:

Почитуван потпретседателе, почитуван министре, дами и господа пратеници,

Од досегашните настапи на нашите колеги бевме сведоци на еден типично економистичен пристап на овој закон кој всушност спаѓа во доменот на социјалната политика и разбирливо оттука заблудите кои ги гледавме и ги слушавме околу некои дискусии, бидејќи некои зборуваа за акции, па за нерамноправно доведување на субјектите на пазар па дури и за договорно стопанство. Мислам неznam од каде овие тези кога се знае дека законот никого не принудува намерно да вработува. Законот никого не принудува, ако некој субјект не сака да вработува тој не мора ни да вработува. Останува необрзан да вработува.

Инаку, за мене е овој закон навистина крупен чекор напред и е еден од најзначајните сегменти на социјалната политика или која што ние го констатиравме во Уставот како изградба на социјалната држава.

Овој закон распиштува со една голема дилема која за жал денеска ја слушнавме во некои дискусии од опозицијата, имено, во оваа држава долго време уште во времето на комунизмот, а и потоа веројатно се сметаше дека економската политика е најдобрата социјална политика. Имено, нема потреба од социјална политика или тоа во стручната литература се вика, постоеше една теорија на социјален автоматизам. Имено, комунизмот или економијата само по себе ќе ги разреши социјалните проблеми. Меѓутоа, како што знаете, на запад

XIV/4.-

тоа не е така иако се побогати општества тие сепак ефектуираат една активна социјална политика која е насочена токму кон надминување на проблемите на невработеноста односно се афирмира еден вид политика на вработување.

Од друга страна слушнавме во некои дискусии, а тоа долго беше присутно во нашите менталитети фрустрацијата на административниот вработување. Факт е дека таквата некогашна акција која беше ирационална, која беше економски неоправдана им даде аргументи па дури на луѓето од власта да имаат еден страв кон секоја акција каде државата ќе се јави како еден вид иницијатор за подобрување на вработеноста. Значи, да преземе една по сериозна политика на вработување. Јас мислам дека акцијата која е веќе зад нас мислам дека е целосно исчезната од нашите менталитети бидејќи и законот и она што денеска го зборувааше премиерот се реферира токму врз современата функција на државата односно државата како еден иницијатор на една динамична и ефикасна политика на вработување.

Ако го критикуваме законот, ако бараме некои слабости, можеме да кажеме дека заради актуелните елементи на овој пост комунизам што денеска го живееме навистина не се прави одредена сегментација. Јас лично мислев да поднесам еден амандман законот особено внимание да обрне на проблемот на невработеноста на младите. Во таа насока мислев дека на пример младите до 30-ет годишна возраст да имаат предимство или да бидат на пример 50% најмалку млади застапени со 30-ет годишна возраст, меѓутоа, сепак на тој начин уставно ќе биде неприфатливо и заради тоа тој амандман не го прифатив, но тоа не значи дека натаму не го доживувам овој закон како еден вид натамошна разработка на цел механизам за вработување кој ќе значи не само анализа

на пазарот на трудот што е во државата не само дефиниција на средствата за борбата против невработеноста, туку посебни акции за воведување на младите во процесот на работењето, посебно прерспределба на работното време зошто да не парцијално работно време и т.н. Значи и мојот колега Никола Поповски како што истакна модалитетите, механизмите на подобрувањето за една поефикасна социјална политика во доменот на вработеноста се огромни.

Инаку, како што гледаме и законот поаѓа од функцијата на државата. Денеска еден граѓанин во Западна Европа доколку не е во можност да има една држава (а ла карт) тој веројатно нема да се интересира за останатото мени. Исто така тука треба да размислуваме во смисла дека државата е оној елемент кој влијае врз условите на вработеноста. Значи, погрешна е тезата дека државата стимулира договор на вработување како што беше истакнато во некои дискусии дека тоа дестимулира некои субјекти, туку напротив таа само влијае врз условите, влијае врз подобрување на позицијата на индивидуата. Во тоа е суштината на современата социјална политика. Таа создава еден вид еднакви можности за секоја индивидуа да се вклучи во процесот на вработувањето. Значи не се реагира врз условите на пазарот, тие не се нарушени, овој закон нема да ги наруши условите на пазарот некој да го дестимулира, некој да го стави во подредена положба. Напротив. Тој само ја стимулира поголемата заинтересираност на работодавецот да прифати поголем број на луѓе кои ќе работат. Всушност знаете тоа е навистина олеснителна околност да не плаќа разни придонеси кои се денеска во државата еден вид ограничувачки фактор на поголема вработеност, меѓутоа, од друга страна за него освен овој вид олеснителна околност веројатно работодавецот ќе очекува и друг вид олеснителни околности зошто на пример да не се понуди еден полесен пристап

XIV/6.-

кон кредитите за оној што вработува повеќе, зошто да не му се даваат други олеснителни елементи како што е на пример особено за оние претпријатија кои се во малку технолошки заостаток со одредена можност и помош од државата и т.н.

Од друга страна нормално прифаќајќи го и гласајќи за овој закон сметам дека тој ќе ја оправда својата постојаност и својата ефикасност самово услови на натамошно развивање на пазарното стопанство значи тоа не е договорно стопанство бидејќи тоа воопшто не го гиба пазарното стопанство, натамошно изградување на современа држава значи држава која не е бирократска, држава која е современа, која е ефикасна, која е еластична, натамошно развивање на даночниот систем и секако образовниот систем. Мислам дека напоредно со овој закон ќе треба исто така да се осмисли и активирањето на центрите за доквалификација, бидејќи пазарот на трудот веројатно според принципот на понудата и побарувачката ќе се поларизира на тој начин што ќе ги стимулира оние што се подобро обучени, што се подобро квалификувани, имаат повеќе квалитети како луѓе кои би се вклучиле во еден процес на производство.

Конечно знаете дека овој закон го оправдувам и од другиот аспект односно од еден социјален аспект или би рекол повеќе еден психолошки аспект. Тоа не е никаква илузија, имено, знаете дека пазарното стопанство е нечувствително стопанство дека тоа ги поларизира луѓето, дека некои не се во состојба да се снајдат како оние што порано се снаоѓале, се вработување значи не треба да имаме еден малтузијански пристап кон проблемот на сиромаштијата, невработеноста, туку напротив да ги активираме луѓето кои се наоѓаат во една тешка положба да им е даде една можност. Јас сум убеден, јас не сакам

XIV/7.-

сега да зборувам за бројки 50 илјади или 40 илјади за мене како професор од социјална политика ќе биде успех ако со овој закон вработиме 5 илјади или 10 илјади. Мислам дека за мене е многу позначајна суштината на законот, тоа е еден голем чекор напред кон една современа социјална држава во РМ.

Реферирајќи се на излагањата на нашите колеги од опозицијата дел од нив го прифаќаат законот и рекоа дека ќе гласаат, меѓутоа, во некои дискусии видовме некое целосно оспорување но не видовме никакви предлози. Кога нешто оспорувате нешто предложете, или не гласајте за тој закон доколку сметате дека е погрешен.

Конечно, мислам дека еден од пратениците се реферираше на програмата на неговата партија велејќи дека овој проблем го гледа само низ една нова инвестициона програма која ќе се реализира во идната година. Јас мислам дека доколку навистина така гласи програмата на ЛДП таа би требало да се збогати со нови идеи од социјалната политика бидејќи токму таквиот пристап ја води оваа партија кон назаден начин на размислување односно дека економската политика е само единствениот начини најдобриот начин, најдобриот медот на социјалната политика. Доколку так абеше денеска во светот ниту Америка ниту Јапонија, ниту било која современа држава немаше да има своја социјална политика бидејќи ќе беше само задоволна со својата економска политика, сиромаштијата, невработените и другите загрозени веројатно нема да имаа потреба од одредена социјална политика, меѓутоа, како што гледате, токму стратегијата на социјалната политика е денеска во центарот на сите политички настани особено за време на кампањите и според тоа сметам дека таквиот пристап не само што е политички несоодветен, туку е мошне погрешен.

Благодарам.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-динот Чифлиганец.

ВАНЧО ЧИФЛИГАНЕЦ:

Почитуван потпретседателе, почитуван министре, почитувани колеги пратеници,

Мислам дека прашањата кои се на дневен ред вчера, денес и утре и овие денови пред највисокиот законодавен дом на РМ не можеме да бидеме мирни затоа што сме свесни дека за скоро 24 часа слушнавме два говора, две експозеа од шефот на државата од Претседателот на Републиката г-динот Киро Глигоров, денеска слушнавме едно конкретно излагање од премиерот г-динот Црвенковски, а исто така беше многу интересно за мене воведното излагање од страна на министерот за финансии г-динот Таки Фити.

Сите беа со различни содржини, но мислам дека имаа еден општ заеднички именител загрижени за актуелните состојби во РМ во сите сфери на живеење и во своите надлежности кои ги имаат и кои ја носат одговорноста пред РМ, во Владата и во своите ресорни министерства.

Од тој контекст сигурно и ние како пратеници, а сигурно и како граѓани кои одговараме пред својот електорат, пред своите граѓани секој во својот домен и дејност да даде свој придонес. По ова прашање-Предлог закон за зголемено вработување му приоѓам од човечки аспект од стратешки аспект, а најмалку го гледам како техничко - административно прашање. Иако свесно, свесно некои работи ќе прифатам, бидејќи бројката 254 илјади невработени во РМ и сите знаеме во своите средини, во своите општини што значи невработеноста

XIV/9.-

а мораме да кажеме некој повеќе некој помалку од нас како пратеници професионалци непрофесионалци во таа мера не ја чувствуваме тежината да бидеш невработен со години, да не кажам со децении.

ВАНЧО ЧИФЛИГАНЕЦ: (продолжение)

Затоа, загриженоста и договорноста ниту повеќе, ниту помалку, јас како пратеник, како стопанственик, како граѓанин не е помала од било кој ресорен министер, министерство и комплетната Влада на РМ.

Јас, записка кон ова прашање на Предлог-законот за зголемување го примам како иницијален потстрек за барање излезни решенија за намалување на невработените млади кадри, како со висока, со виша стручна спрема, средна стручна спрема, квалификувани, полуквалификувани и тн. Мислам дека во таа смисла заслужува што се предлага по итна постапка да се донесе од страна на Парламентот што го предлага Владата на РМ, а и ние како пратеници да дадеме придонес да биде што потполн и што помали мани да има во наредниот период.

Сите забелешки, добронамерни и недобронамерни, принципиелни и непринципиелни, од знаење и незнаење што беа презентирани во средствата за информирање, јас во дел, некаде повеќе некаде помалку ги прифаќам. Посебно имаше дискусии дека стопанските субјекти со овој закон сега некој се става во поповолна а во друг во понеповолна состојба. И тоа држи нешто.

Некој вели дека повеќе го гледа како политичко прашање. Но, јас во тоа и дел, некаде повеќе, некаде помалку го прифаќам. Но прашањето дека Владата на РМ го донесе во овој момент јас неznam од каде 50 илјади вработени, тоа прашање? Јас, уште еден ризик и уште еден простор си дозволува Владата на РМ, мислам предлагачите и ресорните министерства и г-динот министер Насер Зибири, 50 илјади вработени. Никаде во законот не пишува дека, како по општини ќе се вработува, по дејности, по региони или бројка.

XV/2

Добро рече еден од дискутантите, не му давам право да ја искористи приликата за реплика, затоа не го спомнувам, дека ако е тоа профитабилно ќе вработуваме, ако не е профитабилно нема да вработуваме. Тоа е точно така направено. Кој е сега креативец од секојдневното ангажирање, кој гледа не преку еден рид, него преку два и преку две планини и кој има знаење и умешност не ое оваа говорница туку во средината каде делува, каде твори, ќе го направи тоа?

Затоа, сметам, прво, овој предлог на закон, до колку го усвоиме, тоа е точно на потврдување на сите нас овде што сме, кој повеќе, кој помалку на јавни функции да направиме нешто повеќе за опкружувањето, за средината каде твориме. Ако јас сум пратеник четири или осум години или живеам од овие политички збивања, активности една деценија, господо, никој не ми дава право ние само да си правиме политички маркетинг а да не го оплодуваме капиталот или да бараме излезни решенија и некој покрај нас, благодетите на оваа држава да ги ужива.

Затоа, под број еден, ова е првото прашаше, фактор на натпреварување на секој субјект што значи нешто во РМ. Дали е тоа банка, сега Владата на РМ ни дава можности. Јас реков, има и слабости. Не сакам за тие да елаборирам. Ги знам. ќе зборам за она што знам, ни дава можности за две години да те ослободат од разни придонеси. Односно место еден, да вработиш 1,8 луѓе што не се со децимали, туку двајца. Тоа е голема предност. Оваа Влада на РМ со целиот ризик тоа го прави.

И, сега, ние ќе тактизираме. Добронамерни недоборонамерни односно повеќе од незнаење, не наша креативност ќе бидеме инертни во тоа. И, пак ќе речеме Владата на РМ е крива. Кои сме ние, тие бизнисмени, стопанственици што парадирале со години, со децении ако

XV/3

ова право не го искористиме? Јас, како стопанственик, а сигурно и од говорницава како пратеник ова е можност да не спиеме, да мислиме на тие млади, сега не ги делам на стручни и нестручни, сигурно стручните имаат предност, да се потврдиме во индустриската пракса, во својата животна средина да се вработат.

И, затоа, ако веќе се дава призивок на политички маркетинг, отворете книга на евиденција во Владата на РМ има доста советници, консултанти. По општини, по дејности, кој и со има и со презиме. Ако некој досега работи, а сега се евидентира како нововработен и тој да го знаеме. Значи, сме успеале оној кој до сега ги експлоатирал и само и плаќал плата а нема осигурување и тоа треба да се знае. И тоа е корисно. Зошто во недоглед да одиме, е, сега не се 50 туку 40, односно од оние 40, 20 илјади веќе се вработени. Па и тоа е една придобивка на РМ да знае што е тоа.

Затоа , јас би сакал да го анимирам г-динот Насер Зибири да се води книга на евиденција за да ни биде чиста евиденција кој што направил и кој како вработува.

Второ, господо, ние можеме за две години да вработиме по 50-60-100-200-1000 вработени. Некој ќе најде модус, ќе издвои средства. Што после 2 години? .

Наредното прашање - што со новото вработување?

(дофрлување од место)

Извини, Зоране, јас стално со респект ги слушам твоите дискусии и сакам да ме слушаш.

Што со новото вработување? Дали создаваме новосоздадена вредност? Вредност што ќе има фундамент за наредни кадри, наредневработени да им обезбедиме? Дали со новото вработување правиме заштеда рационализација и тн? Тоа прашање е многу битно. Тоа е нај- битното прашање, дали сме го зголемиле трудот. Што, јас ако

XV/4

не ако не заштедам со новото вработување? Истите метали ги произведувам, истите количини на руда, на јаловина, на концентрат, истиот ангажман, само што сум вработел. Тоа не. Покрај современи машини што ги има некаде повеќе некаде помалку во РМ, а имаме стотина, стотина илјади машински инжењери, електро инженери, да не кажам и магистри кои не се, дали неможе местото да им го најдеме покрај оваа технологија, дали е најразвиена, современа и тн, но да се направи некоја нова вредност во тоа. Ако ние сега кажеме Ванчо Чифлиганец вработува 50, ќе ги покрива лево-десно, тоа не е. Напротив, тие млади кадри да ги вклучиме во современиот технолошки процес каде е присутен и да учи и да заработи за себе и да создаде некоја новосоздадена вредност, што се нарекува профит. Јас ниту сум економист, ниту се бавам со економија, но и за државата и за наредните генерации.

Трето, зошто ние одиме, како Република и таков ни е менталитетот, со бројки. Јас, свесно знам колку капитал, сакајќи - несакајќи, од ажурност, неажурност се одлева од РМ. До кога ќе имаме претставништва од држави на современи опреми што работат во Македонија со еден или двајца вработени во Атина, Софија и Белград? Не сум за затворање. Но, ако имаме ние дипломатски односи со Кина, со Јапан, со Канада и кои произведуваат современа опрема зошто не се договориме 51% од пакетот да биде капитал на фирма од Македонија? Не завлегувам јас дали е приватна или општествена. Важен е капиталот. Тоа е клучна работа за Македонија, што во наредниот период? Што до ден денеска, сакале или не, на тоа прашање не му посветуваме доволно внимание.

Не мислам само на Владата. И ние, како пратеници, тоа прашање треба повеќе да го иницираме. Нам ни се случува со една зделка голем капитал да се одлева од Македонија. Голем капитал.

Сега велиме, ќе има инфлација 5% и тн. Доволно е да влезе странски капитал од фирми, да не ги спомнувам, во Македонија со милион марки со 18%, со 1,5% што го врти капиталот, веднаш ни се подјадува. Не треба некој да не става во некоја унија и тн. Директно и индиректно ние сме експлоатирани. Да не зборувам за порано кога имавме стапка каматна од 26%. За тоа јас имам и конкретни предлози.

Четврто, јас верувам дека Владата на РМ и на друг начин да го стимулира. Односно да ја зголеми вработеноста односно да се намали невработеноста. Но, во овој момент не би сакал да зборувам. Веројатно ќе зборувам и за предлогот на Буџетот. Без странски нови инвестиции, поволни инвестиции, најповолни камати не може тоа да се направи. А тоа е пак, ние кои сме го шетале светот, како стопанственици, ресорните министри, Владата на РМ. Зошто еднаш јавно не кажеме, немам лоша намера према нашиот, не сосед, но преку две држави, пријателски настроен народ, Словенија. Читаеме, толку и толку се зголемила невработеноста, од што е податокот на премиерот таков. Направил пет милијарди долари девизна резерва. Мислите дека е тоа се со најработа, извоз итн? Пак е тоа креација на сите структури, субјекти што ги има.

Ние , зошто се задолжуваме? Еве, рече еден, со годишна камата. Замисли Владата на РМ да земе 100 милиони долари неповратен кредит, ако ние вториот ден не измислиме дека Македонија пере пари, јас Ванчо Чифлиганец да не се викам.

Во таа смисла сакам да кажам, за се и сешто сме настроени критички. Иако имам и јас, лично, забелешки колку ќе има проблеми, колку ќе има затајувања, колку некоректни, само формално ќе се вработат колку да земаат, тоа комплет целата полиција и финансиска да се вклучи тешко може да се отстрани, меѓутоа треба да се ублажи.

Петто, мислам дека треба да се најде можност во нови контакти со разни надворешни дипломatii, јас веќе, кога би бил на местото на премиерот, Бранко Црвенковски, да ми даде некој 25 милиони марки кредит, повратен, неповратен, поволен, јас би рекол дајте по 5 милиони марки во неразвиените подрачја или во развиените подрачја некоја програма и да ја враќам со поголема каматна стапка што ќе ја репласирам во нивната држава, регионот или Европската унија. Ниту еден од надвор не ни рече - парите не се проблем. Парите се привлекуваат, мобилизираат. Ќе се најдат пари. Ниту еден не ни рече во РМ престојуваат кратко еден - два дена, еден - два месеци во година, атрактивна е програмата за подрачјето на Македонија и за Балканот и за Европа. Вредност има секоја програма што производот ќе го пласира надвор од Македонија. Тоа е спасот, не краткорочен, долгорочен за РМ.

Треба да настојуваме да ни даваат програми што овој народ, со целиот свој психофизички потенцијал што го има може секое производство да го извезе. Ако еден Катарпилар има 40 илјади вработени може и во Македонија 500 и тн. да не ги спомнувам а може да произведе. Имаме кадар за тоа. Треба на тоа да потенцираме и Европа, затоа што и стандардот ни е помал. Ние не сакаме, 3 илјади марки. Сакаме од 500 да одиме на 700, од 300 на 500 и тн. Тоа е многу битно прашање во наредниот период. Такво размислување и филозофија треба да има и секој од нас.

Седмо, јас гарантирам со своето 20 годишно творење во стопанството, да ми дадат бескаматни милион марки, секоја година 10-12% повеќе ќе ги оплодувам. Светските камати се знаат, 4-5-6-7 плус либар 1-2, со хипотеки и тн. Кој е подготвен во оваа Република да се даде кредит. Со цврста хипотека, сопствена и сето тоа. И кој ќе го оплоди

XV/7

капиталот јавно треба таа можност да се искористи. Ако даваме 60 милиони марки за социјала, 60 милиони дајте да направиме некој експеримент оние многубројни бизнисмени кои се котираат моментално наназад за повеќе време и таа можност дајте ја. Тоа е најдобра можност ако гарантира некој дека 10 до 12% ќе го оплоди капиталот. Тоа е најдобрата работа.

На крајот, не би сакал повеќе да должам . Би сакал да се задржам, сите добронамерни критики што беа доставени на Предлог-законот, јас лично како пратеник на СДСМ ги прифаќам. Но, тие многу малку тежат во однос на моменталното социјално и практично значење што го има. А, ние, како одговорни субјекти пред граѓаните во средините каде дејствуваме треба да се ставиме во една улога законот да успее.

Ако чекаме некој да ни направи фабрика и да ни направи систематизација, да ни направи така-вака, мислам дека тешко може не овој закон било кој закон, било која Влада, било која партија да го направи, не треба. И, затоа, треба не само да имаме економски консензус, економско гледање, треба да се има некој минимум на политички консензус кон ова прашање. И тоа е потребно во вој момент на овие 250 илјади невработени.

Благодарам.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-динот Сулејмани.

РИЗВАН СУЛЕЈМАНИ:

Почитувани министри, почитувани пратеници,

Денеска пред нас имаме еден многу значаен закон, Закон за зголемување на вработеноста. Иако на почетокот сето ова ми изгледаше како на фајтарска предизборна кампања, во која едни нудат, други прифаќаат, треба да признаеме дека првите се во потешка ситуација

XV/8

затоа што тие можат да добијат нок-даун, а другите само поени да книжат. Но, поаѓајќи токму од тие зборови јас би сакал овде прво да им дадам јавно признание на Владата на РМ и на ресорното министерство, што се одлучи пред Парламентот да излезе со еден ваков проект.

Овде, пред нас провејаја две тези, едната во која се вели дека овој закон е чисто од маркетиншки карактер, од предизборна кампања а другата дека законот, навистина, предлага решение што и те како ќе помогне во решавање на едно од најгорките прашања денеска во Македонија, а тоа е вработувањето.

Првите, оваа теза ја засниваат дека би било подобро за стопанството на РМ овие пари што ни е познато дека се земаат од ставката во Буџетот за социјалното згрижување да се дадат на одредена банка што ќе ги пласира со поволни кредити па тој, тие поволни кредити ќе ги зема некој и ќе може така да вработи. Оние кои ја пласираат оваа теза заборуваат една проста математика затоа што овие 60 милиони долари што се предвидуваат од Буџетот на РМ, тоа значи дека се додека тие пари ги оплодуваме преку давање на одредени менаџери или претприемачи ќе треба за тоа време најмалку на 30 - 40 илјади луѓе кои чекаат денеска за социјална помош, за тоа време ништо не добиваат.

Од друга страна, другата теза што овде јас лично ја поддржувам, е дека во моментов мораме нешто да направиме за да им дадеме можност на сите силни и здрави сили, првенствено мали претпријатија, како што е случај секаде во светот, токму тие се носители на развојот на било која држава и се најголеми апсорбери на вработувањето во светот, и , не случајно денеска во развиените земји токму овие претпријатија го носат товарот на едно стопанство.

Во една Јапонија, според мои сознанија, дури 80% од претпријатијата токму се од овие мали и средни претпријатија каде има вработено од 5 до 50 максимум.

Целта на Владата ја гледам во насочувањето токму на овие мали , млади претприемачи кои имаат идеи, знаења, но само им треба еден поголем простор да можат да дојдат до израз. Токму ова решение е еден поволен амбиент каде ќе можат да дојдат до израз сета нивна креативност. Во менаџментот е јасна една теорија, никогаш тие не се носители, туку претприемачот е тој кој ќе најде простор меѓу прстите на еден слон каде ќе згази. Мислам дека идејата на Владата во овој момент е погодена, а мислам дека сите здрави политички сили денеска, без оглед колку ќе се најдат во незгодна ситуација, треба да го признаат како многу добар потез и како перспективен.

Овде се протежираше и тезата дека наводно, одредени субјекти ќе бидат во нерамноправна положба затоа што некои ќе мора да платат до 7 8% давачки за нивните вработени, додека другите кои денеска ќе вработуваат нов работник, ќе бидат ослободени. Оваа теза се состои токму во тоа сите тие кои денеска ќе вработат, ќе бидат воглавном мали претприемачи, мали претпријатија. Додека другите, ако има таков храбар кој ќе може денеска да инвестира со милиони марки, како што рече претходниот, а за таква инвестиција ќе користи една бенефиција неговите вработени во тоа претпријатие да немора да плаќа давачки, навистина ние, како држава, како пратеници ќе треба да ја дадеме таа можност затоа што денеска да се вложува толку голем капитал и такви средства, ретко се наоѓаат такви луѓе. Од таа гледна точка мислам дека нема да бидат погодени сите тие што мислат дека ќе бидат погодени од овие причини.

XV/10

Но, спрема мене, сето ова да може да функционира, навистина тоа да го почувствува најобичниот граѓанин, кој бара вработување, кој има идеја, сака да работи, ние ова мора да го придружине со придружни закони или измени и дополнувања на одредени закони кои таквата можност им ја ограничуваат или им ја отежнуваат.

РИЗВАН СУЛЕЈМАНИ: (Продолжение)

Морам уште еднаш да потсетам дека пред некое време во овој Парламент беше понудена измена и дополнување на Законот за трговските друштва, каде им се ставаше една многу сериозна замка на сите тие кои сакаа да отворат нешто, некоја мала фирма, мал дуќан, за таа работа да мораат да извршат цела процедура при Министерството за урбанизам, затоа што се бара посебна дозвола за користење на градежниот објект. Јас мислам ако Владата имаше храброст да донесе еден ваков закон, кој ќе има траење макар од 2 години, можевме едно такво решение да понудиме и во тој закон, на тие луѓе кои сакаат да работат да им се овозможи барем привремено за 1 или 2 години да можат да ги користат сите објекти кои таква стојат како затворен капитал, а неможат да бидат ставени во функција поради овие административни мерки. Ние таквите мерки мислам дека треба да одат паралелно со овој закон, за да може конечно да им се отвори можност на најобичните луѓе да можат и тие да остварат минимално вработување, да можат да се вработат себеси, а така да помагаат на државата и себеси, и да го покренат тоа тркало на развојот на една држава.

Да потсетам, мислам дека во една емисија за еден ваков закон од еден експерт беше кажано дека ова не е новина кај нас. Ваков или сличен закон некој експерт спомна дека е спроведен во Израел, кога се очекувало зголемување на вработеноста поради миграција на Евреите од Русија во Израел и тогаш се очекувало зголемување на невработеноста некаде до 30%, но со вакви мерки е дојдено до констатација дека таа невработеност наместо 30% се намалила само на 60%. Според тоа, сите стравувања дека од овој закон нема ништо да

остане, сепак, секој од нас презема голем ризик однапред да го прогласи за неуспешен, колку што зема ризик премиерот да каже дека тој е тој кој што ќе ја прифати оваа борба и ќе одговара пред електоратот на идните избори.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-динот Коцевски.

АЦЕ КОЦЕВСКИ:

Почитуван потпретседателе, почитувани претставници на Владата, дами и господа, сосема накратко би сакал и јас да го кажам мојот став во врска со законот што е на дневен ред. Би почнал од следното.

Прво, неспорен е фактот дека невработеноста е еден од најтешките проблеми на земјата не само економски, социјален, туку и политички проблем поради рефлексите на вкупните општествени односи на земјата. Од таму, за мене е разбирлива намерата на Владата за поенергично соочување со овој проблем. Стапката на невработеност од 44,8%, како што вели економската наука, е убедливо најголема во Европа, а веројатно и во светот доколку се исклучат некои неразвиени африкански земји. Меѓутоа, во таа бројка веројатно не се вклучени стечајните работници и работниците кои во континуитет повеќе од неколку месеци не добиваат редовно плата, а според стандардите меѓународни и тие би требало да се

гоетираат како невработени работници. Меѓутоа, дури ако го земеме како точен податокот на официјалниот Завод за статистика дек процентот на стапката на невработеност е 31% во Македонија, дури и таа бројка е секако најголема во Европа.

Од таму, коментарите на премиерот и споредбите кој ги правеше со Словенија, за мене во најмала рака се неумесни, пред се ако се има фактот каде е сега Словенија, а каде е Македонија и колку заостанавме во вкупниот развој не само со Словенија туку и со другите земји кои сепак фатија приклучок кон ЕУ и Нато пактот.

Енормното зголемување на невработеноста е еден од најголемите, ако и најголем неуспех на оваа Влада и на претходните влади на РМ. Затоа, јас ја поздравувам намерата на Владата за разрешување на проблемот, но не верувам дека ќе ги даде очекуваните резултати. Верувам во тоа дека невработеноста ќе биде сериозна задача не само за оваа Влада, туку и за сите наредни влади без разлика кои политички партии ќе ги составуваат нив.

Предложената мерка во законот ја сметам како типично административна, која е дури и противречна на основните парични принципи и затоа нереално е да се очекуваат нови 50 илјади вработувања по тој основ. Тоа го велам од следните причини. Затоа што цената на трудот не е единствениот и основен проблем за зголемување на невработеноста, а оваа мерка се заснова токму на тоа претпоставувајќи го интересот на работодавачите заради поевтинување на цената на работната сила. Затоа што дури и МАНУ, во својата Студија за развојната стратегија на РМ во наредниот период предвидува отворање на само 25-30 илјади работни места во следните 5 години.

XVI/4

Затоа што искористеноста на капацитети за производство во нашата земја е сведено некаде на 35%, затоа што инвестициите во оваа година во споредба за минатата година се помали за 30%, а сите сме свесни дека без инвестиции нема развој. Затоа што трговскиот дефицит наместо планираните 255 милиони долари, веројатно до крајот на годината ќе достигне вредност од 400 милиони долари, што зборува вкупно за состојбите во економијата во нашата земја и нејзината исцрпеност. Затоа што немаме пливачки курс на денарот, стабилен, но нереален курс. Затоа што извршената девалвација во минатата година не ги даде очекуваните резултати пред се во извозното стопанство, поради што веројатно и следната година, иако се вели дека ќе се брани со сите средства цврстиот курс на денарот, ќе бидеме соочени со некоја нова девалвација. Ова го зборувам затоа што процентот на порастот на извозот не го достигна тоа ниво што го очекуваше Владата за разлика од увозот кој континуирано се зголемува. Затоа што изостана поддршката на малите и средните претпријатија. Затоа што јавната потрошувачка постепено се зголемува и нејзиното учество е премногу големо во буџетските расходи, што значи дека и ние имаме нерационална и скапа држава и државна управа.

Според мене, за разрешувањето на невработеноста потребни се сериозни зафати и неможе да се очекуваат резултати на краток рок, односно преку ноќ. Но во пресрет на изборите на Владата и требаат резултати на краток рок, за да ја покрие својата неспособност и неуспешност.

Овде многу често се зборува за проблемот на политичкиот маркетинг. За мене, се е политички маркетинг, без разлика тоа дали го

прави позицијата или репозицијата, посебно кога ќе се влезе во изборна година, а ние навлеговме во изборна година, без разлика дали изборите ќе бидат редовни или предвремени и поради тоа имам потполно разбирање за потезите на Владата. Меѓутоа, секој кој презема одредени потези е свесен за својот политички ризик од потезите односно можноста сите тие потези, доколку не се добро испланирани да се вратат како бумеранг. Поради тоа, мислам дека Владата од тие причини се одлучи на ваков потег, кој беше помпезно најавуван во средствата за јавно информирање.

Моите проценки се дека веројатно ќе се добие извесен број на статистички регистрирани нови вработувања, пред се од тие што се вработени како што вели народот 11 на црно" односно во сивата економија. Но вистински ефекти секако ќе изостанат, барем не во таа мера како што очекува Владата.

Невработеноста може да се реши само со отворан>е нови продуктивни работни места, со создавање на нов производ, со ревитализација на затворените производни погони, со нови директни инвестиции во стопанството. Затоа, можеби е подобро да се размислува дали не беше поаметно овие 60 милиони марки или некои слични 60 милиони марки да се дадат за поддршка на малите и средните претпријатија за кредитирање на приватниот сектор со поволни камати. Тогаш ќе се вработеа далеку помал број луѓе, меѓутоа, тие сигурно ќе беа трајно вработени.

Исто така, со преземање на потребните мерки за наплата на даноците од страна на државата, создавање вистински

пазарен амбиент, а не со создавање на услови за нездрава и нелојална конкуренција, во која ќе бидат оштетени тие што редовно си ги измирувале обврските кон државата. Со создавање на услови за поголемо зголемување на бруто општествениот производ, ас не повеќе од 5-те проценти што се предвидени, бидејќи со толкав процент само привидно може да дојде до зголемување на вработеноста. Со зголемување на рејтингот на Македонија што е многу ниско паднат, пред се поради политичките ризици во Македонија и регионот, за инвестирање неповолната структура и неспособноста за отплата на долговите. И на крајот со соодветни зафати за намалување на давачките на работодавците по основ на придонеси и даноци, но подеднакво за сите без дискриминација.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-динот Звонко Каров.

ЗВОНКО КАРОВ:

Почитуван господине потпретседателе, почитувани господа министри и претставници на Владата, дами и господа пратеници,

Следејќи ја внимателно расправата од самиот почеток по предлогот за донесување на овој закон, со кој практично се дава можност но не и обврска за вработување нови лица од работодавецот, повторно кај мене се наметнува потребата да повторам, а во неколку наврати тоа сум го правел до оваа говорница и да укажам на следното.

Законодавниот дом во најголем дел од својата работа, согласно позицијата на оваа демократска институција, е упатен на разгледување на закони, измени и дополнувања предложени од Владата но не ја исклучува и можноста за пројавена иницијативност во предлагање и одлучување да се произнесе и по иницијативи и активности и на пратеници и пратенички групи. На тој начин, многу појасно ќе може да се види кој и како по одделни прашања гледа и на каква позиција стои и во нивното предлагање и по расправата и по нивното решавање.

Инаку, воопштеното согледување на состојбите и префрлање во расправата од една точка од една во друга сфера, самото по себе не може да донесе директна непосредна и практична расправа и решавање на состојбите преку борба на аргументи. На тој начин, мислам дека и така Собранието ќе може поефикасно да работи, а и дебатите по одделни прашања ќе бидат и ќе овозможат појасни ставови, ставови и од поединци, па ако сакате и од пратенички групи. Сметам дека не е доволно само да се констатираат одредени состојби, некогаш точно искажани, некогаш извитоперени, како што не е доволно да се задоволи некој дека се укажувало тоа на нешто, но не било доволно прифатено, слушанто и тн.

Почитувани дами и господа, точно е дека денес имаме неповолна состојба во сферата на вработувањето, но тоа се состојби кои имаат корени многу поодамна и овој процес, разбирливо, ќе бара време, што во крајна линија би значело ублажување на состојбите, а не и целосно разрешување.

Денес имаме едно согледување за состојбите во оваа сфера преку предлог на закон како и согледување како тоа може финансиски да се следи. Имаме предлог за донесување со текст на предлог на закон. Мојот став и гледање по овој предлог е следниот:

Да се преземе обврска за плаќање на придонесите од плата за нововработени лица од страна на државата без сомнение претставува позитивен чекор и мерка за поздравување. Многу важно, за лицата евидентирани во заводот за вработување како невработени лица, а важно и за работодавците за кои таму каде што тие ќе оценат дека постојат и потреби и можности за нови вработувања, преку ова плаќање да бидат финансиски растоварени, стимулирани за нови инвестиции.

Во практичната примена на овој закон треба да се обрне внимание на злоупотребата, својствена уште на нашиот менталитет. Во текстот на предлогот на законот сметам за потребно од дополнување на текстот во смисла на утврдување на горна граница над која не ќе може државата да преземе обврска за плаќање придонеси од плата, независно дали тоа како амандман ќе го утврди Министерството за труд и социјална политика или ние ќе изгласаме со амандман, пример, просечно исплатената плата во стопанството, објавена во последниот месец или друга основица. За тоа постојат две причини.

Прво, финансискиот аспект, имајќи предвид дека правото на ослободување на придонеси од плата се остварува од буџетот и втората причина, за жал, повторно морам да ја повторам, менталитетот својствен за нас сеуште, да се изигруваат законските прописи.

XVI/9

На донесувањето на овој закон давам поддршка со убеденост дека ова решение дава можност која оди во прилог на невработените лица евидентирани во Заводот за вработување, а се разбира и во интерес на работодавците кои согледувајќи ги претходно своите потреби и можности, ќе бидат растоварени од давачките кои досега на тој план ги оптоваруваа, а за кои досега и постојано го потенциравме тоа.

Уште еднаш давам поддршка на Предлогот на законот.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Г-дин Павлов не е тука.

Има збор г-динот Богдановски.

ИГНАТИЕ БОГДАНОВСКИ:

Г-дине потпрепседателе, господине потпрепседателе на Влада, господа министри, дами и господа пратеници, за еден закон од 13 члена еве половина ден дискутираме со разни контроверзии, со тези од економска валоризација на вработувањето па до социјалната проблематика.

Морам да кажам дека овој закон вака како што е конципиран не би можел да се произнесувам од аспект на права. Меѓутоа, од правото на хуманост, од правото на една голема хумана и социјална идеја која нуди

еден преоден период на решение на дел од невработените луѓе во Републиката.

Оваа идеја меѓу граѓаните и граѓанството е примена многу убаво, да не речам извонредно затоа што таа нуди еден преоден период на решавање. Зошто го велам ова? Ако се потсетиме на законот кој што го донесовме за дисконтот, за поврзување на придонесите и работниот стаж, прашањето на здравственото, социјалното и пензиското осигурување, кој што направи еден голем потег во државата, што многу фирми разрешија одредена проблематика со тоа што го поврзаа стажот луѓето што се наоѓаа во сферата на изгубеноста одеднаш се појави еланот.

ИГНАТИЕ БОГДАНОВСКИ: (Продолжение)

Со тоа се разреши прашањето како во фирмите, а истовремено со тоа се разреши прашањето на вработените. Потсетувам на тогашната моја дискусија од тој домен, дека младите луѓе не претставува трајна граница ефектот и тоа што ќе го добијат како номинална вредност на плата во еден период на младост. Овие години изгубени, неповрзани во сверата на социјалното осигурување, неповрзани во сверата на инвалидско пензиското осигурување, ќе стигнат тие луѓе во позно доба кога ќе се дојде јасо сознание дека многу работи недостасувале и дека тогаш кога најповеќе ќе им треба, тие неможе да ги остварат своите права. Голема е работата денеска еден човек да биде социјално осигуран, здравствено да биде осигуран, а не само во сверата на економијата. Овие луѓе кои што ќе се вработат, или кои што на некој начин својот работен стаж, кој што сега не е евидентиран никаде ќе го положат, ќе се здобијат со работничка книшка, тие за овој преоден период од две години ќе имаат две можности. Едната можност да можат квалификувано и квалитетно да работат, за да создадат и одреден профит во организациите или кај луѓето кај кој што работат, и вториот елемент ќе се стекнат со работни навики кои што ќе им обезбедат можеби критериум дека и тие ќе можат да влезат во сверата на некоја индивидуална приватна ориентација во делот на работата. Не знам од многу дискусии дали се луѓето против или за. Многу со овој закон маркетиншки се настапува во името на политиката, па само ако е сегментирано, ако е само еден сегмент, кој што е во интерес на една популација која што не е вработена, ако таа популација со себе си носи поврзување и обезбедување на здравствениот сегмент господинот Ружин зборуваше за социјалниот сегмент, други зборуваа за економскиот сегмент, сепак овој закон приближно ја решава сверата

XVII/2.-

на социјалата, здравството и инвалидското осигурување. Ние денеска имаме многу работни организации, кои што имаат вработени кои припаѓаат во сверата на економиката, во сверата на пазарното стопанисување, меѓутоа, свесни сме дека тие организации воглавно и тие ја решаваат социјалната проблематика во државата. Далеку сме, а сигурно ќе се стремиме во делот на пазарното стопанство, меѓутоа, без работа без стварање на нови вредности на млади школовани генерации, нема создавање на профит а само профитот може да обезбеди нешто што ќе може утре да биде замаец за стварање на инерција за развој во општеството. Тој зид е дека треба да дојде стран капитал, тоа е до крајни граници експлоатирана тема, но вистината е таа дајте низ разни форми, па макар и минимални да овозможиме тие луѓе кои што сметаат дека треба да инвестираат и минимално во оваа држава да им излеземе во пресрет. Ние во нашата политичка структура во оваа држава, често напаѓајќи се едни со други стварајќи една суфициенција на вредност, сите луѓе од светот велат дека можеби е нестабилно подрачје, дали е тоа што ќе ни обезбеди враќање на вложените пари, а не она што ќе обезбедува профит.

Дами и господа, би ја завршил дискусијата со едно. Немаме друга алтернатива во политиката на Република Македонија ако не се отвориме во сверата за вработување. Ако не се најде некој сегмент за вработување, па макар да биде и оваа идеја која ќе даде и парцијални резултати, тоа е чекор напред во разрешување, но некомплетно започнување на разрешување на ситуацијата за вработувањето. Социјалниот човек кој што денеска нема средства за егзистенција е повеќе изложен на разни оптоварувања на здравјето и тн. Дали сте имале прилика да се сретнете со луѓе кои што неможат да обезбедат здравствена заштита, кои се третираат под една ваква или онаква категорија. Тој сегмент,

XVII/3.-

.1998тие луѓе се најмногу изложени на одредени оболувања. Ако тоа не го сториме, ако во овој период некој предлагаат да инвестираме преку една, две или три години циклусот да стигне за една, две или три години не се знае што ќе биде со таа растечка снага на невработеност на потенцијалот кој што стигнува од нашите факултети па и од сите средни школи кои што многу луѓе се ориентираат да фатат корка леб, а не повеќе да одат на факултетите. Факултетите сепак почнува да бидат привилегија на одредена категорија на луѓе. Генерациски, историски е одговорна и треба некој од пратениците рече, да постигнеме еден можеби историски би било тешко да се каже, но еден политички консензус за да се почне во делот на вработувањето. И ние во делот на сверата, без оглед на која политичка партија, по било кој програми ако не обезбеди или не создаде услови за да почне процесот да се разрешува за вработување, неможеме нашите луѓе на секој две или три години да им правиме патчиња со тоа дека треба егзистенција за тие луѓе. Но и тоа треба. И тоа треба да го направиме. Истовремено да создадеме услови за да може да се вработат. Дали ќе бидат 50 илјади луѓе дали ќе бидат 40 илјади луѓе, јас знам многу работодавци кои што не плаќаат придонес на вработените. А тие работат кај нив. Зошто да не ги легализираат тие, па и само ако тој сегмент го направиме, тоа е многу добро. Да не се залажуваме ние имаме објективно прераспределување на дел од парите од Буџетот. Наместо тие пари да ги даваме во инвалидско - пензиско, здравствено осигурување и тн. ние ги даваме во сверата на вработувањето, ги разрешуваме прашањата на вработувањето, а парите повторно доаѓаат во сегментите кои што ја обезбедуваат оваа свера. Таа распределба ја намалува тензијата, отвора перспектива и се создаваат нови вредности кои што во профитот на создавањето на вредностите ваму само пасивно се распределиле, ќе се создадат услови ние полека, не дека сакаме, а сигурно сакаме многу, туку мораме да излеземе од овој

XVII/4.-

зачара круг, инаку ќе останеме во сеќавање само по тоа што од оваа говорница сме се надмудрувале дека овој потез чини или не чини. Во таа смисла јас ќе го поддржам законот и сметам дека само идејата заслужува генијална поддршка, а реализацијата сигурно дека ќе најде на добар прием кај луѓето во нашата држава.

ЗДРАВКО СТОЈКОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, почитувани министри, мислам дека во интерес на времето ќе бидам многу краток, меѓутоа ценам за потреба дека расправаме за закон кој по мое лично убедување е еден од најважните во последно време што Владата ги предложи на Собранието. Со самото тоа уште со најавата на премиерот за донесување на ваков закон кај младата популација побуди голем интерес и мислам дека со поставувањето во јавноста ќе вроди плод, односно до растоварување кај оваа категорија на луѓе бидејќи иднината почива на нив. Ако предвидувањата се 50 илјади нови вработувања, лично мислам дека се остварливи, поаѓајќи од примерите каде што и јас работам. Ако до вчера сум размислувал дека ми требаат 15 нови вработени, сега со овој закон веќе таа бројка ја дуплирам, односно ја качувам на 30 од едноставна причина што трошокот по вработен човек веќе ми е за половина поевтин. Према тоа, ако јас вака размислувам, мислам дека поголем број од ВАС стопанствениците овде истото го размислува и ако имаме предвид фирми регистрирани, од тие нека работат 25 илјади по два нови човека да вработат, тоа се 50 илјади, нека се по еден пак е 25 илјади, а 50 илјади према 250 илјади тоа е една добра петина односно 25% нови вработувања, верувајте дека со ни една друга мерка мислам дека нема шанса да имаме толкава вработеност. Сметам дека во сверата на хумани, социјални закони е еден кој е најрадикален чекор кој треба да вроди плод. Пред се реков прво хуманата страна, каде што делот на граѓанството некаде од

XVII/5.-

25 до 35 години таа популација која чека на ред лично би се растоварила на тоа кога ќе го додадеме нивните родители кои исто така кои се оптоварени, понатаму место социјална помош од 2000,3000,5000 тој Се работи за тие кој ќе има поголем придонес, отколку да седи дома и да се досадува и да измислува работи кои што му се потребни за трошење на енергијата.

Понатаму продуктивната страна. Ние сакале или не, да признаеме последните 6 години, а нешто и од порано, многу малку имаме вработување Јас ова го велам по пример од нашата работна организација каде што од 1989-1990 година немаме обновено работна рака и веќе се судруваме со проблемот прво новата техника и технологија бараат стручни кадри. Јас сум оптоварен и со тоа што бевме и загубари и неможевме со ваква структура да се обновиме, тоа веќе ни се свети. Или обичен пример. Во организација имаме каде што не знаат стран јазик. Велиме комуницираме со Европа, со Запад, воведуваме нова опрема, а морам да доведувам преведувач посредно да се разберам, што мислам дека не е добро. Кажав околу техниката и технологијата, каде што овие луѓе мислам дека ќе придонесат многу. Можеби малку ќе биде смешно кога ќе речам развојна компонента, меѓутоа, ако овие луѓе влезат во процесот на производството тие доста се измачиле, чекаат за работа, стручно се остручени и заради тоа што велиме дека се од времен карактер тие ќе мора да размислуваат да креираат и да отвараат нови работни места каде што инаку егзистенцијата ќе им биде загрозувана. Кај работодавецот после поминувањето на двете години на важењето на законот, сигурно дека ќе мора и тие да креираат односно да размислуваат. Од тие причини, мислам и од средината од каде потекнувам ќе најде овој закон на одобрување, сигурно дека во предлогот се можни шпекулации, јас само еден пример ќе наведам каде што луѓето кои сега по некој основ отидоа технолошки вишок кои имаат над 25 години ја имаат таа надокнада од Заводот од 50

XVII/6.-

сега 40%, утре со работодавецот се договорот и двајцата ќе имаат корист и работодавецот и овој и нема да го пријавува во Заводот за вработување. За овие примери малку и со министерот разменивме мислење кој рече дека тоа ќе биде санкционирано со казни мерки меѓутоа, мислам дека вакви се многу мал број во однос на она што се предвидува, така да од тој аспект не би требало да биде кочница.

Двата амандмана што ги поднесов се во функција на подобрување, односно едниот како што реков да бидат рамноправни оние луѓе кои по редовен пат одат во пензија, мислам дека на нивно место треба да се вработат нови, од тие причини треба оваа работа да делува стимулативно така да мислам дека веројатно после по расправата по амандманите ако некој друг има можат да влезат и таму полесно да се прифатат. Се на се јас мислам дека за овој период од три години и нешто, дојде на дневен ред законот кој навистина треба апсолутно да биде поддржан и од позиција и од опозиција, заради тоа што тоа го чекаат идните генерации на кои што нашето стопанство треба да почива.

ДИМИТАР ТРПЕНОВСКИ:

Почитуван потпретседателе, почитувани колеги, идејата на овој закон е навистина инспиративна од хуман аспект меѓутоа, не можеме да кажеме дека не е и проблематична во моделот на нејзината реализација Зошто? Ние во целиот изминат период се залагавме за привидно социјалните фондови, ги зголемувавме стапките од 18 до 20% пензиско, здравствено 8,6%, вработување 1,5% и персонален данок од 23% до 35%. И тоа се дотогаш беше добро, заради тоа што беа бројни здравите економски субјекти кои што може да ги плаќаат овие придонеси.

Бидејќи со процесите на трансформација настанува селекција и редукција на здравите економски и социјални субјекти, кои што учествуваат во фискалната свера, за финансирање на социјалните фондови

XVII/6.-

кои се намалуваат како императивна се јави потребата за редистрибуција на трошковната страна на буџетските средства. Направивме еден дисконт за придонесите. Што тоа значи. Тоа значи дека јас немам пари, дај што ќе дадеш да преживеам. Тоа покажува дека буџетот се наоѓа во силна фискална компресија, односно дека нема доволен прилив на средства. Сега уште еден дисконт, вработување. Длабоко хумана добра идеја против која што никој неможе да биде. Сега вели државата јас сум ти должен. Многу ти зедев. Ќе ти вратам. Тоа значи дека како добродетелот што го отвора ќесето да му подари на некој некој динар на луѓето што им ги земал сака да им помогне на невработените луѓе. Од ова што можеме да заклучиме. Можеме да заклучиме дека се движиме во свера на буџетска држава, односно сега веќе државата, буџетската држава станува претприемач, економски агент.

ДИМИТАР ТРПЕНОВСКИ: (продолжение)

Правото решение е во две насоки, или фискалното отповарување треба да се редуцира и да се ослободат економските субјекти од давачки, потоа да се создаде простор, сами врз база на економските законитости да вработуваат луѓе. Тоа е едно и второ насочување на средствата од социјалните фондови преку програми за вработување во веќе згаснати економски субјекти.

Ние знаеме, поготово во ридско-планинските краишта дека имаме такви економски субјекти кои што се згаснати и сега велиме можно е вработување само со инвестиции. Па извршени се инвестиции, има капацитети, има се. Зошто селективно и програмски, низ еден ваков закон не ја насочуваме работната сила таму каде што е потребно за нивна ревитализација. Инаку оваа операција ако е едноставна, значи во суштина дека формулата на операцијата е претворање на социјалните буџетски трансфери за невработеноста, во субвенции за вработување. Од аспект на буџетските расходи и од аспект на буџетските приходи. Тоа е игра без добивка. Тука никој не добива. Добиваат само работниците кои ќе се вработат, добиваат и некои економски субјекти каде што тие ќе се вработат. Меѓутоа, настанува една друга проблематична ситуација. Здравите економски субјекти кои ќе ги плаќаат сите придонеси во социјалните фондови се во подредена ситуација во однос на овие субјекти. Тоа е дискриминирачка работа.

Второ, ако се населат во секторот на вработување на луѓето што се сместени во сивиот пазар, пак ќе имаме двојни пазари. Еден ќе биде реалниот пазар на здравите економски субјекти кои ќе си ги плаќаат придонесите и второ, во реалниот пазар сега ќе му прилепиме еден сив кој нема да ги плаќа придонесите. Значи се работи за еден компромис меѓутоа, како времено решение.

Голема е веројатноста дека големата работна сила за овие економски субјекти кои ќе прифатат работници на овој начин финансирани ќе произведе нееднаквост на цените на производите. Во структурата на цените на производите ќе имаме промени. Пак ќе имаме дискриминирачки пазар, привилегиран и дискриминиран. Според тоа лично мислам дека оваа дисконтна мерка, краткотрајна од две години, во операционализацијата треба да биде насочена кон оние економски субјекти, капацитети, кои низ процесот на трансформацијата се затворени и програмско насочување на овие буџетски средства. Се разбира дека мора да ја прифатиме тезата дека се наоѓаме во ситуација дека што Буџетот се наоѓа во една фискална агонија и дека во неговиот ментален склоп во вакви ситуации можни се само вакви реакции. Според тоа, ние не смееме да дозволиме да се движиме во обратен правец од она што го зацртаваме со осамостојувањето и транзицијата, пазарната економија. Тоа треба да го сватиме како хумана мерка. Меѓутоа, која не се вклопува во исходот на една здрава економска логика и политика. Но, не смееме да си дозволиме да носиме епитет дека не сакаме, сакаме, ја поздравуваме мерката. Меѓутоа таа по својата содржина е и проблематична од аспект на пазарните законитости.

КИРЕ ВИДИМЧЕ:

Очигледно проблемот кој го третира овој закон побудува голем интерес и вистина е дека сепак проблемот на вработеноста е еден од најтешките проблеми во Македонија кој моментално не тишти и кој се осеќа скоро во секој дом. Затоа и законот за кој сега расправаме односно начинот на кој тој е најавен, начинот на кој тој

XVIII/3

популаризиран во медиумите, за жал многу наликува на октоподските настапи од оваа говорница. Кога велам дека многу наликува мислам на следното.

Имавме чест овој закон лично да го најави премиерот и тоа да излезе од седница на влада да одржи кратка прес конференција и ударно да го најави , па потоа пак да се јави на своите редовни активности, и да продолжи со работа на седница и патем, после тоа да следи една бура од коментари и секакви изјаснувања по тој закон во медиумите што електронски што пишувани. Значи очигледно со ова предлагање на закони се сакаше да се постигне пред се сценски ефекти. Но, јас би прашал зошто баш сега. И веднаш ќе одговорам. Моето мислење е дека исклучиво од политички цели и најискрено да кажам дека жалам што така чувствителен проблем се употребува за политички цели. Ова го мислам заради тоа што проблемот на акутната невработеност не е ништо ниво, бидејќи од поодамна е проблем што би требало да ја загрижува било која и малку озбилна Влада. Досега упорно се игнорираат сите предлози и иницијативи за разрешување на овој проблем и сега наеднаш пред почетокот на годината на парламентарните избори помпезно се најавува проектот.

Што нуди предлогот на законот.

Јас би почнал пред се од името. Вели - Закон за зголемувањето. Значи закон од само 13 члена има претензии да го зголеми вработувањето односно да реши еден многу тежок проблем во оваа држава. Зарем на Владата и требаше толку време и размислување за овие фамозни 13 члена. Зошто Владата досега чекаше и како процени дека баш сега треба да се промовираат овие 13 члена.

XVIII/4

Јас морам да ве потсетам дека оваа влада има тригодишен мандат зад себе со некои реконструкции , но како влада од тригодишен мандат, а да не спомнам дека премиерот има пет годишен мандат во кој мандат и на премиерот и на оваа влада има еден перманентен раст на невработеноста и сега наеднаш закон за зголемување на вработеноста и тоа во година кога се спремаме за предизборна кампања и ние и вие господа од СДС.

Морам да кажам, по мое мислење проблемот на невработеноста може да отпочне со разрешување само со систем на мерки и закони кои од повеќе страни ќе го третираат проблемот, а не, како во случајот на овој закон само со 13 члена и со ставка во Буџетот. Мене не ми е јасно, на пример кои бројки на невработени лица се обработуваа при замислувањето на законот, како и при определувањето на стапката од 60 милиони германски марки во Буџетот. Дали бројките од типот на 10.713 невработени во Битола која бројка владата упорно ја употребува во сите официјални извештаи, или бројката од 19.341 невработен во Битола што фактички е официјален. Ова го кажувам заради следното, што на последната седница имавме и разговор со господинот потпретседател на Владата кога тој ме убедуваше дека во Битола има само 10.713 невработени, но сигурен сум се дупло. Затоа прашувам и имам право да го поставам тоа прашање, дали при разгледувањето на мерките во овој закон и при разгледувањето на ефектите од овој закон, се имаа во вид бројките од типот 10.713 или од типот 19.341.

Што се однесува до тие 60 милиони германски марки, би замолил да направиме една анализа во друг правец. Имено, доколку претпоставиме дека просечно по 200 германски марки ќе се одвојат по вработен и тоа за 12 месеци, доаѓа дека ќе добиеме некаде максимално,

XVIII/5

нека е таа бројка од 25 илјади корисници, веројатно оттука, произлезе тој фамозен број од 50 нови илјади вработувања но јас ќе ви кажам дека ни еден од тие што ќе се вработат како нови вработени веројатно голем број од нив нема да пријават реална плата тука ќе пријават доста поголема, бидејќи ќе можат добар дел од парите да ги прикријат, а се разбира давачките спрема општеството ќе ги подмири Буџетот. Така да доаѓаме до факт, за жал дека бројот на тие што официјално ги коментираат 50 илјади ќе биде помал, ако воопшто биде, а втората година кога, бидејќи овој закон ќе трае две години тие 60 милиони германски марки по логиката на нештата ќе треба да бидат доста поголеми за да може да се следи динамиката која е планирана. Од друга страна имајќи го членот 55 став 2 од Уставот кој вели: "Републиката обезбедува еднаква положба на сите субјекти во пазарот".

Логички се поставува прашањето за уставноста на ваквата мерка односно за воведување на протекционизмот. Јас ќе ве замолам да размислите за идејата што значи некој да отвори фабрика со иста дејност како некој друг кој редовно плаќа давачки, а новиот сопственик ќе има ослободување од сите давачки, па каква ќе биде неговата шанса за конкуренција на пазарот во однос на преостанатите. Не би сакал да ве убедувам многу сите знаеме бидејќи сето тоа е од стилот на она што беше кажано и кога донесовме закон за ослободување или за алиментација на делот од давачките кои ги должеа стопанствениците. Значи воведуваме нелојален протекционизам на пазарот за стопанските субјекти.

Доколку се имаат предвид средствата кои владата ги определи за оваа година и за овој закон во Буџетот, прашувам зошто владата не се определи за подеднакво стимулирање на сите

XVIII/6

работодавци и субјекти во целост. Имено, ако со овие 60 милиони германски марки во оваа година се размислеше малку, комплетно можеше да се обезбеди намалување на давачките на сите вработени за 10 до 15%. Значи намалување на тие фамозни 78% кои сега моментално мора да се издвојуваат, а со оглед на тоа што во идната година реално ќе бидат потребни многу повеќе средства за реализација на овој закон можноста за намалување на придонесите за издвојување се зголемува. Значи, ќе дадеме шанса на сите субјекти во стопанството да работат, многу порелаксирано, да им дадеме шанса да просперираат и подеднакви услови. Но, за жал целта на владата не е реално да придонесе за разрешување на проблемот кој очигледно целта е маркетинг. Да не зборувам за нерамноправниот третман на невработените лица. Имено овој закон ќе може да го користат само тие што се пријавуваат најмалку една година. Што со другите? Дали тие се граѓани од втор ред.

Што се однесува до реалната можност на овој закон јас ја гледам само во делот на делумна амортизација на непријавените односно илегалните вработувања или работењето на црно, но и за зголемен прилив на пријавување на невработени, а непријавени лица. Значи, доколку реално се прикажат резултатите, а не на начин како што се прикажуваат податоците за невработеноста во Битола, Јас лично очекувам официјалната бројка на пријавени невработени лица во најмала рака од прилика да остане иста, а мислам дека има шанса за малку да се зголеми, бидејќи веќе има најава за зголемен прилив на пријави во заводите за пријавување по повод предлогот на овој закон.

Исто така би сакал да укажам на уште една нелогичност. Имено, законот се однесува на трајни вработувања односно вработување на неопределено време, а самиот закон е со важност од само две години. Мора да се согласите дека постои една голема нелогичност. Зборуваме за трајно и неограничено, а му даваме важност на законот само две години. Што ќе се случи по истекот на овие две години. Дали предлагачите на законот размислуваат што после тие две години. Колкав дел од тие евентуални легализирања на вработување во овие две години ќе премине пак во илегалата. Значи, повторно со полно право се поставува прашањето за вистинската желба на Владата за разрешување на проблемот на невработеноста на долги стази.

На крај имајќи полн респект спрема тежината на проблемот за невработеноста како и согласно моите желби и стремежи за разрешување на овој проблем многу жалам што Владата го предлага овој закон како алтернатива на системот мерки кои во секој случај се неопходни за разрешување на овој проблем и за жал, мислам ефектите на овој закон ќе бидат многу слични, ако не и идентични со најавената акција за лов на октоподот од оваа говорница. Како и со октоподот и во овој случај ќе имаме само јак маркетинг, многу побудени надежи и на крај уште поголемо разочарување кај сите заинтересирани.

МИРКО ЛАЗАРЕВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани министри, почитувани владини соработници.

Законот за вработување е последната надеж за сите 254 илјади невработени, нивните семејства и распакување на веќе распакуваните куфери за одење на печалба во белиот свет посебно на младите со мака создавани стручни кадри во нашата држава.

XVIII/8

Кажаното од дискутантите на Социјалистичката партија на Македонија во целост го подржувам и тоа е дел од програмата на нашата партија и немора да биде промотор конкретно овој закон, но вработувањето од витално значење за нашата земја.

Јас неznam како и со кои критериуми ќе се врши вработувањето, но од секој аспект па дури и од психолошки, ќе даде олеснување, ќе внесе оптимизам и ќе реши еден тежок проблем на државата која само поради оваа голема рак рана е омрзната кај армијата невработени и спремни се со сета насобрана енергија и агресија да ја негираат.

Јас овој закон го подржувам, бидејќи друг излез во сегашната тешка состојба не се нуди.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-дин Лазаров.

ЈОВАН ЛАЗАРОВ:

Почитуван претседателе, почитувани министри, почитувани колеги пратеници,

Вработеноста е најзначајниот и најголемиот проблем со кој се соочува нашата држава, вработеноста, односно невработеноста, а од тие причини јасно е зошто овој закон, иако краток по содржина побуди толкава дискусија овде, а и побудува голем интерес во јавноста.

Веднаш на почетокот да кажам дека го поддржувам Предлогот за донесување на закон, со Предлог на закон и ќе гласам за него, иако има оценки дека тој има маркетиншки карактер, дека ќе ја наруши конкуренцијата на пазарот и т.н. Меѓутоа, мислам дека тој ќе даде одредени позитивни ефекти.

Факт е дека постојат голем број лица кои сега работат, а не се заведени во Заводот за вработување не се пријавени. Само тие да се пријават, тоа е веќе еден придонес за тие лица. А, таквиот број сигурно не е мал. Според некои оценки се движи околу 20 илјади.

Како што овде беше нагласено, постојат искуства од примената на овој закон. Да Ве потсетам, тоа го кажав овде кога зборувавме по нацрт-законот за социјална заштита и тогаш реков дека такво и такво искуство постои во државата наречена Израел и тогаш го кажав и ова што денеска се предлага. Денеска сакам да потенцирам уште една работа, дури имало и таков закон кој што на работодавците им се давала социјалната помош што се делела и што се дели на лицата.

XIX/2.-

Наместо да се даде на лицето кое прима социјална помош , се дава на работодавецот и на тој начин тој добива работник со мала доплата, работник кој има работа, кој има плата, а општеството има помал број на невработени. Еве, денеска, со задоволство можам да констатирам дека Владата имаше слух за оваа дискусија и ова размислување и , еве, ни го предложи овој закон.

Меѓутоа, сметам дека овој закон треба и мора да има само еднократна употреба. Затоа е тој закон со временско ограничување од две години. Јас!тоа го разбираам. Законот не би имал никаков ефект и смисла ако се продолжи на повеќе години, затоа што мора да завладее развојната компонента, компонента што долго време ја очекуваме, меѓутоа долго време одефме надолу, паѓафме и еве , од минатата година застанавме на едно ниво. Оваа година има скроман, но сепак благ,иако многу благ, но тоа е сепак пораст.

Се надевам дека новите инвестиции ќе заживеат, а и стран-скиот капитал ќе дојде, иако скроман. Неколку пати овде кажував зошто тој странски капитал не доаѓа. Мислам дека внатрешните проблеми со кои што се соочуваме, настаните како што се: Гостивар, гостиварските настани, па "ТАТ" и слично, нанесуваат голема штета за Македонија. Како такви сме држава со ризик за внесување странски инвестиции. Значи, ние треба да работиме на внатрешната стабилност, но државата и се разбира , еве , полека ја оформуваме и законската регулатива, странецот да биде сигурен во своите инвестиции и својот капитал што ќе го донесе.

Ако после две години е проработи развојната компонента, тогаш , се разбира, овој закон нема да ги даде своите очекувања.

XIX/3.-

Јас, искрено очекувам, после две години дека сите оние луѓе кои сега ќе најдат вработување по овој закон дека , најголемиот број ќе си ги задржат своите места и дека ќе бидат продуктивно вработени. Од тие причини давам поддршка на законот.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Листата на пријавени за дискусија е исцрпена.

Дали уште некој се јавува за збор?

Има збор г-дин Зибири, министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Бев во дилема дали да земам збор. Меѓутоа со оглед на тоа што бев неколку пати прозван и од пратеници кои од разбирливи причини очекуваат одговор на некои дилеми и поставени прашања, и заради фактот што беа изнесени доста забелешки и критики по однос на предложениот текст на законот, сепак чувствувам потреба да се обратам на Собранието, а преку тоа и на јавноста и некои работи да разјаснам.

Најпрво да констатирам дека повеќето од забелешките и идеите што се даваат тука заслужуваат внимание и респект и како такви ги сфаќам и разбираам, со добра намера да се дојде до подобар закон односно видувања како овој многу чувствителен проблем да се разреши.

Уште на почетокот да кажам дека се согласувам со сите пратеници кои го изнесоа ставот дека овој проблем не е така едноставен, дека овој проблем не може да се реши само со овој закон и само со една мерка. Напротив, дека проблемот е многу покомплексен, дека тој бара

XIX/4.-

комплексни мерки за разрешување, краткорочни и долгорочни. дека тој не е само социјален, не е само економски, не е само политички, туку истовремено е и економски и социјален и политички проблем.

Оттука и она што беше изнесено и во уводното излагање на претседателот на Владата и во моето воведно излагање по однос на законот, беше истакнато дека Владата со Предлогот што го поднесува не мисли дека ќе го искорени невработувањето во Македонија, зошто тоа и да се сака не може да се направи. Тоа го немаат направено многу поразвиени земји, нема да го направи ниту Македонија. Нема да го направи ни оваа Влада, ни ниедна друга Влада. Прашањето е само да се ублажи проблемот и да не поприма вакви димензии какви што има и да не прерасне во нешто друго, што верувам дека ниту еден од пратениците не го посакува.

Се согласувам со сите пратеници кои тврдат дека прашањето на невработувањето треба да се бара во економскиот раст односно инвестициите. До оваа констатација се е јасно. Со тоа се согласувам. Меѓутоа, ова го знае секој просечен студент од Економскиот факултет или од Правниот и дека така може да се реши проблемот. Меѓутоа кога ќе се седне и ќе се соочите со проблемот, ќе видите дека тој е многу потежок. Дека тоа што е напишано во книгите не секогаш така лесно може да се спроведува.

Оттука, мислам дека ова не е изум на оваа Влада. Ова не е откривање на Америка. Ова е само една мерка која, во слична или поинаква форма е применета во други земји. Ова е само еден порадикален чекор што Владата го презема во смисла на она што еден од пратениците го оквалификува како "шок - удар" за ублажување на многу изразениот проблем во моментов. Тоа не подразбира заборавување и поместување на другите макро-економски мерки што перспективно треба

XIX/5.-

да го разрешат проблемот и тоа токму во духот на она што беше од скоро сите пратеници кажано, со економски раст, со зголемување на производството, со поголеми инвестиции, со подобра и постимулативна кредитна, каматна и друга политика.

И, оттука, имавте можност и во воведното излагање на претседателот да ги слушнете оценките од макроекономската политика за 1998 година. Дека се предвидува раст на бруто - домашното производство, се разбира номинален од 10%. Реален раст на општественото производство од околу 5%. Дека се очекува зголемување на инвестициите и, јас само ќе додадам дел од економските мерки во областа на инвестициите што на некој начин треба да дадат одговор на пирдружните мерки што многу од пратениците тука ги спомнаа:

Тука се пред се одобрените 40 милиони германски марки за поддршка на приватниот сектор од шведската банка. Тука се 35 милиони долари од Европската банка за развој, наменети за поддршка на извозот, за што ќе уследи проект за формирање банка за извоз. Тука се 180-те милиони долари од Финансискиот протокол од Инвестиционата банка наменети за објекти од инфраструктурата и, тука се секако дел од средствата од приватизација на телекомуникациите што треба да се насочат во овој правец.

Доколку се обидеме да ги сублимираме забелешките што беа изнесени овде за проектот што го нудиме, тие можат да се класифицираат во 4-5 точки.

Како прво, секако е прашањето на нерамноправноста и ставање во нерамноправна положба на стопанските субјекти со понудување на

XIX/6.-

закон. Уште на почетокот да кажам дека ваква дилема можеби острена форма беше отворена кога се носеше законот за финансиско работење. И, резултатите од таквата дилема беа поднесување на иницијатива за оценување на уставноста на законот пред Уставниот суд која, иницијатива, верувам повеќето од Вас знае како заврши.

Второ, сите тие кои ја покренуваат дилемата за рамноправноста на субјектите обично се повикуваат на членот 55 став 2 од Уставот или членот 32 ставот 2 од Уставот кој ги дефинира, прашањата на еднаквите услови за вработување и кој вели секому подеднакви услови му е достапно секое работно место или ставот од членот 55 дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. И, веднаш да кажам, дека воопшто не се доведува ниту едниот, ниту другиот принцип во прашање гледано од уставно - правно гледна точка, од причина што Уставот токму тоа го тврди, во подеднакви услови, услови кои ги дефинира законодавецот преку законски и други акти.

И, оттука, законот кој се предлага подеднакви услови им дава можност на сите субјекти и на сите работодавци да ги користат бенифициите без оглед дали ќе има еден или десет вработени или сто вработени. Дали е тоа приватно, приватизирано или во процес на трансформација претпријатие. Дали е тоа домашна или странска фирма. Дали е тоа работодавец кој веќе има засновано односно формирано фирма и кој допрва ќе се заснива.

Втората забелешка се однесува на квалификативот на законот и мерката како административна мерка. И, веднаш да кажам, дека исклучени се сите можни квалификации доколку се имаат во предвид следните прашања:

XIX/7.-

Прво, оваа мерка не се однесува на буџетските корисници, органи на администрацијата и јавните претпријатија. Што значи намената се однесува исклучиво кон стопанските субјекти.

Второ, Владата нема да дели пари на фирми и на претпријатија туку погодностите ќе може да ги користи подеднакво секој, а средствата ќе се насочуваат кон социјално обезбедување на сите нововработени.

Следно, Владата нема да прави списоци од типот на мерките кои беа спомнати од 80-сетите години, туку напротив Владата само им олеснува преку надоместување на придонесите на секој работодавец кој ќе вработува се разбира над бројот на постојните работници.

Трета забелешка е тоа дека ќе се стимулира исклучиво пријавувањето на лица кои досега на нелегален пат односно диво се вработени. Ние не криеме дека таа погодност тие лица ќе ја искористат и тие погодности ќе ги искористуваат. Но, гледајќи од политички и економски аспект ова не треба воопшто да не плаши.

Прво, сите тие лица или грото на тие лица во исто време и работат и се водат на евиденцијата во Заводот за вработување. Преку тоа најмалку користат здравствена заштита доколку по друг основ не се осигурани.

Второ, преку статус на невработен им се дава можноста да користат социјална помош или доколку се стечајни работници или технолошки вишок тие користат паричен надоместок. И, намалувањето на оваа бројка ќе значи престанување на користење на надоместоците, престанување на прелевање на средства во Фондот аз здравствена заштита.

И, трето, престанување на можноста во исто време да се користи и социјална помош. Значи, заштеда на финансиски средства, а во исто

XIX/8.-

време и социјална сигурност за граѓаните. Тоа значи пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и придонес за вработување.

Четврата, забелешка која најчесто беше експлоатирана е дека преку ставањето на пресек 1.12. односно преку овие мерки ќе се стимулира нови пријавувања во Заводот за вработување. И, веднаш да кажам дека скоро нема лице во Македонија кое има намера или сака да се вработи или кое по друг основ не е здравствено осигурано да не е пријавено во Заводот аз вработување. Тоа е едно. И, второ, се заборава фактот дека законот става пресек 1.12.1997 како услов до кога може да се користат бенифициите аз сите кои се пријавени најмалку една година заклучно со 1.12.или доколку се корисници на социјална помош технолошки вишок и т.н., најмалку до тој датум да биле пријавени во Заводот аз вработување.

И, секако прашањето на перење на пари. Владата не смета дека тоа ќе се стимулира иако прифативме амандман од Матичната комисија за труд и социјална политика што беше и амандман на еден од пратенциите за ограничување на висината на исплатената плата која ќе се смета за основица за исплата односно надоместок на придонесите, што ќе се смета дека делот на ова прашање ќе стави точка.

Инаку, знаете дека прашањето на платите и нивното ограничување е регулирано во делот на административните и буџетските корисници и кај фирми каде што општествениот односно државниот капитал е над 70% кај другите важат пазарни законитости.

XIX/9.-

Јас сум убеден дека со ова мое последно обраќање веројатно не ги исцрпив сите дилеми и прашања и се надевам дека само дадов придонес дел од прашањата да се дообјаснат. И, да не останам должен, да оговориме и на едно прашање кое беше упатено и кое бара одговор и кое на некој начин дава одговор на прашањето кое често се постави што после две години.

Тоа е прашањето кое го покренa г-динот Никола Поповски односно идејата за постапно престанување на бенефициите односно надоместоците. Не е прашање кое во Владата не беше разгледано. Напротив, сметавме дека однапред не треба да се пристапи на овој начин на постапно згаснување на одредбите на овој закон односно бенифициите по однос на исплатата на надоместокот на придонесите, туку напротив да ги видиме ефектите на законот за зголемување на вработувањето, да ја видиме конкретната состојба на теренот кај организациите, кај работните организации односно фирми и откако ќе ги видиме состојбите и ефектите и да видиме која од мерките постимулативно ќе делува и имаме простор, се разбира оваа или следна Влада било која, постапи но или процентуално да ги намали бенифициите или да ги намали во структурата почнувајќи од едниот, другиот или третиот придонес.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Молам, дали уште некој бара збор? (Не)

Бидејќи повеќе никој не бара збор го заклучувам претресот по Предлогот за донесување на закон.

Ќе продолжиме утре во 11,00 часот.

(Седницата прекина со работа во 20,40 часот).